

Päätös

Pvm. 29.10.2026

Päätösnumero 527/2026

LVV-U/21426/2026

Asia

Haapajärven säännöstelyluvan 44/03/2 lupamääräyksen 4 muuttaminen, Haapavesi

Hakija

Lapin elinvoimakeskus (21.12.2025 saakka Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus)

PL 100

00072 Elinvoimakeskus

Y-tunnus: 2296962-1

Lupa- ja valvontavirasto

Postiosoite: PL 20, 13035 LVV

Puhelinvaihte: 0295 254 000

kirjaamo@lvv.fi | lvv.fi

Sisällysluettelo

Asia	1
Hakija	1
1 Perustiedot	5
1.1 Hakemuksen vireilletulo	5
1.2 Hakijan toimivalta	5
1.3 Luvan hakemisen peruste	5
1.4 Toimivaltainen lupaviranomainen	5
1.5 Viranomaista koskeva merkintä	6
2 Asia	6
2.1 Taustatiedot	6
2.1.1 Sijainti	6
2.1.2 Kaavoitus	6
2.1.3 Lupa- ja sopimustilanne	11
2.2 Vesitaloushanke	13
2.2.1 Hankkeen tausta	13
2.2.2 Haapajärven padotus- ja juoksutusselvitys	14
2.2.3 Hakijan esitys lupaehtojen muuttamiseksi	21
2.2.4 Perustelut esitetyille muutoksille	22
2.3 Ympäristön tila ja vaikutusarvio	25
2.3.1 Luonnonarvot ja luonnonsuojelu	25
2.3.2 Muinaismuistot ja kulttuuriperintö	25
2.3.3 Vesistö	26
2.3.4 Pohjavesi, vedenottamot, kaivot ja lähteet	31
2.3.5 Kaavoitus	31
2.4 Ilmastomuutos	31
2.5 Hankkeen hyödyt ja menetykset	32
2.5.1 Hyödyt	32
2.5.2 Haitat	32
2.5.3 Esitys korvauksiksi	34
3 Käsittely	34
3.1 Tiedottaminen	34
3.2 Lausunnot	34
3.2.1 Kainuun ELY-keskuksen patoturvallisuusviranomaisen lausunto	35
3.2.2 Haapaveden kaupungin lausunto	35
3.2.3 Oulun museo- ja tiedekeskuksen lausunto	35

3.3 Muistutukset.....	36
3.3.1 Muistutus 1	36
3.3.2 Muistutus 2	37
3.3.3 Muistutus 3	38
3.3.4 Muistutus 4	39
3.3.5 Muistutus 5	39
3.3.6 Muistutus 6	40
3.3.7 Muistutus 7	42
3.3.8 Muistutus 8	43
3.3.9 Muistutus 9	44
3.4 Hakijan selitys ja hakemuksen täydennys 15.12.2025.....	44
3.4.1 Selitys	44
3.4.2 Hakemuksen 15.12.2025 täydennys	48
3.5 Hakemuksen 15.12.2025 täydennyksestä annetut lausuntojen täydennykset	50
3.5.1 Lapin elinvoimakeskukseen patoturvallisuusviranomaisen (31.12.2026 asti Kainuun ELY-keskuksen patoturvallisuusviranomaisen)	50
3.5.2 Haapaveden kaupunki	50
3.5.3 Oulun museo ja tiedekeskus	51
3.6 Hakemuksen 15.12.2025 täydennyksestä annetut muistutusten täydennykset	51
3.6.1 Muistutus 1	51
3.6.2 Muistutus 6	52
3.6.3 Muistutus 9	52
3.7 Hakijan selitys ja hakemuksen täydennys 24.4.2026	52
3.7.1 Selitys	52
3.7.2 Hakemuksen täydennys.....	53
3.8 Hakemuksen 24.4.2026 täydennyksen johdosta tehdyt muistutusten täydennykset	55
3.8.1 Muistutus 1	55
3.8.2 Muistutus 3	57
3.8.3 Muistutus 6	58
3.8.4 Muistutus 10.....	58
3.9 Hakemuksen täsmennys 11.6.2026	58
3.10 Hakijan selitys 13.8.2026.....	59
4 Merkinnät	59
5 Ratkaisu.....	59
5.1 Lupamääräyksen muuttaminen ja annetut uudet määräykset.....	59
5.1.1 Muutettu lupamääräys 4	60
5.1.2 Penkereiden kunnostamista ja korottamista koskeva uusi määräys.....	61

5.2 Korvausmääräys	61
5.2.1 Maataloudelle aiheutuvista vahingoista maksettavat korvaukset.....	61
5.2.2 Rakennusten kastumisvahingoista maksettavat korvaukset	62
5.3 Ohjaus ennakoimattoman edunmenetyksen varalta.....	63
6 Ratkaisun perustelut	63
6.1 Sovelletut säännökset.....	63
6.2 Perustelut lupamääräyksen 4 muuttamiselle	63
6.3 Perustelut penkereiden korottamista koskevalle määräykselle	68
6.4 Perustelut vähäisen käyttöoikeuden myöntämiselle	68
6.5 Korvausmääräysten perustelut.....	68
6.5.1 Sovelletut säännökset	68
6.5.2 Korvaukset maataloudelle aiheutuvista vahingoista	69
6.5.3 Korvaukset rakennusten kastumisvahingoista	70
7 Vastaus lausunnoissa ja muistutuksissa esitettyihin vaatimuksiin	70
8 Sovelletut säännökset	71
9 Päätöksen täytäntöönpano.....	71
9.1 Päätöksen yleinen täytäntöönpanokelpoisuus	71
10 Käsittelymaksu.....	71
11 Tiedottaminen.....	72
11.1 Päätös	72
11.2 Päätöksestä tiedottaminen.....	72
12 Muutoksenhaku	72
13 Liitteet	72
14 Asian käsittelijät.....	72

1 Perustiedot

1.1 Hakemuksen vireilletulo

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus (1.1.2026 alkaen Lapin elinvoimakeskus) on 18.12.2023 aluehallintovirastossa vireille panemassaan ja myöhemmin täydentämässään hakemuksessa hakenut lupaa Haapajärven säännöstelyluvan nro 44/03/2 lupamääräyksen 4 muuttamiseksi Haapaveden kunnassa.

Aluehallintovirastossa asiaa on käsitelty diaarinumerolla PSAVI/15808/2023. Aluehallintovirastot on lakkautettu 31.12.2025. Lupa- ja valvontavirastosta annetun lain (530/2025) 32 §:n 1 momentin mukaan aluehallintovirastojen vireillä olevat asiat ovat siirtyneet lain voimaan tullessa (1.1.2026) Lupa- ja valvontavirastolle, jossa asiaa käsitellään asiattunnuksella LVV-U/21426/2026.

1.2 Hakijan toimivalta

Vesilain (587/2011) 1 luvun 7 §:n 2 momentin mukaan elinvoimakeskus hoitaa sille kuuluvat vesitaloustehtävät ja kalataloustehtävät.

Elinvoimakeskuksista sekä Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksesta annetun lain (531/2025) 1 luvun 2 §:n 1 momentin 2 kohdan ja valtioneuvoston asetuksen (935/2025) 12 §:n 4 momentin perusteella Lapin elinvoimakeskus on viranomainen, joka hoitaa Haapajärven säännöstelyyn liittyviä vesitaloustehtäviä.

Vesilain (587/2011) 18 luvun 3 a §:n mukaan vesitaloustehtäviä hoitava elinvoimakeskus laatii tarvittaessa selvityksen toimenpiteistä, joilla tulvasta tai kuivuudesta aiheutuvia haitallisia vaikutuksia voidaan vähentää (*vesistöalueen padotus- ja juoksutusselvitys*). Selvityksessä on tarkasteltava sellaisia vedenkorkeuksiin ja virtaamiin vaikuttavia toimenpiteitä, jotka hankkeesta vastaava voi suorittaa vesitaloushanketta toteuttaessaan. Selvityksessä on lisäksi tarkasteltava mahdollisuuksia sovittaa toimenpiteet yhteen vesistöalueen muiden vesitaloushankkeiden kanssa siten, että tulvasta tai kuivuudesta aiheutuvat vahingolliset seuraukset jäävät kokonaisuutena arvioiden mahdollisimman vähäisiksi. Selvitys on laadittava riittävässä yhteistyössä hankkeista vastaavien, asianomaisten kuntien, Lupa- ja valvontaviraston ja muiden viranomaisten kanssa.

Vesistöalueen padotus- ja juoksutusselvityksen perusteella vesitaloustehtäviä hoitava elinvoimakeskus voi tehdä Lupa- ja valvontavirastolle hakemuksen vesitaloushanketta koskevien lupamääräysten tarkistamiseksi tai uusien määräysten antamiseksi 3 luvun 21 §:n 1 momentin 4 kohdan nojalla.

1.3 Luvan hakemisen peruste

Hanke on luvanvarainen vesilain (587/2011) 3 luvun 2 §:n 4 momentin perusteella.

1.4 Toimivaltainen lupaviranomainen

Lupa- ja valvontavirasto on toimivaltainen lupaviranomainen vesilain 1 luvun 7 §:n (572/2026) 1 momentin perusteella.

1.5 Viranomaista koskeva merkintä

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset (ELY-keskukset) on lakkautettu 31.12.2025. Lupa- ja valvontavirastosta annetun lain (530/2025) 32 §:n 2 momentin mukaan ELY-keskusten ympäristö- ja luonnonvarat -vastuualueilta virastoon siirtyvien tehtävien hoitamisen edellyttämät vireillä olevat asiat ovat siirtyneet lain voimaan tullessa (1.1.2026) Lupa- ja valvontavirastolle.

Tämän päätöksen mukaisena valtion valvontaviranomaisena toimii Lupa- ja valvontavirasto.

2 Asia

2.1 Taustatiedot

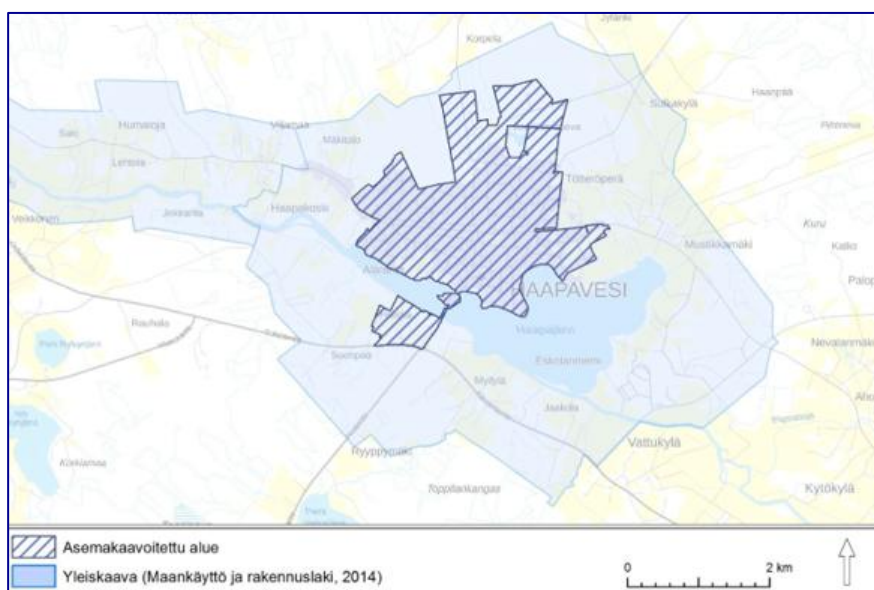
2.1.1 Sijainti

Haapajärvi (Kirkkojärvi) sijaitsee Pohjois-Pohjanmaan maakunnassa Haapaveden kaupungissa, kaupungin keskustan eteläpuolella. Haapajärvi toimii Pyhäjoen läpivirtausjärvenä ja on siten Pyhäjoen laajentuma (suvanto).

2.1.2 Kaavoitus

2.1.2.1 Asemakaavat

Haapaveden kaupungin keskusta-alueen asemakaavoitettu alue rajautuu Haapajärveen järven pohjoisreunalla sekä eteläpuolella. Asemakaava ulottuu myös Haapajärven lävitse kulkevan Nivalantien alueelle. Myös keskellä Haapajärveä sijaitseva Kylpyläsaari on asemakaavoitettu. Lisäksi Haapajärven kaakkoiskulmalla sijaitsevan Eskolanniemen alueella on vireillä Kanteleen Voiman asemakaavahanke, jossa on tarkoitus osoittaa paikka uudelle biotuotetehtaalle. Asemakaava on tällä hetkellä ehdotusvaiheessa ja koskee korttelia 501.

Kuva 1. Asemakaavoitustilanne Haapajärven ympäristössä. Lisäksi Haapajärven kaakkoiskulmauksessa sijaitsevalla Eskolanniemellä on vireillä biotuotetehtaan asemakaavoitus (ehdotusvaiheessa).

2.1.2.2 Yleiskaavat

Haapajärven alueella on voimassa Haapaveden keskustan osayleiskaava 2030, joka on tullut voimaan 9.5.2011. Haapajärven yläpuolisella jokiosuudella Kytökylään asti on voimassa Vattukylän osayleiskaava (voimaan 10.4.2019) sekä Eskolanniemen teollisuusalueen asemakaavan laajennus.

Haapaveden keskustan osayleiskaavassa alin rakentamiskorkeus on määritetty seuraavasti: ranta-alueilla tulvavahingoille alttiiden rakennusosien tulee olla ylempänä kuin N60 +89,50 m (N2000 +89,95 m). Olemassa olevien rakennuspaikkojen osalta erityisesti uutta vastaavassa korjaus- ja täydennysrakentamisessa tulee huomioida tulvariski.

Vattukylän osayleiskaavan mukaan alaville alueille rakennettaessa tulee huomioida tulva- ja kosteusvahinkojen vaara. Kosteudelle alttiit rakennusosat on sijoitettava vähintään 1,0 m ylempiä kuin tulvakorkeus N2000 +89,55 m, elleivät kaavan hyväksymisen jälkeen valmistuvat selvitykset muuta osoita, taikka rakennusluvan myöntävä viranomaisen ei olosuhteista johtuen vaadi rakennusta sijoitettavaksi korkeammalle.

Eskolanniemen teollisuusalueen asemakaavan laajennuskaavan mukaan kosteudelle alttiiden rakennusosien alin rakentamiskorkeus tulee olla tasoa N2000+ 90,76 m ylempänä. Määrittely perustuu tämän lupahakemussuunnittelun aikana tehtyyn HW1/100a tulvamallinnukseen.

2.1.2.3 Maakuntakaava

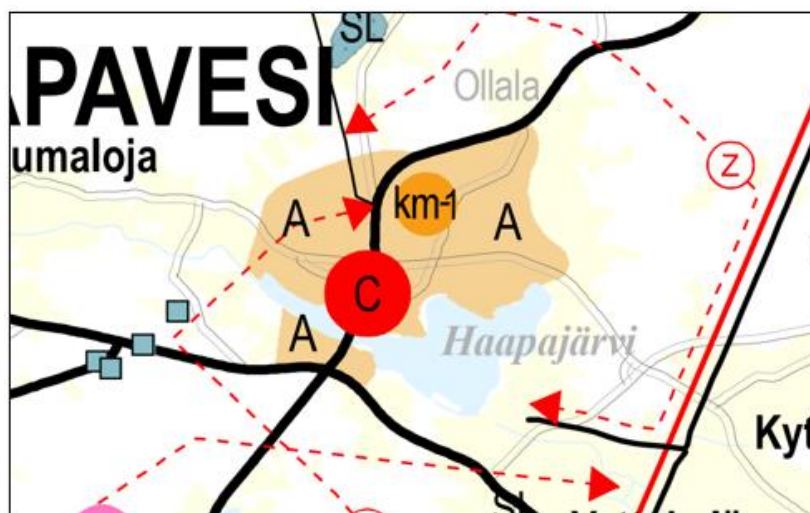
Haapajärven alueella on voimassa seuraavat Pohjois-Pohjanmaan vaihemaakuntakaavat:

- Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaava, joka on tullut lainvoimaiseksi 3.3.2017. Vaihemaakuntakaava sisältää energiantuotannon ja -siirron, kaupan palvelurakenteen, luonnonympäristön sekä liikennejärjestelmät ja logistiikan.
- Pohjois-Pohjanmaan 2. vaihemaakuntakaava, joka on tullut lainvoimaiseksi 2.2.2017. Vaihemaakuntakaavaan sisältyy kulttuuriympäristöt ja maisema-alueet, maaseudun asutusrakenne, virkistys- ja matkailualueet, seudulliset ampumaradat ja materiaalikeskukset sekä puolustusvoimien alueet.
- Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaava, joka on tullut lainvoimaiseksi 17.1.2022. Vaihemaakuntakaavaan sisältyy pohjavesi- ja kiviainesalueet, mineraalipotentiali- ja kaivosalueet, Oulun seudun liikenne ja maankäyttö, tuulivoima-alueiden tarkistukset, Vaalan ja Himangan kaavamerkintöjen tarkistukset sekä muut tarvittavat päivitykset.

Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavassa hankkeen vaikutusalueita koskevat seuraavat merkinnät: Haapajärven länsiosassa sijaitsevan Nivalantien sillan ympäristö on merkitty keskustatoimintojen alueeksi (C). Merkinnällä osoitetaan kaupunkikeskusten ja kaupunkiseudun kuntakeskusten ydinalue, johon sijoittuu keskustahakuisia palveluja sekä asumista. Alueella olevat valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt ja -kohteet on esitetty 2. ja 3. vaihemaakuntakaavan selostuksessa. Suunnittelumääräykset: Kohdamerkinnällä osoitetun keskustatoimintojen alueen sijainti ja laajuus on määriteltävä yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa siten, että alue muodostaa toiminnallisesti yhtenäisen keskustahakuisiin toimintoihin painottuvan kokonaisuuden. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa ja kaavoituksessa tulee kiinnittää

erityistä huomiota ydinkeskustan rajautumiseen muuhun taajamaan nähden, alueelle sijoittuvien toimintojen määrittelyyn, liikennejärjestelyihin sekä keskusta-alueen taajamakuvaan. Alueiden käytön suunnittelussa ja rakentamisessa on varmistettava, että alueella sijaitsevien kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeiden kohteiden kulttuuri- ja luonnonperintöarvot säilyvät. Alueelle saa sijoittaa merkitykseltään seudullisia vähittäiskaupan suuryksiköitä.

Haapajärven pohjois- ja lounaispuolinen ranta on merkitty taajamatoimintojen alueeksi (A). Merkinnällä osoitetaan asumisen, palvelujen, teollisuus- ja muiden työpaikka-alueiden ym. taajamatoimintojen sijoittumisalue ja laajentumisalueita. Suunnittelumääräykset: Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee alueiden käyttöönottojärjestyksessä ja mitoituksessa kiinnittää erityistä huomiota vaihtoehtoisten aluekokonaisuuksien toiminnallis-taloudelliseen edullisuuteen, ympäristön laatuun ja kevyen liikenteen toimintaedellytyksiin. Yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa tulee edistää yhdyskuntarakenteen eheyttämistä hajanaisesti ja vajaasti rakennetuilla alueilla sekä taajaman ydinalueen kehittämistä toiminnallisesti ja taajamakuvallisesti selkeästi hahmottavaksi keskukseksi. Maankäyttöratkaisuissa tulee pyrkiä hyvään energiatalouteen. Yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa tulee määritellä kävelyn, pyöräilyn ja joukkoliikenteen kannalta edulliset vyöhykkeet taajamarakenteen kehittämisen perustaksi. Yksityiskohtaisempiin kaavoihin tulee sisällyttää periaatteet uudisrakentamisen sopeuttamisesta rakennettuun ympäristöön. Alueiden käytön suunnittelussa ja rakentamisessa on varmistettava, että alueella sijaitsevien kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeiden kohteiden kulttuuri- ja luonnonperintöarvot säilyvät. Taajaman merkittävä laajentaminen päätien toiselle puolelle yksityiskohtaisempaan kaavaan perustuen edellyttää turvallisten yhteyksien järjestämistä päätien poikki. Maankäytön suunnittelussa tulee ottaa huomioon tulvariskialueet ja tulvien hallintasuunnitelmat sekä varautua sään ääri-ilmiöiden vaikutuksiin.

Kuva 2. Ote Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavakartasta.

Pohjois-Pohjanmaan 2. vaihemaakuntakaavassa hankkeen vaikutusalueita koskevat seuraavat merkinnät: Haapajärvi kuuluu sen länsiosia lukuun ottamatta luonnon monikäyttöalueeseen (vihreä pisteiviiva). Merkinnällä osoitetaan virkistyskäytön kannalta kehitettäviä, arvokkaita luontokohteita sisältäviä aluekokonaisuuksia. Suunnittelumääräys: Alueen maankäyttöä suunniteltaessa tulee kiinnittää erityistä huomiota luontoalueiden virkistyskäyttömahdollisuuksien edistämiseen, niiden välisten reitistöjen muodostamiseen

sekä maisema- ja ympäristöarvojen säilymiseen. Matinsuo - Lääväsuu - Kivisuon aluekokonaisuuden maankäytön suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota arkojen eläinlajien elinmahdollisuuksien säilymiseen.

Haapajärven koillisosassa on valtakunnallisesti arvokas rakennettu kulttuuriympäristö (pinkki viivoitus). Merkinnällä osoitetaan valtioneuvoston päätöksen mukaiset valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY 2009). Osa kohteista ei näy kaavakartalla; luettelo valtakunnallisesti arvokkaista rakennetuista kulttuuriympäristöistä ja -kohteista on esitetty 2. vaihemaakuntakaavan selostuksen liitteissä 4 ja 5 sekä 3. vaihemaakuntakaavan selostuksen liitteessä 5 a.

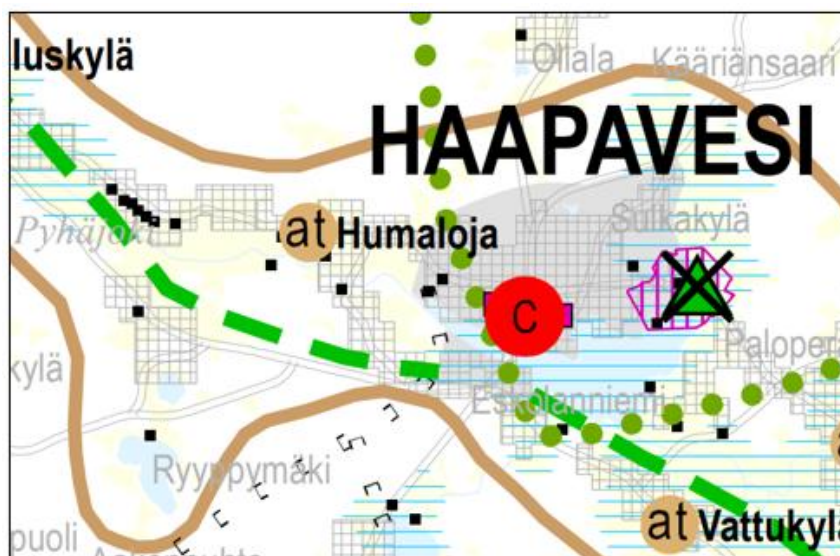
Suunnittelumääräykset: Alueiden käytön suunnittelussa tulee edistää kulttuuriympäristön valtakunnallisten ja maakunnallisten arvojen säilymistä. Yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa on otettava huomioon rakennettujen kulttuuriympäristöjen kokonaisuudet ja ominaispiirteet. Suunnittelussa tulee erityisesti kiinnittää huomiota RKY 2009 - inventoinnissa sekä Pohjois-Pohjanmaan rakennettu kulttuuriympäristö 2015-selvityksessä kirjattuihin arvoihin ja ominaispiirteisiin.

Haapajärven eteläpuolella on merkintä viheryhteystarpeesta (vihreä katkoviiva). Merkinnällä osoitetaan kaupunkiseutujen ja jokilaaksovyöhykkeiden sisäisiä ja niitä yhdistäviä tavoitteellisia ulkoilun runkoreittejä ja niihin liittyviä pienialaisia virkistysalueita. Merkintään sisältyy sekä olemassa olevia että kehitettäviä ulkoilu-, pyöräily-, melonta- ym. reittejä. Suunnittelumääräys: Yksityiskohtaisemmalla suunnittelulla tulee turvata virkistysalueiden ja -reittien seudullinen jatkuvuus ja kehittäminen sekä liittyminen virkistyskeskuksiin, suojelualueisiin ja kulttuuriympäristöihin.

Haapajärven kaakkois-, etelä- ja länsipuolella on merkintä kylä (at). Merkinnällä osoitetaan maaseutuasutuksen kannalta tärkeitä kyläkeskuksia, jotka ovat toimintapohjaltaan vahvoja, aluerakenteen tai ympäristötekijöiden kannalta tärkeitä tai sijaitsevat taajaman läheisyydessä. Suunnittelumääräykset: Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa kyläkeskuksen asemaa on pyrittävä vahvistamaan sovittamalla yhteen asumisen, alkutuotannon ja muun elinkeinotoiminnan tarpeet sekä kehittämällä kylän ydinaluetta toiminnallisesti, kyläkuvasuhteellisesti ja liikennejärjestelyiltään selkeästi hahmottuvaksi kohtaamispaikaksi.

Uudisrakentaminen on pyrittävä sijoittamaan siten, että se sijoittuu palvelujen kannalta edullisesti olevan kyläasutuksen sekä tie- ja tietoliikenneyhteyksien läheisyyteen.

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota rakentamisen sopeuttamiseen kyläkokonaisuuteen ja -ympäristöön, vesihuollon järjestämiseen ja hyvien peltoalueiden säilyttämiseen maatalouskäytössä.

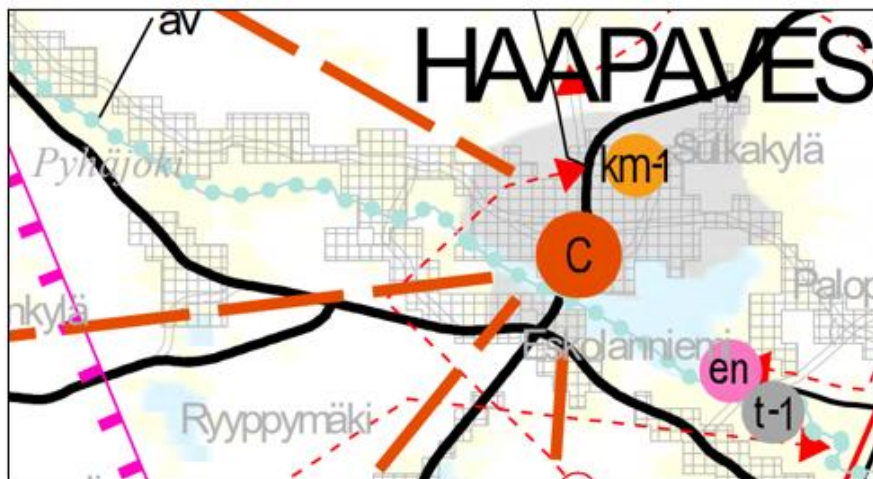
Kuva 3. Ote Pohjois-Pohjanmaan 2. vaihemaakuntakaavakartasta.

Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavassa hankkeen vaikutusalueita koskevat seuraavat merkinnät:

Pyhäjoki on merkitty arvokkaaksi vesistöksi (av). Merkinnällä osoitetaan lohikannan elvytysohjelmaan sisältyneiden jokien pääuomat, uhanalaisen eliölajiston kannalta erityisen arvokkaita virtavesistöjä ja muita erityisiä luonnon- tai kalatalousarvoja omaavia vesistöjä. Suunnittelumääräys: Maakuntakaavassa av-merkinnällä osoitettujen vesistöjen tilaan vaikuttavat toimenpiteet on suunniteltava siten, ettei luonnon- tai kalatalousarvoja vaaranneta.

Haapajärven kaakkoispuolelle on merkitty energihuollon alue (en). Merkinnällä osoitetaan maakunnan energihuollon kannalta tärkeät voimalat ja suurmuuntamoiden alueet. Suunnittelumääräys: Vesivoimalaitosten yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on otettava huomioon vaelluskalojen nousuesteen poistamiseksi tarvittavan kalatien rakentaminen.

Lisäksi Haapajärven kaakkoispuolelle on merkitty seudullisesti merkittävän biojalostamon alue (t-1). Suunnittelumääräys: Biojalostamon alueen toimintojen suunnittelussa tulee ottaa huomioon lähiasutukselle aiheutuvat onnettomuus- ja päästöriskit ja pyrkiä ratkaisuihin, joissa riskit jäävät lieviksi.

Kuva 4. Ote Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavakartasta.

Lisäksi koko maakuntakaavan aluetta koskevaksi alueidenkäytön periaatteeksi ja yleismääräykseksi on tulvariskien hallinnan osalta annettu seuraava yleismääräys: Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on otettava huomioon sään ääri-ilmiöiden vaikutukset ja viranomaisten selvitysten mukaiset tulva-alueet ja tulviin liittyvät riskit. Uutta rakentamista ei tule sijoittaa tulvavaara-alueille, jollei voida osoittaa, että tulvariskit pystytään hallitsemaan. Suunniteltaessa tulville herkkiä toimintoja tulee tulvasuojelusta vastaavalle alueelliselle ympäristöviranomaiselle varata mahdollisuus lausunnon antamiseen.

2.1.3 Lupa- ja sopimustilanne

2.1.3.1 Voimassa olevat luvat

Haapajärven vedenkorkeuden säännöstely perustuu vesistötoimikunnan 23.8.1956 antamaan järjestelypäätökseen nro 10/1956 (Dnro 312/5–53).

Pohjois-Suomen vesioikeus on 15.12.1987 antamallaan päätöksellä nro 38/87/III (Dnro 100/87/B–8/III) muuttanut edellä mainittua vesistötoimikunnan päätöstä nro 10/1956 säännöstelypatoa, vedenkorkeutta ja vedenkorkeuksien havainnointia koskevien lupamääräysten 2, 4 ja 6 osalta.

Pohjois-Suomen ympäristölupavirasto on 11.9.2003 antamalla päätöksellä nro 44/03/2 (Dnro Psy-2003-y-53) muuttanut vesistötoimikunnan 23.8.1956 antaman ja Pohjois-Suomen vesioikeuden 15.12.1987 muuttaman Haapajärven järjestelylupapäätöksen säännöstelyä koskevia lupamääräyksiä 4 ja 6.

Voimassa oleva Haapajärven säännöstelyä koskeva lupamääräys 4 kuuluu seuraavasti:

”4) Haapakosken säännöstelypadolla on vesistön vedenjuoksua säännösteltävä niin, että Haapajärven vedenkorkeus Kylpyläsaaren mittauspaikalla on eri aikoina seuraava:

Yläraja	N₆₀ +	Alaraja	N₆₀ +
01.01.	87,80 m	01.01.	87,60 m
		15.04.	87,60 m
		25.04.	87,20 m
		10.06.	87,20 m
		25.06.	87,50 m
		10.08.	87,50 m
		25.08.	87,20 m
		15.10.	87,20 m
		15.11.	87,60 m
– 31.12.	87,80 m	31.12.	87,60 m

Säännöstelypadon kaikkien luukkujen on oltava täysin auki, kun vedenkorkeus on nousemassa säännöstelyn ylärajan yläpuolelle. Kun kaikki luukut ovat avattuina, on yläraja määrittelemätön.

Kevätalennus saadaan aloittaa vasta sen jälkeen, kun kevättulvan huippu on ohitettu. Alennuksen aloittamisesta on sovittava luvan haltijan ja säännöstelyn hoitajan kesken.

Säännöstelyn hoidosta vastaa luvan haltija.

Säännöstely on hoidettava niin, että Haapajärven kevät- ja syysalennus on mahdollisimman pieni, vedenkorkeus viljelyhaittaa aiheuttamatta on mahdollisimman korkealla eikä alarajaa ja ylärajaa tarpeettomasti ylitetä.

Haapajärvestä on aina juoksutettava vähintään 3 m³/s.

Juoksutus, edellä esitettyjä määräyksiä noudattaen ja siinä määrin kuin se säännöstelyn tarkoituksen saavuttamiseksi on tarpeen, on suoritettava mahdollisimman tasaisesti ja siten, ettei vesistössä aiheuteta haitallista jäätymistä tai tarpeetonta vahinkoa tai haittaa.

Vedenkorkeuden tarkkailua varten on Haapakosken padon yläpuolelle sekä Kylpyläsaaren automaattisen vedenkorkeusmittauspaikan läheisyyteen helposti luettavaan paikkaan asennettava vesiasteikko, johon on selvästi merkitty ainakin korkeudet N60 + 87,80 m, N60 + 87,60 m, N60 + 87,50 m ja N60 + 87,20 m.”

2.1.3.2 Sopimustilanne

Haapajärven säännöstelyluvan haltija on Haapajärven järjestely-yhtiö.

Haapakosken voimalaitos ja sen käyttö- ja kunnossapitosopimukset kuuluvat voimalaitoksen nykyiselle omistajalle eli Koskienergia Oy:lle. Järjestely-yhtiö (luvan haltija) ja Koskienergia Oy eivät ole sopineet keskenään ainakaan kirjallisesti säännöstelyn käytännön toteutuksesta.

Hakija on pyytänyt vuonna 2017 muun muassa Haapajärven järjestely-yhtiöltä ja Koskienergia Oy:ltä lausuntoa Haapajärven säännöstelyn kehittämisen tarpeellisuudesta jääpatotulvahaittojen lieventämiseksi.

Haapajärven järjestely-yhtiö on 15.5.2017 lausunnossaan todennut seuraavaa:

”Järjestely-yhtiöllä ei ole huomauttamista ennen tulvaa tapahtuvan kevätalennuksen ja jäiden sulatustoimenpiteiden suhteen.

Toisin kuin suunnitelmassa on mainittu, ranta-alueella on sattunut vahinkoja mm. Kytökylän pengerrysalueella on penkereet murtuneet aiheuttaen mittavat vahingot ylärajan ylittyessä. Lähtövirtaamaa rajoittamalla ei saa aiheuttaa ylärajan ylittymistä ja vahinkoja.”

2.2 Vesitaloushanke

2.2.1 Hankkeen tausta

Haapajärven säännöstelyn alkuperäisenä tarkoituksena on ollut Haapajärven ylävirran puolella olevan tulva-alueen vapauttaminen haitallisista vedenkorkeuksista.

Haapajärven nykyinen säännöstelylupa (nro 44/03/2) on ollut voimassa vuodesta 2003 lähtien, jolloin säännöstelyä muutettiin pääasiassa maatalouden ehdoilla, mutta myös järven muun käytön vuoksi. Nykyisessä luvassa oleva kevätalennus on tarkoitettu tehtäväksi tulvan jälkeen maatalouden vuoksi. Vuodesta 2013 lähtien sitä ei ole kuitenkaan tehty. Syy maatalouden kevätalennuksen poisjäämiseen on ollut tietokatkos ja ohjeistuksen puute säännöstelyä hoitavan tahon suuntaan. Maatalouden kevät- ja syysalennuksille on kuitenkin edelleen tarve Haapajärven rannoilla sijaitsevien peltojen viljelyn kannalta.

Haapajärven vedenkorkeutta säännöstellään Haapakosken säännöstelypadolla. Vedenkorkeuden ylittäessä päätöksen nro 44/03/2 lupamääräyksen 4 mukaisen ylärajan (N60 +87,80 m), tulee Haapakosken säännöstelypadon luukkujen olla täysin auki. Luukkujen ollessa täysin auki, vedenkorkeudella ei ole ylärajaa. Vedenkorkeuden ylä- ja alarajat ovat voimassa Haapajärvessä Kylpyläsaaren vedenkorkeuden mittauspaikalla. Luvan mukainen vähimmäisjuoksutus Haapajärvestä on 3 m³/s.

Haapajärven säännöstelyn ylärajassa ei ole alarajan kaltaista kuoppaa, vaan yläraja on koko vuoden ajan sama. Tämän vuoksi kevätkuoppaa ei tarvitse välttämättä tehdä, mikäli vesitilanne sen mahdollistaa.

Kuva 5. Haapajärven nykyiset säännöstelyrajat sekä maatalouden kannalta kriittiset ajanjaksot, jolloin vedenkorkeuden on oltava riittävän alhaalla.

Pyhäjoen vesistöalueella säännöstelytilavuus on pieni ja virtaamavaihtelut joessa ovat täten suuria. Keväällä tapahtuva äkillinen virtaaman kasvu vaikuttaa jäiden lähtöön ja liikkeisiin joessa. Keväällä 2013 Pyhäjoen kuntakeskuksessa sattuneen jääpatotulvan takia Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus antoi Suomen ympäristökeskukselle toimeksiannon, jossa pyrittiin selvittämään tulvariskienhallintatoimenpiteenä, onko Haapajärven juoksutuksia mahdollista muuttaa siten, että nopeita virtaamamuutoksia voitaisiin vähentää alavirran puolella. Vuonna 2017 tehdyn selvityksen (Haapajärven säännöstelyn alustava tarkastelu, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus ja Suomen ympäristökeskus, 21.3.2017) perusteella mahdollisuudet pienentää äkillistä virtaaman kasvua Haapajärven nykyisillä säännöstelyrajoilla ovat pienet. Mikäli Haapajärven säännöstelyn ylärajaa nostettaisiin tilapäisesti tavanomaista vahvempien jäiden aikaan, olisi vuoden 2013 tilanteessa virtaamaa voitu simulointien perusteella rajoittaa noin kaksi vuorokautta.

Pyhäjoki on nimetty vuonna 2018 uutena kohteena merkittäväksi tulvariskialueeksi Pohjois-Pohjanmaalla. Haapajärven säännöstelyn kehittäminen on yksi Pyhäjoen vesistöalueen tulvariskien hallintasuunnitelman mukaisista toimenpiteistä.

2.2.2 Haapajärven padotus- ja juoksutusselvitys

Haapajärven säännöstelyn kehittämiseksi hakija on teettänyt vesilain 18 luvun 3a §:n mukaisen padotus- ja juoksutusselvityksen, joka on esitetty hakemuksen liitteenä (Sitowise Oy 22.4.2020, päivitetty ja korjattu Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksessa 12.12.2023). Selvityksen tavoitteena oli selvittää, voidaanko Haapajärven säännöstelyn muutoksella pienentää järven alapuolisen Pyhäjoen jääpatoriskejä ja kehittää Haapajärven säännöstelyä ekologisesti parempaan suuntaan virkistyskäyttö ja ilmastonmuutos sekä järven yläpuolinen jokialue huomioiden.

2.2.2.1 Selvityksessä käytetyt menetelmät

Padotus- ja juoksutusselvitys laadittiin vuonna 2017 tehdyn Haapajärven säännöstelyn alustavan tarkastelun (Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus ja Suomen ympäristökeskus, 21.3.2017) pohjalta. Selvityksessä tarkasteltiin vesistömallilla neljää eri säännöstelyvaihtoehtoa (B1–B4), joissa ei noudateta nykyisen säännöstelyluvan mukaista ehtoa luukkujen aukaisemiseksi kokonaan, kun säännöstelyn yläraja on ylittymässä. Selvityksessä aikaisempia laskelmia tarkennettiin useammalle tarkasteltavalle vuodelle. Laskennat tehtiin tunnin aikaportaalla vuosille 2004–2009 ja 2013–2018. Aikajaksot valittiin sen perusteella, että kyseisiltä vuosilta oli tuntikohtaiset havainnot virtaamista. Selvityksessä huomioitiin mm. ilmastonmuutos, vesistön virtaamien ääriolosuhteet, eri maankäyttömuodot ja eri vesistön käyttömuodot. Lisäksi tarkasteltiin eri säännöstelyvaihtoehtojen ekologisia vaikutuksia.

Seuraavassa on esitetty tarkasteltujen säännöstelyvaihtoehtojen kuvaukset:

Vaihtoehto B1

- Tehdään kuoppa tasolle N60 +87,20 m nykyisen säännöstelyn alarajan mukaisesti ennen kevättulvaa.
- Kuopan teko aloitetaan 4–5 vuorokautta ennen ennustettua tulvahuippua (tulovirtaaman maksimiarvoa).

- Kun tulovirtaaman voimakkaampi kasvu alkaa, lisätään juoksutusta tasaisesti 2 m³/s tunnissa ja annetaan vedenkorkeuden nousta uuden säännöstelyn ylärajan tasolle N60 +88,35 m.

Vaihtoehto B2

- Tehdään kuoppa tasolle N60 +87,40 m.
- Kuopan teko aloitetaan mahdollisimman myöhään, 1–2 vuorokautta ennen ennustettua tulvahuippua.
- Nostetaan lähtövirtaamaa 2 m³/s tunnissa siitä alkaen, kun voimakkaampi tulovirtaaman kasvu alkaa.

Vaihtoehto B3

- Lasketaan vedenkorkeus säännöstelyn ylärajalta N60 +87,80 m 10 cm tasolle N60 +87,70 m.
- Rajoitetaan voimakkaan nousun aikana lähtövirtaamaa mahdollisimman pitkään siten, että se on 80–99 % tulovirtaamasta.

Vaihtoehto B4

- Tehdään kuoppa vanhan säännöstelyn (ennen vuotta 2003) alarajan mukaisesti tasolle N60 +87,00 m.
- Kasvatetaan lähtövirtaamaa loivemmin, 1 m³/s tunnissa.

Lisäksi tarkasteltiin neljän eri ilmastomuutoskenaarion vaikutuksia Haapajärven vedenkorkeuksiin ja virtaamiin. Skenaarioista tehtiin tarkastelut lähitulevaisuuteen vuosille 2010–2039 ja tulevaisuuteen vuosille 2040–2069 ulottuville aikajaksoille. Tarkasteltavat skenaariot olivat seuraavat: Nykytilanne (0), Keskiarvoskenaario (1), ”Lämmin ja märkä” (2), ”Kylmä ja märkä” (3) ja ”Lämmin ja kuiva” (4).

Tehtävään liittyvät virtaama- ja vedenkorkeuslaskennat tehtiin Suomen ympäristökeskuksen vesistömallijärjestelmällä ja ekologisten vaikutusten arviointiin liittyvät Vesimittari -laskennat Suomen ympäristökeskuksen kehittämällä laskentatyökalulla.

Vesistömallilaskentojen perusteella arvioitiin vaikutuksia eri virtaama- ja vedenkorkeustilanteissa. Mallilaskelmien ja vaikutusarviointien perusteella annettiin suositukset Haapajärven padotus- ja juoksutusohjeeksi. Lisäksi annettiin ehdotukset uusiksi säännöstelyn luparajoiksi.

Suunnittelun aikana tehtiin sidosryhmäyhteistyötä alueen keskeisten toimijoiden kanssa pidettävissä keskustelutilaisuuksissa. Tilaisuuksissa esille nousseet asiat huomioitiin selvityksen laadinnassa.

2.2.2.2 Yhteenveto ja johtopäätökset tuloksista

Tarkastellut säännöstelyvaihtoehdot B1–B4 eivät juurikaan poikenneet toisistaan kevään ylimpien vedenkorkeuksien tai maksimi lähtövirtaamien osalta. Tulosten mukaan kevättulvan vedenkorkeuden nousu lähitulevaisuudessa on kaikissa tarkastelluissa säännöstelyvaihtoehdoissa noin 25 cm nykytilanteeseen verrattuna. Lähtövirtaamien huiput vaihtelivat eri säännöstelyvaihtoehdoissa välillä 120–185 m³/s (vuonna 2013 toteutunut lähtövirtaaman huippu oli 155 m³/s). Myöskään Haapajärven alapuolisen Pyhäjoen tulvan viivyttämisessä ei ollut merkittävää eroa eri vaihtoehtojen välillä. Eri vaihtoehdoissa säännöstelyn kevätkuopan syvyys poikkeaa toisistaan jonkin verran ja

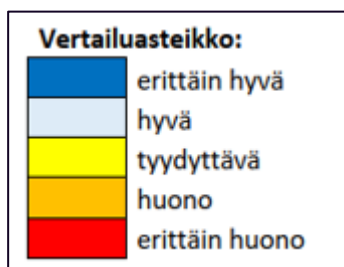
vaihtoehdossa B3 varsinaista kuoppaa ei tehdä lainkaan. Tämän perusteella voidaan todeta, että Haapajärven kevätkuopalla tai sen syvyydellä ei ole suurta merkitystä Haapajärven alapuolisen Pyhäjoen vesistötulvariskien tai jääpatotulvariskien kannalta. Suurempi hyöty näiden kannalta saadaan nykyisen säännöstelyn ylärajan N60 +87,80 m yläpuolella olevalla säännöstelytilavuudella ja ylärajan nostamisella tasolle N60 +88,35. Mahdollisella ylärajan nostolla saavutetaan suurempi säännöstelytilavuus ($2,9 \text{ Mm}^3$) kuin nykyisillä säännöstelyrajoilla toteutettavalla kevätkuopalla ($2,1 \text{ Mm}^3$). Kaikissa tarkastelluissa vaihtoehtoisissa nykyisen ylärajan ylitys kestää runsasvetisinä vuosinakin enimmillään 6–7 vuorokautta. Lisäksi laskentojen mukaan nykyisen ylärajan ylitykset ajoittuvat maaliskuu-huhtikuulle eli ennen toukokuun aloittamisen ajankohtaa.

Ilmastonmuutoskenaarioiden perusteella vedenkorkeuden kevättulvahuippu aikaistuu ja ajoittuu maaliskuun alkupuolen ja kesäkuun alun välille. Tämä erottuu selvästi erityisesti säännöstelyvaihtoehtossa B3.

Tehtyjen laskentojen perustella eri säännöstelyvaihtoehtoisissa vuoden 2013 kaltaisena vesivuonna, jolloin jääpatotulvariski on suuri, lähtövirtaamat kasvavat nykyisestä. Lähtövirtaamien nousu (enimmillään noin $30 \text{ m}^3/\text{s}$) on kuitenkin sen suuruinen, että lähtövirtaamat jäävät jonkin verran alle Haapajärvestä havaittujen maksimi lähtövirtaamien (noin $200 \text{ m}^3/\text{s}$). Tämän perusteella nyt tarkastelluilla säännöstelyvaihtoehtoisilla ei lisätä Haapajärven alapuolisen Pyhäjoen vesistötulvan riskiä.

2.2.2.3 Arvio säännöstelyn vaikutuksista järven ekologiseen tilaan ja virkistyskäyttöön

Eri säännöstelyvaihtoehtojen (B1–B4) vaikutuksia järven ekologiseen tilaan arvioitiin käyttäen Suomen ympäristökeskuksen kehittämää Vesimittari -ohjelmaa. Ohjelman lähtötietoja olivat järven jäätyminen- ja vedenkorkeushavainnot sekä järven keskimääräinen syvyys, väri ja suurin jäänpaksuus. Ohjelma arvioi säännöstelyn vaikutuksia laskemalla 26 erilaista indikaattoria, jotka havainnollistavat mm. järven ekologista tilaa sekä virkistyskäytön edellytyksiä. Haapajärven tapauksessa laskentaan on valittu 15 keskeisintä indikaattoria. Ohjelma ilmoittaa indikaattoreille numeerisen mittariarvon ja tarkastelujakson keskiarvon sekä muuttaa numeeriset tulokset laadulliseen muotoon viisiportaisen asteikon mukaan: erittäin huono, huono, tyydyttävä, hyvä ja erittäin hyvä.

Kuva 6. Vesimittari -ohjelman vertailuasteikko.

Taulukko 1. Haapajärven osalta Vesimittari -ohjelmalla tutkittujen 15 eri mittarin tulokset. Keskiarvoskenaarion vuosikeskiarvoja vertailemalla nähdään, että säännöstelyvaihtoehto B3 nousee parhaaksi vaihtoehdoksi.

		Nykyilmasto					Ilmastonmuutosjakso 2010–2039			
	LUONTO	ref	B1	B2	B3	B4	B1	B2	B3	B4
	Vesi- ja rantakasvillisuus									
M1	Kevättulvan suuruus	0,11	0,23	0,24	0,54	0,4	0,12	0,14	0,5	0,11
M2	Kasvukaudella	-0,14	-0,14	-0,14	-0,14	-0,14	-0,14	-0,14	-0,14	-0,14
	Saraikko ja ilmaversoiset									
M5	Saraikon laajuus (m)	0,21	0,18	0,18	0,18	0,18	0,01	0,01	0,01	0,01
M6	Kortteikon laajuus (m)	0,91	0,9	0,91	0,91	0,9	0,92	0,91	0,91	0,92
M7	Ruokovyöhykkeen laajuus (m)	0,93	0,95	0,95	0,95	0,95	0,96	0,96	0,95	0,95
	Pohjalehtiset									
M8	Jäätyvän vyöhykkeen osuus (%)	6,00	9,67	9,88	9,99	9,79	8,55	9,28	9,75	8,33
M9	Jäänpainaman vyöhykkeen osuus (%)	0,72	3,93	1,77	1,17	3,33	4,85	2,31	1,05	5,21
	Linnusto									
M11	Vedenpinnan nousu pesintäaikana	0,06	-0,25	-0,08	-0,02	-0,16	-0,17	-0,02	0,16	-0,14
	Kalakannat									
M12	Vedenpinnan talvialenema/järven keskisyvyys (%)	3,26	9,29	4,6	3,3	7,97	11,52	5,91	3,09	12,35
M14	Vedenpinnan alenema syyskutuisten kalojen mädin hautoutumiskaudella JP-JLP (m)	0,14	0,39	0,19	0,14	0,33	0,48	0,25	0,13	0,51
M17	Veden minimisyvyys saraikossa hauen lisääntymisen aikana (m)	-0,05	-0,24	-0,12	0,01	-0,39	-0,2	-0,08	0,04	-0,29
	Virkistyskäyttö									
M19	Suosituimmalla virkistyskäyttökaudella (21.6.–15.8.)	0,13	0,12	0,12	0,12	0,12	0,01	0,01	0,01	0,01
M22	Keskimääräinen vedenkorkeuden poikkeama avovesikauden mediaanista JLP-15.6. (m)	-99,00	-99,00	-99,00	-99,00	-99,00	-99,00	-99,00	-99,00	-99,00
M23	MW_1.6–31.8 (koko vuosijakso) - MW_1.9-JP (joka vuosi)	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05
M24	Päivien osuus jaksolla JLP-31.5., jona vedenpinta on virkistyskäytön	28,08	38,42	39,58	40,25	38,75	37,75	38,75	39,92	36,92

Haapajärven tapauksessa mittarit, jotka vaikuttavat eniten järven ekologiseen tilaan ovat seuraavat:

M1, Kevättulvan suuruus

- Selitys: Kevättulvan aikaisen ylimmän vedenkorkeuden ja avovesikauden mediaanivedenkorkeuden erotus (m).

- Vaikutuksen kohde: Umpeenkasvu, ylipäänsä luontainen vedenkorkeuden vaihtelu Suomen ilmastossa. Saraikon laajuus.

M9, Jäänpainaman vyöhykkeen osuus tuottavasta vyöhykkeestä (%)

- Selitys: Kasvukauden keskivedenkorkeudesta vähennetään jääpeitteisen kauden alin vedenkorkeus. Tähän lisätään jään ominaispaino (0,9) kerrottuna jään maksimipaksuudella. Tulos jaetaan tuottavan kerroksen syvyydellä. Tuottavan kerroksen syvyys lasketaan veden väriluvun perusteella.
- Vaikutuksen kohde: Lähinnä isokokoiset pohjalehtiset

M13, Vedenpinnan talvialenema/järven keskisyvyys

- Selitys: Jäätymispäivän vedenkorkeuden ja jääpeitteisen ajan alimman vedenkorkeuden välinen erotus jaetaan järven keskisyvyydellä.
- Vaikutuksen kohde: Vaikka mittarin tarkoitusperää ei ole kerrottu, on ajateltu, että mittari vaikuttaa kalaston kannalta ainakin niiden käytettävissä olevan pohjaeläinravinnon määrään. Näin ajatellen on vähän makuasia, että toimisiko mittari paremmin pelkän talvialeneman pohjalta. Kun talvialenema on suhteutettu keskisyvyyteen, niin vaikutuksiin tulee mukaan myös esim. mahdolliset happikadot eristäytyneillä syvänteillä ja niistä seuraavat kalakuolemat. Mukana on tietysti myös vaikutus järvikutuisen siian ja muikun mädin selviytymiseen (vrt. mittari 14). Voisi ajatella, että tämän mittarin vaikutuspiirissä on myös vaikutukset rantavyöhykkeessä koko elämänsä asuviin kalalajeihin (kivisimppu, mutu ym.).

M17, Veden minimisyvyys saraikossa hauen lisääntymisen aikana (m)

- Selitys: Laskennallisen saraikkovyöhykkeen alarajan ja minimivedenkorkeuden erotus ajanjaksolla jäiden lähdöstä 4 viikkoa eteenpäin (m).
- Vaikutuksen kohde: Hauen lisääntymisen onnistuminen. Hauki kutee mieluusti rantasaraikkoon ja mädin / pienpoikasten kehittyminen vaatii saraikkoon yltävän vedenkorkeuden kudusta 3–4 vk eteenpäin. Mittarin merkitys saattaa kuitenkin olla vailla pohjaa ainakin Pohjois-Suomen säännöstelyjärvillä, joista useimmilla on vahva haukikanta voimakkaastakin säännöstelystä huolimatta. Hauki näyttää pystyvän lisääntymään saraikkovyöhykkeen ulkopuolella osoittaen ihmeteltävää sopeutumiskykyä todella huonolta näyttävissä olosuhteissa varhaiskevällä, jolloin monen säännöstelyjärven vedenkorkeus on erittäin alhaalla.

Merkittävin hyöty ekologiselle tilalle olisi tulvasta johtuvan ranta-alueen soistumisen hidastuminen.

Järven virkistyskäytön kannalta oleellista on, että virkistyskäyttökauden (kesäkuu–elokuu) aikainen vedenkorkeus pysyy melko korkeana ja että suuria vedenkorkeuden vaihteluja ei tapahdu. Vesimittari -ohjelman mittareista seuraavat soveltuvat virkistyskäytön arvioimiseen:

M19, Vedenkorkeuden vaihtelu suosituimmalla virkistyskäyttökaudella (21.6–15.8)

- Selitys: Virkistyskauden ylimmän ja alimman vedenkorkeuden erotus.
- Vaikutuksen kohde: Vesistön virkistyskäyttö ja rantojen käyttö, maisema

M22, Keskimääräinen vedenkorkeuden poikkeama avovesikauden mediaanista JLP-15.6. (m)

- Selitys: Jäätymispäivän ja kevään alimman vedenkorkeuden erotus.

- Vaikutuksen kohde: Talvikalastus, talous- ja saunavedenotto järvestä (rannan läheisten kaivojen vesitilanne), liikkuminen jäällä

M23, MW_1.6–31.8 (koko vuosijakso) - MW_1.9-JP (joka vuosi)

- Selitys: Kesän (1.6–31.8) keskivedenkorkeus - syksyn (1.9-JP) keskivedenkorkeus
- Vaikutuksen kohde: Rantojen eroosio, rantavyörymät, kunnostustarve

M24, Päivien osuus jaksolla JLP-31.5. jona vedenpinta on virkistyskäytön kannalta hyvällä tasolla (MW_kesä - 20 cm) Mikäli JLP > 31.5., niin lasketaan jaksolle JLP + 30 pvää

- Selitys: Vedenpinnan nousun nopeus keväällä jäänlähtöpäivän jälkeen
- Vaikutuksen kohde: Rantojen ja laituriin käyttö, veneily, vesimaisema

Erot säännöstelyvaihtoehtojen B1–B4 välillä edellä mainituissa mittareissa ovat marginaalisia, joten voidaan sanoa, että Vesimittari -ohjelman tulosten perusteella eri säännöstelyvaihtoehdoilla ei ole vaikutusta Haapajärven virkistyskäyttöön.

Haapajärven säännöstelyn ylärajan tilapäinen nostaminen virtaaman viivyttämiseksi alapuolisessa Pyhäjoessa, tapahtuisi ainoastaan tavanomaista vahvempien jäiden aikaan enintään 10 vuorokauden ajan, jolloin rantojen käytölle voi aiheutua tilapäistä haittaa esimerkiksi toukotöiden viivästymisen takia.

2.2.2.4 Selvityksen yhteenveto ja suositellut jatkotoimenpiteet

Padotus- ja juoksutusselvityksen mukaan Pyhäjoen jääpatotulvatilanteessa Haapajärven nykyisen säännöstelytilavuuden (2,1 Mm³) vaikutus viivytyksessä on vähäinen. Nykyisen säännöstelyn ylärajan N60 +87,80 m yläpuolella olevalla, tasoon N60 +88,35 m ulottuvalla säännöstelytilavuudella (2,9 Mm³) sen sijaan voitaisiin viivyttää tulvaa enimmillään kaksi vuorokautta, jolla voidaan vähentää Pyhäjoen jääpatojen haitallisuutta. Lyhytaikaisesti viljely- ja kasvukauden ulkopuolella toteutettuna ylärajan ylityksestä arvioidaan aiheutuvan vain vähäisiä edunmenetyksiä. Nykyinen säännöstelylupa ei mahdollista ylärajan ylityksen tuoman tilavuuden hyödyntämistä viivytyksessä.

Ilmastonmuutos tulee jatkossa muuttamaan virtaamaolosuhteita ja lisäämään ääriolosuhteita. Tästä voi aiheutua tilanteita, joissa säännöstelyä ei voida suorittaa nykyisten lupaehtojen mukaisesti. Erityisesti päivämääriin sidotut säännöstelyrajat tulevat tuottamaan hankalia tilanteita säännöstelyn näkökulmasta ilmastonmuutoksen edetessä.

Nykyinen säännöstely ei ole Haapajärven ekologisen tilan kannalta täysin optimaalinen. Pienillä muutoksilla säännöstelykäytännöissä voitaisiin kohentaa järven ekologista tilaa. Sekä järven virkistyskäytön että ekologisen tilan kannalta on oleellista, että kevät- ja syyskuoppa tehdään vain sille tasolle ja sen kestoisena, mikä on peltotöiden kannalta tarpeellista. Järven ekologisen tilan kannalta sekä kevättulva että kesän mittaan hieman laskeva vesipinta ovat hyödyllisiä. Kesän mittaan hieman laskeva vesipinta (10–15 cm) on mahdollista toteuttaa nykyisillä lupaehdoilla, joka sisältyisi myös luvanhaltijan ja säännöstelyn käytännön toteuttajan käyttöön tehtävään tarkempaan säännöstelyohjeeseen.

Haapajärven säännöstelyä koskevat suositukset

Edellä esitetyn perusteella säännöstely voitaisiin järjestää tulevaisuudessa siten, että nykyinen yläraja (N60 +87,80 m) säilyy, mutta ylärajan ylityksen aikaista lupaehtoa muutetaan. Ylitystä koskeva lupaehto mahdollistaisi jatkossa Haapajärven hyödyntämisen virtaaman viivyttämisessä Pyhäjoen jääpatotulvariskien pienentämiseksi. Viivytys pohjautuisi säännöstelylaskelmissa käytettyyn vaihtoehtoon B3, jossa säännöstelyn ylärajan yläpuolella Haapajärven lähtövirtaamaa rajoitetaan 80–99 % tulovirtaaman määrästä. Rajoittaminen toteutettaisiin kuitenkin niin, ettei vedenkorkeus nouse Haapajärvessä tason N60 +88,35 m yläpuolelle ja ylärajan ylitys kestäisi korkeintaan 10 vuorokautta. Lisäksi alarajasta poistetaan päivämääriin sidonta, koska ilmastomuutoksen vuoksi kevät- ja syyskuoppien tarpeen ajankohta muuttuu vaikeasti ennustettavaksi. Alaraja tulisi olemaan nykyisen kesäajan alarajan tasolla N60 +87,50 m. Alaraja olisi mahdollista alittaa maatalouden tarpeisiin enintään tasoon N60 +87,20 m ja alarajan alituksen kesto olisi mahdollisimman lyhyt.

Eri näkökulmista tarkasteltuna suositukset säännöstelyn käyttöön ovat seuraavat.

Tulvariskit

Ylärajan (N60 +87,80 m) ylitys suositellaan tehtäväksi sellaisina vuosina, kun Pyhäjoen jääpatoriskit ovat ennakoarvioiden mukaan keskimääräistä suuremmat. Jääpatoriskiin vaikuttavat jäiden paksuus sekä ennustetun tulvan suuruus ja -ajankohta. Jääpatoriskin arvioidaan olevan keskimääräistä suurempi, kun Haapajärven alapuolisella Pyhäjoella jään paksuus on suurimmalla osalla havaintopaikoista keskimääräistä paksumpi. Ylärajan ylityksen tarpeesta tehdään arvio vuosittain helmikuussa tulvariskeistä vastaavan viranomaisen ja säännöstelyn hoitajan kesken.

Vedenkorkeudet ja maatalouskuoppien teko

Vedenkorkeus on suositeltavaa pitää mahdollisimman lähellä ylärajaa maatalousalennuksia lukuun ottamatta, joka on virkistyskäytön ja voimatalouden kannalta optimaalisin tilanne. Säännöstelyn alarajan alapuolelle on ehdotettu tasoon N60 +87,20 m maatalouskuoppia, jotka ovat Haapajärven rantaviivan rajoittuvien peltojen viljeltävyyden osalta tarpeen. Vedenkorkeutta ei kuitenkaan suositella laskettavan tarpeettomasti kuoppien alarajan tasolle, mikäli tämä ei ole tarpeen peltojen käyttömuodot huomioiden. Syksyllä tehtävään maatalouskuoppaan liittyy riski, ettei vähäsateisena syksynä Haapajärven tulovirtaama riitä täyttämään vesitilavuutta lähelle säännöstelyn ylärajaa. Tässä tilanteessa Haapajärven minimijuoksutusta ei suositella pienennettävän, vaan altaan vesitilavuuden täyttämiseksi suositellaan lisättäväksi juoksutusta yläpuolisesta Pyhäjärvestä. Haapajärven minimijuoksutuksen pienentämisestä voi aiheutua haittaa alapuolisen Pyhäjoen ekologiseen tilaan.

Haapakosken voimalaitoksen välttämättömien huoltotöiden ajaksi suoritettava vedenkorkeuden lasku suositellaan tehtäväksi enintään maatalouskuoppien alarajan tasoon. Ne suositellaan ajoitettavaksi maatalouden tarvitsemiin ajankohtiin.

Ekologisen tilan parantamiseksi kesäajalle suositellaan hiukan laskevaa vedenkorkeutta.

Luvan haltijan ja säännöstelyn hoitajan välinen toiminta

Luvanhaltijan tulisi laatia säännöstelyn käytännön hoidosta kirjallinen sopimus säännöstelyn hoitajan kanssa. Mikäli luvan haltija luovuttaa säännöstelyn käytännön hoidon toiselle, tulisi luvan haltijan ja toisen osapuolen laatia asiasta luovutussopimus.

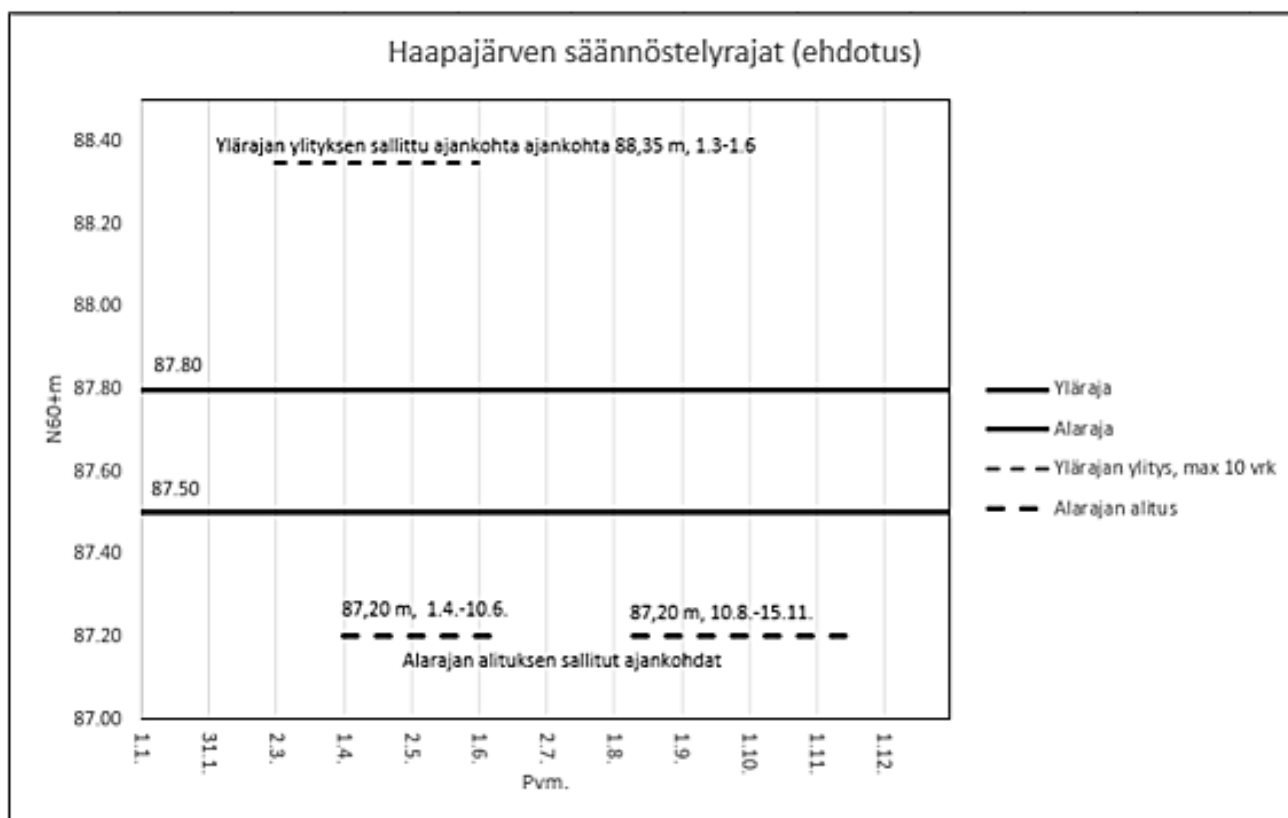
2.2.3 Hakijan esitys lupaehtojen muuttamiseksi

2.2.3.1 Säännöstelyä koskeva lupamääräys 4

Lapin elinvoimakeskus on hakenut Pohjois-Suomen ympäristölupaviraston 11.9.2003 antaman päätöksen nro 44/03/2 lupamääräykseen 4 muutosta siten, että muutoksen jälkeen lupamääräys 4 kuuluisi seuraavasti (muutokset *kursivoitu*):

”4) Haapakosken säännöstelypadolla on vesistön vedenjuoksua säännösteltävä niin, että Haapajärven vedenkorkeus Kylpyläsaaren mittauspaikalla on eri aikoina seuraava:

pvm.	yläraja N60 +m	alaraja N60 +m
01.01.	87,80	87,50
31.12.	87,80	87,50

Luvan haltijan tulee yhteistoiminnassa tulvariskien hallinnasta vastaavan viranomaisen kanssa määritellä erikseen se ajankohta, jolloin vedenpintaa saadaan valtitseva kokonaistilanne huomioon ottaen ryhtyä nostamaan säännöstelyrajan yläpuolelle ja jolloin virtaama tulee rajoittaa Pyhäjoen jääpatotulvariskien vähentämiseksi. Jääpatotulvariskin ollessa korkea, Haapajärven lähtövirtaamaa voidaan rajoittaa ja säännöstelyn yläraja ylittää, kuitenkin enintään tasoon N60 +88,35 m. Ylärajan ylitys voi kestää yhtäjaksoisesti enintään 10 vuorokautta ja ylitys voi ajoittua ajalle 1.3.–31.05. Kun Haapajärven vedenkorkeus on saavuttanut tason N60 +88,35 m tai ylitys on

kestänyt 10 vuorokautta, on säännöstelyluukut avattava täysin auki kuitenkin varoen haitallisen tulva-aallon syntymistä alapuoliseen Pyhäjokeen.

Mikäli edellisessä kohdassa mainitun luvan haltijan ja tulvariskien hallinnasta vastaavan viranomaisen yhteistoiminnan johtopäätöksenä on, että Pyhäjoen jääpatotulvariski ei ole suuri, säännöstelypadon kaikkien luukkujen on oltava täysin auki, kun vedenkorkeus on nousemassa säännöstelyn ylärajan yläpuolelle. Kun kaikki luukut ovat avattuina, on yläraja määrittelemätön.

[poistettu tekstiä]

Säännöstelyn hoidosta vastaa luvan haltija. Luvan haltijan on laadittava yhteistyössä tulvariskien hallinnasta vastaavan viranomaisen kanssa uusi tämän päätöksen mukainen kirjallinen säännöstelyohje.

Säännöstely on hoidettava niin, että Haapajärven kevät- ja syysalennus on mahdollisimman pieni ja lyhytkestoinen viljelyhaittaa aiheuttamatta. Luvanhaltijan on huolehdittava vuosittain kulloisiinkin vesitilanteisiin sopivat kevät- ja syysalennukset.

Haapajärvestä on aina juoksutettava vähintään 3 m³/s.

Juoksutus, edellä esitettyjä määräyksiä noudattaen ja siinä määrin kuin se säännöstelyn tarkoituksen saavuttamiseksi on tarpeen, on suoritettava mahdollisimman tasaisesti ja siten, ettei vesistössä aiheuteta haitallista jäätymistä tai tarpeetonta vahinkoa tai haittaa.

Vedenkorkeuden tarkkailua varten on Haapakosken padon yläpuolelle sekä Kylpyläsaaren automaattisen vedenkorkeushavaintopaikan läheisyyteen helposti luettavaan paikkaan asennettava vesiasteikko, johon on selvästi merkitty ainakin korkeudet N60 +88,35 m, N60 +87,80 m, N60 +87,50 m, ja N60 +87,20 m.”

2.2.3.2 Ryytisuon ja Kytökylän pengerten kunnostus- ja korotus

Hakija on 2.4.2025 hakemuksen täydennyksessä esittänyt, että lupapäätökseen sisällytetään hankkeen vaikutusalueella sijaitsevien Ryytisuon ja Kytökylän penkereiden kunnostus- ja korotusvelvoite niin, ettei Haapajärven vedenpinnan nostoon saa ryhtyä ennen kuin penkereet on kunnostettu ja korotettu vähintään 1/20a tulvalle tilanteessa, jossa järven vesipintaa on nostettu 0,55 m yli nykyisen säännöstelyn ylärajan eli tasoon N60 +88,35 m (N2000 +88,75), huomioiden tarvittava penkereiden kuivavara. Kunnostusten ja korotusten suunnittelun ja toteutuksen velvoite tulisi luvan hakijalle eli valtion tulvariskien hallinnasta vastaavalle viranomaiselle. Penkereiden kunnossapito jäisi ojitussyhteisöille kuten nykyäänkin.

2.2.4 Perustelut esitetyille muutoksille

2.2.4.1 Säännöstelyä koskevan lupamääräyksen 4 muutos

Lupamääräyksen 4 muuttamisella on tarkoitus viivästyttää Haapajärven alapuolisen Pyhäjoen jäiden lähtöä keskimääräistä vahvempien jäiden aikaan. Jäiden lähdön viivästyttämisellä tavoitellaan vahvojen jäiden haurastuttamista ja sulamista, joilla vahinkoja aiheuttavia jääpatotulvia lievennettäisiin. Viivästyttäminen tehtäisiin

Haapajärven vedenpinnan nostamisella enimmillään 0,55 metriä enintään 10 vuorokauden ajan nykyisen säännöstelyn ylärajan yläpuolelle.

Hakijan arvion mukaan Haapajärven säännöstelymääräyksen muuttaminen ei muuta nykyisen säännöstelyn tarkoitusta eikä vähennä hankkeesta saatavaa hyötyä. Aiempien säännöstelylupien (Vesistötoimikunta 23.8.1956 ja PSVEO 15.12.1987) alkuperäistä tarkoitusta muutettiin Pohjois-Suomen ympäristölupaviraston 11.9.2003 muuttamalla järjestelyluvalla. Järjestelyn tarkoituksena oli Haapajärven ylävirran puolella olevan tulva-alueen vapauttaminen haitallisista vedenkorkeuksista, joka ei siis nykyisessä luvassa ole enää voimassa.

Lupamääräyksen 4 muutoksesta ei etukäteen arvioiden aiheudu sellaisia vesistöön rakentamiseen verrattavia haitallisia seurauksia, jotka vesilain 3 luvun 4 §:n mukaan ovat esteenä luvan myöntämiselle ja siten 3 luvun 4 §:n mukaiset edellytykset lupamääräyksen muutokselle ovat hakijan käsityksen mukaan olemassa.

Tehdyn padotus- ja juoksutusselvityksen perusteella Haapajärven keskivedenkorkeus ei tule muuttumaan, joten tältä osin korvattavaa ei synny. Vedenpinnan nosto tapahtuu ainoastaan tavanomaista vahvempien jäiden aikaan ja enimmillään 10 vuorokauden ajan, josta voi aiheutua tilapäistä haittaa.

Valtion valvontaviranomainen luvan hakijana kuitenkin katsoo, että lupamääräyksen tarkistamisesta ja uusien määräysten antamisesta aiheutuu ainoastaan Vesilain 3 luvun 21 §:n mukaista vähäistä edunmenetystä eikä korvattavaa siten synny. Mikäli haitta ja siitä aiheutuva edunmenetys kuitenkin katsottaisiin suuremmaksi kuin vähäiseksi haitan ilmettyä, hakija esittää, että valtio korvaisi aiheutuneen edunmenetyksen jälkikäteen.

Mikäli Pohjois-Suomen aluehallintovirasto (1.1.2026 alkaen lupa- ja valvontavirasto) muuttaa lupamääräystä esityksen mukaisesti, luvan haltijan olisi laadittava yhteistyössä tulvariskien hallinnasta vastaavan viranomaisen kanssa uusi, tämän päätöksen mukainen kirjallinen säännöstelyohje. Säännöstelyohje vähentää luparikkomuksia, selkeyttää nykytilannetta ja muuttaa säännöstelyä ekologisempaan suuntaan.

Hakemuksen 2.4.2025 täydennyksen mukaan lupahakemuksessa maatalouden kevätalennuksen sallittua ajankohtaa on aikaistettu johtuen ilmaston muutoksesta. Ylärajan ylitys tehtäisiin tulvan ollessa nousussa tai huipussa ja jokijäiden ollessa vahvoja, jolloin pellot ovat vielä jäässä tai märkiä ja jolloin pelloille ei vielä päästä toukotoihin. Mikäli Haapajärven vedenpintaa olisi nostettu jokijäiden heikentämiseksi, aloitettaisiin vedenpinnan lasku järvestä joko jäiden lähdettyä joesta tai, kun se järven tulovirtaaman puolesta on mahdollista ja vedenpinta laskettaisiin maatalouden edellyttämälle tasolle 1.4.–10.6. välisenä aikana. Säännöstelyn ylärajan ylityksen sallittu ajankohta on ulotettu 1.6. asti sen takia, että voi olla mahdollista, että maatalousalennus saadaan tehtyä vasta 1.6. mennessä esimerkiksi myöhäisen tulvahuipun ja jäiden lähdön takia ja/tai runsas sateisina keväinä. Edellä mainitun takia maatalousalennus ja vedenpinnan nosto voivat mennä päällekkäin.

Haapajärven padotus- ja juoksutusselvityksessä (Sitowise Oy 22.4.2020, päivitetty ELY-keskuksessa 12.12.2023) todetaan, että nykyisen säännöstelyn ongelmakohtana on päivämääriin sidottu säännöstelyn alaraja. Tulevaisuudessa kevättulvien arvioidaan pääasiassa pienenevän, mutta aikaistuvan nykyisestä. Mikäli tulvat eivät pienenekään ennustetusti, mutta kuitenkin aikaistuvat, tästä aiheutuu säännöstelyn käyttäjälle

hankalasti toteutettavissa olevia tilanteita normaalia runsasvetisimpinä vuosina. Nykyisen luvan mukaan toukokuun alkuun teko voidaan aloittaa aikaisintaan 15. huhtikuuta. Mikäli kevättulvan nousu ja jäiden lähtö ajoittuu maaliskuulle tai huhtikuun alkupuolelle, toukokuun alkuun ei voida tehdä nykyisen luvan aikarajoissa. Tiivistetysti kerrottuna ehdotettu ylärajan ylitys ulottuu 1.6. asti mahdollisen myöhäisen kevään tulon takia ja maatalouskuopan aloitusajankohta alkaisi 1.4. mahdollisen aikaisen kevään takia.

Hakijan arvion mukaan lupamääräyksen muuttamisella ei ole vaikutuksia muihin Pyhäjoen vesistöalueen säännöstelyihin tai vesitaloushankkeisiin liittyviin lupapäätöksiin.

2.2.4.2 Ryytisuon ja Kytökylän pengerten kunnostus ja korotus

Hakija on 2.4.2025 täydennyksessä esittänyt, että vedenpinnan tilapäinen nosto säännöstelyn ylärajan yläpuolelle olisi mahdollista tehdä vasta sen jälkeen, kun Haapajärven yläpuolella olevat Ryytisuon ja Kytökylän tulvapenkereet on kunnostettu ja korotettu.

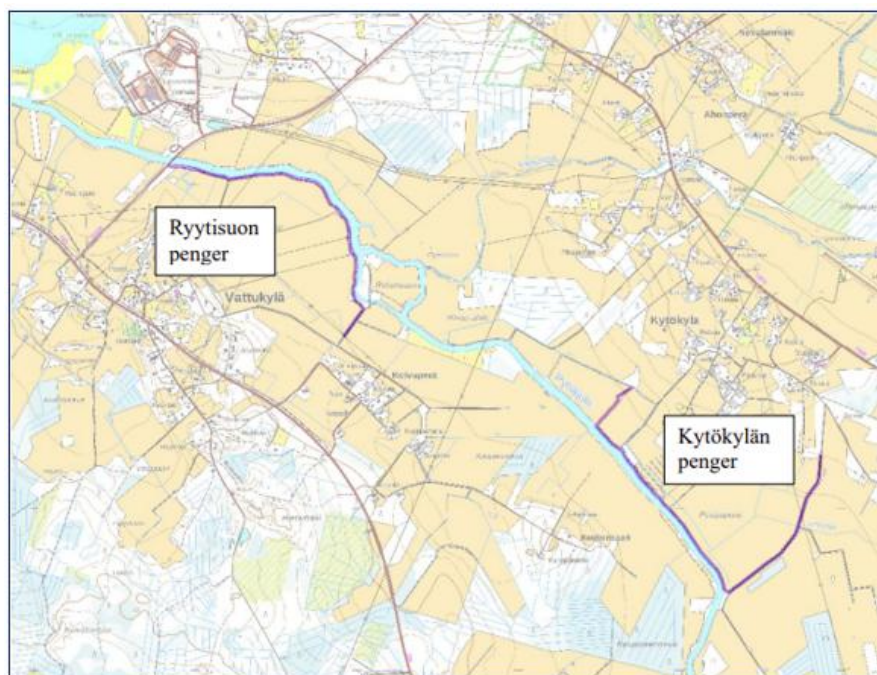
Ryytisuon ja Kytökylän pengerrykset on toteutettu kahdella erillisellä ojitustoimituksen päätöksellä. Ryytisuon ojitustoimituksen päätös on annettu 7.9.1988 ja Kytökylän päätös on annettu 24.5.1989. Ojitustoimituksissa on perustettu Ryytisuon pengerrys- ja kuivatus ja Kytökylän pengerrys- ja kuivatus nimiset ojitusyhtiöt.

Hakijan mukaan Haapajärven säännöstelyrajojen muutosta koskevan hankkeen suunnittelun aikana Haapajärven järjestely-yhtiön toimesta ei ole vastustettu hanketta, mutta sidosryhmätilaisuuksissa muun muassa 13.3.2020 on tuotu esille, että Kytökylän penger on murtunut kaksi kertaa ja Ryytisuon penger on meinannut murtua vuonna 2000. Aikaisemmista ylärajan ylityksistä ei ole aiheutunut tiedossa olevia rakennusvahinkoja.

Lupahakemuksen liitteenä esitetystä tulvakartoituksesta (Pyhäjoen yksityiskohtaiset tulvavaarakartat välillä Joutenniva–Haapajärvi, 27.11.2018) selviää, että Ryytisuon penger on suunniteltu korkeuteen N60 +89,5 m (N2000 +89,9 m), jonka on arvioitu vastaavan tulvanvedenkorkeuden toistuvuutta noin HW1/20 (kerran kahdessakymmenessä vuodessa toistuva). Kytökylän penger on suunniteltu korkeuteen N60 +89,2 (N2000 +89,6 m) ja penkereen painumavaran on arvioitu lisäksi olevan 0,20 metriä. Kytökylän penkereelle ei ole erikseen arvioitu tulvanvedenkorkeuden toistuvuutta.

Tehtyjen laskentojen perusteella Ryytisuon penger suojaa tausta-aluetta toistuvuudeltaan 1/20a (kerran kahdessakymmenessä vuodessa toistuva) tulvalla myös Haapajärven vedenpinnan 0,55 metrin nostolla, mutta penkereessä ei ole juurikaan kuivavaraa (laskettu vedenkorkeus penkereen yläpäässä N60 +89,43 m). Toistuvuudeltaan 1/20a suuremmalla tulvalla penger ei enää anna suojaa. Kytökylän penger ei suojaa nykyisessä tilanteessakaan kuin toistuvuudeltaan 1/2a tulvaa, jolloin laskettu vedenkorkeus penkereen yläpäässä olisi N60 +89,32 m. Lisäksi on todettu, että jokiuomassa oleva jää voi nostaa vedenpintaa avovesitilanteeseen verrattuna lähes saman verran kuin jääkannen paksuus on. Mikäli jäät pysyttelevät keväällä myöhään paikoillaan tulvavirtaaman noususta huolimatta, saattaa jo pienempi virtaaman toistuvuus kuin HQ1/20 aiheuttaa vedenkorkeuden nousun Ryytisuon penkereen harjan ylitse.

Hakija on muun muassa sidosryhmätilaisuudessa 29.11.2018 kertonut, että pengerrysyhtiöiden tulisi olla aktiivisia ELY-keskuksen ja kaupungin suuntaan penkereiden kunnostusasiassa. Yhteydenottoja ELY-keskuksen suuntaan ei ole ollut.

Kuva 7. Ryytisuon- ja Kytökylän penkereiden sijainti (Ote kartasta Pyhäjoen yksityiskohtaiset tulvavaarakartat välillä Joutenniva-Haapajärvi, 27.11.2018).

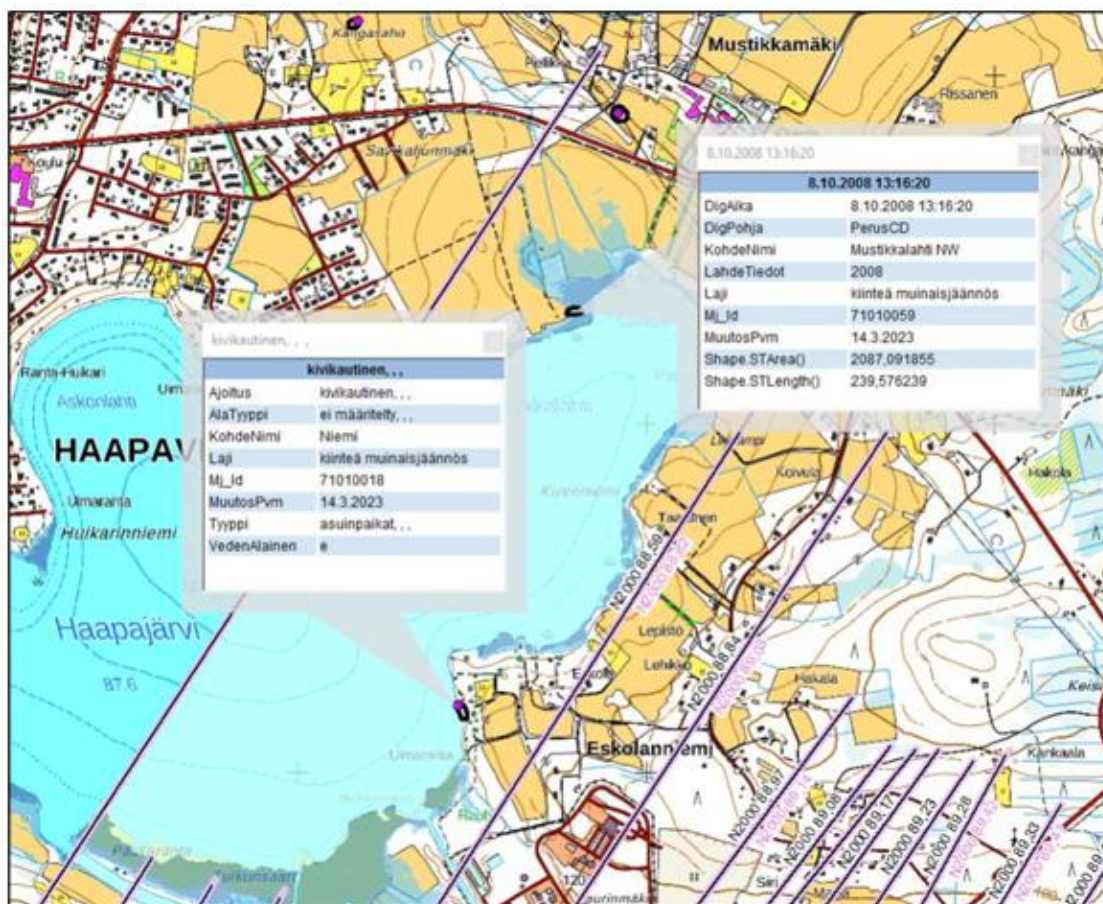
2.3 Ympäristön tila ja vaikutusarvio

2.3.1 Luonnonarvot ja luonnonsuojelu

Suunnitellun vedenpinnan tilapäisen noston vaikutusalueella Haapajärvessä ja sen yläpuolisella jokiosuudella ei ole luonnonsuojelualueita.

2.3.2 Muinaismuistot ja kulttuuriperintö

Museoviraston paikkatietoaineiston perusteella Haapajärven suunnitellun säännöstelyn ylärajan noston vaikutusalueella sijaitsee kaksi kiinteää muinaisjäännöstä. Jokialueella vedennoston vaikutusalueella ei ole Museoviraston kohteita. Kahteen Museoviraston kohteeseen vedenpinnan tilapäisellä nostolla ei arvioida olevan haitallisia vaikutuksia, koska vedenpinnan nosto ei ole pysyvää.

Kuva 8. Museoviraston paikkatietoaineistossa olevat muinaisjäänöskohteet.

2.3.3 Vesistö

2.3.3.1 Yleiskuvaus

Haapaveden kaupungin keskustassa sijaitseva Haapajärvi (Kirkkojärvi) on oikeastaan Pyhäjoen laajentuma, jonka pinta-ala on noin 400 hehtaaria ja suurin syvyys 11,5 metriä. Järven keskisyvyys on kolme metriä ja tilavuus noin 10 milj. m³.

Haapajärvi kuuluu Pyhäjoen (54) päävesistöalueeseen ja Haapajärven lähialueeseen (54.031). Haapajärvi sijaitsee Pyhäjoen vesistöalueen keskellä, Oulujoen–Iijoen vesienhoitoalueella.

Koko Pyhäjoen vesistöalueen pinta-ala on 3 712 km² ja järvisyys 5,2 %. Haapajärven yläpuolisen valuma-alueen pinta-ala on 1 935 km². Pyhäjoen pääuoman pituus Pyhäjärvestä rannikolle on noin 160 km ja korkeusero 140 metriä. Suurimmat sivujoet ovat Kärsämäenjoki ja Piipsanjoki.

2.3.3.2 Vedenkorkeudet, pinta-alat, tilavuudet ja virtaamat

Haapajärven vedenkorkeutta säännöstellään Haapakosken säännöstelypadolla. Haapakosken säännöstelypadolta johtaa yläkanava Haapakosken voimalaitokselle, jonka rakennusvirtaama on 20 m³/s ja teho 570 kW.

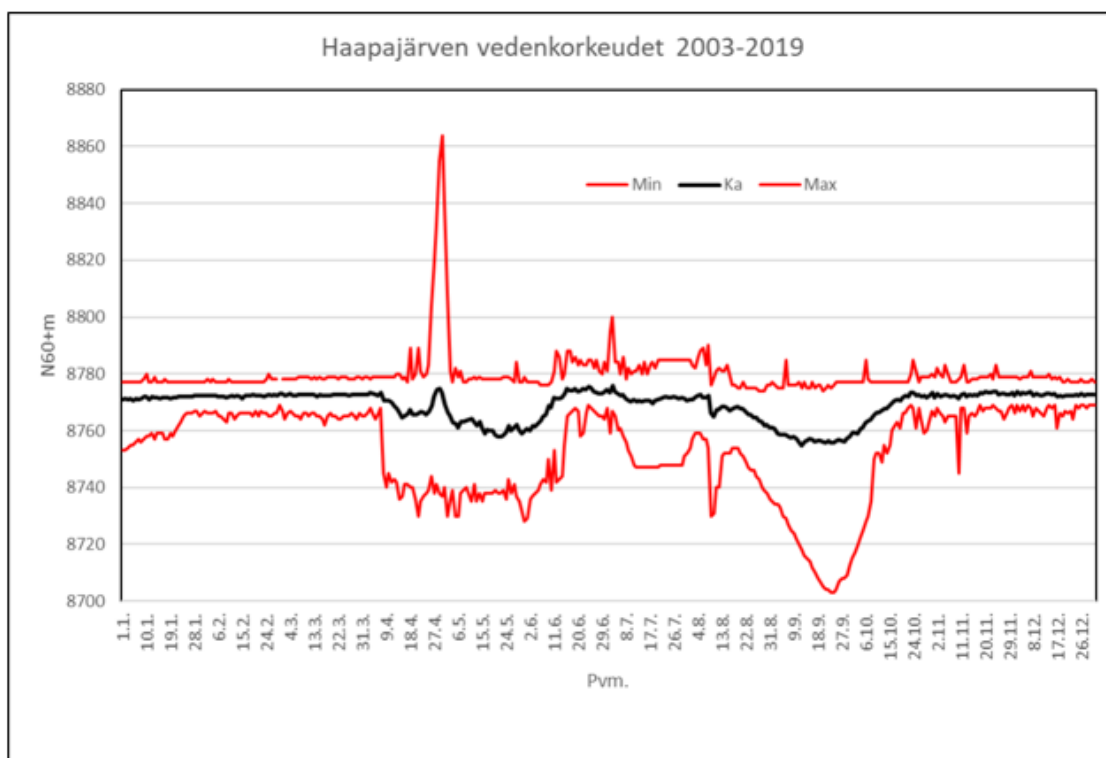
Haapajärven säännöstelytilavuus nykyisillä säännöstelyrajoilla (N60-taso: 87,20–87,80 m) on maksimissaan 2,1 miljoonaa m³. Vanhan, ennen vuotta 2003 käytössä olleen alarajan (N60 + 87,00 m) mukainen säännöstelytilavuus oli 2,8 miljoonaa m³.

Taulukko 2. Haapajärven pinta-ala (ha) ja tilavuus (m³) eri vedenkorkeuksilla (N60+m).

Vedenkorkeus N ₆₀ +m	Pinta-ala ha	Tilavuus milj. m ³
86,40	244	6,85
86,50	260	7,10
86,60	270	7,45
86,80	300	8,00
87,00	320	8,45
87,10	327	8,75
87,20	332	9,15
87,30	340	9,50
87,40	346	9,90
87,50	354	10,25
87,60	360	10,55
87,70	365	10,80
87,80	370	11,23
87,90	374	11,55
88,00	376	11,80
88,35	405	14,16

Taulukko 3. Haapajärven nykyisen säännöstelyn ajalla havaittujen (asteikon tunnus: W5400200) vedenkorkeuksien tunnusluvut ajalla 2003–2019.

Vedenkorkeus	N ₆₀ +m
Alin vedenkorkeus, NW	87,03
Keskialivedenkorkeus, MNW	87,41
Keskivedenkorkeus, MW	87,69
Keskiylivedenkorkeus, MHW	87,92
Ylin vedenkorkeus, HW	88,64

Kuva 9. Haapajärven (asteikon tunnus: W5400200) havaittujen vedenkorkeuksien keski- ja ääriarvot nykyisen säännöstelyn aikana vuosina 2003–2019.

Haapajärvestä on virtaamahavaintoja seuraavilla kevätajan ylivirtaamilla (W=vedenkorkeus, Q=virtaama):

29.4.2006: W=N60 +87,91, Q=143,49 m³/s

28.4.2006: W=N60 +88,00, Q=142,7 m³/s

1.5.2008: W=N60 +87,80, Q=142,39 m³/s

2.5.2012: W=N60 +88,08, Q=153 m³/s

28.4.2012: W=N60 +88,33, Q=187 m³/s

1.5.2012: W=N60 +88,40, Q=189 m³/s

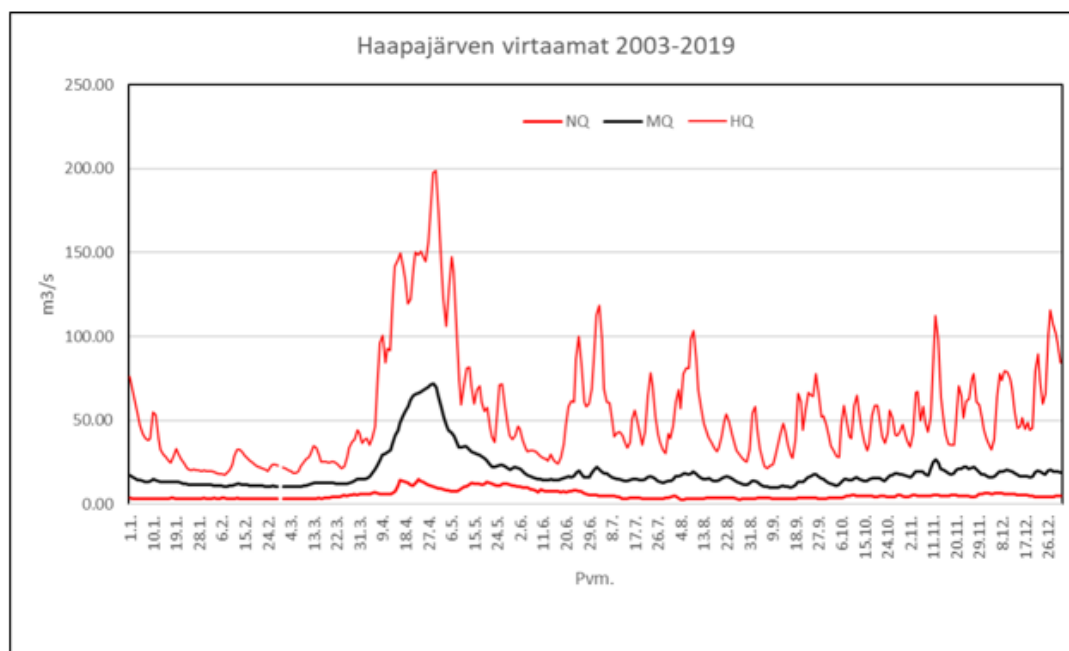
29.4.2012: W=N60 +88,55, Q=200 m³/s

30.4.2012: W=N60 +88,64, Q=204 m³/s

Niiden perusteella on laadittu Haapajärven maksimipurkauskäyrä, jota käytetään Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) vesistömallissa. Havaintojen oletuksena on ollut, että Haapakosken säännöstelypadon kaikki luukut ovat olleet täysin auki.

Taulukko 4. Haapajärven simuloitujen lähtövirtaamien tunnusluvut nykyisen säännöstelyn aikana (2003–2019).

Virtaama	m ³ /s
Alivirtaama, NQ	2,60
Keskialivirtaama, MNQ	4,65
Keskivirtaama, MQ	18,91
Keskiylivirtaama, MHQ	130,74
Ylivirtaama, HQ	199,00

Kuva 10. SYKE:n vesistömallijärjestelmän vuosille 2003–2019 simuloimien Haapajärven lähtövirtaamien keski- ja ääriarvot.

2.3.3.3 Vesistön tila

Neljännellä vesienhoitokaudella 2022–2027 Haapajärven vesimuodostuman ekologinen tila on arvioitu tyydyttäväksi ja Pyhäjoen ala- ja keskiosan tila hyväksi. Haapajärven sekä Pyhäjoen ala- ja keskiosan kemiallinen tila on arvioitu hyvää huonommaksi.

Vesienhoitosuunnitelmassa neljännelle hoitokaudelle 2022–2027 todetaan muun muassa, että ilmastonmuutokseen varautuminen on yleisin syy säännöstelykäytäntöjen kehittämishankkeille. Hankkeissa tulee pyrkiä kohti luontaisempaa vedenkorkeus- ja virtaamavaihteluita siinä määrin, kun se on mahdollista muut käyttötarpeet huomioiden. Järvissä pyritään muun muassa kevättalvisen aleneman vähentämiseen ja mahdollisimman luontaisen kevättulvan takaamiseen ja että, myös säännöstelyjen kehittäminen ja ympäristövirtaama tukevat tulva- ja kuivuusriskien hallintaa.

Vesienhoidon toimenpideohjelmassa todetaan Pyhäjoen vesistön tulvariskien hallinnan yhteensovittamisesta vesienhoidon kanssa muun muassa seuraavaa: ”Toimenpiteistä tulvatasanteet ja -uomat sekä säännöstelyn kehittäminen voivat tukea vesienhoidon tavoitteita, kunhan ne huomioidaan suunnittelussa ja toteutuksessa.”

Haapajärven säännöstelyn kehittämisen arvioidaan tukevan vesienhoidon tavoitteita. Hankkeella ei arvioida olevan haitallisia vaikutuksia Haapajärven ja Pyhäjoen ala- ja keskiosan ekologiseen tilaan.

2.3.3.4 Kalasto ja kalastus

Pyhäjoen alkuperäinen lohikanta on hävinnyt. 2000-luvun taitteessa tehdyt lohi-istutukset Tornionjoen kannalla eivät johtaneet lohen kotiutumiseen, joten lohi-istutuksista on luovuttu. Pyhäjoessa on kuitenkin kalastettava harjuskanta. Vaellussiikakantaa ylläpidetään istutusten avulla joen alaosalla, jossa tapahtuu myös vaellussiian mädinhankintapyynti. Jokisuun läheisyydestä pyydetään nahkiaista merroilla.

Haapajärven vapaa-ajankalastus keskittyy hauen ja kuhan kalastukseen. Kuhasaaliit perustuvat istutuksiin. Vuoden 2022 kalastustiedustelun mukaan runsain saalistaji oli kuha (272 kg), haukisaalis oli 232 kg, ahvensaalis yli 200 kg ja lahnasaalis hieman alle 200 kg. Sivusaaliina saatiin kolme rapua, ja muita saalistajeja olivat made, särki ja muut kalat. Pitkällä aikavälillä hauen ja lahnan osuudet ilmoitetusta kokonaissaaliista ovat pienentyneet, kun taas kuhan saalisosuus on kasvanut tasaisesti koko 2000-luvun ajan. Vuonna 2022 kuha oli ensimmäistä kertaa saalisosuudeltaan suurin. Verkkokalastuksen väheneminen on vaikuttanut useimpien lajien saaliisiin, mutta kuhan saalisosuus ei ole kärsinyt tästä muutoksesta.

Pyhäjoella, Haapajärven yläpuolisella jokiosuudella sekä Haapajärvellä kirjanpitokalastajien saalis koostuu pääasiassa hauesta, kuhasta, ahvenesta, lahnasta, särjestä ja mateista. Pyyntitapoina käytetään vakalastusta, verkkoja ja katiskoja. Vuoden 2023 kirjanpitokalastuksessa Haapajärvellä oli vain yksi kalastaja, jonka saaliista puolet koostui lahnasta (13,7 kg) ja lähes puolet hauesta (13 kg), loput saaliista oli särkeä, ahventa ja kuhaa. Joinakin aiempina vuosina on kirjanpitokalastajien saaliissa ollut myös kirjolohta, siikaa ja madetta. Pitkällä aikavälillä hauen osuus Haapajärven kirjanpitokalastajien kokonaissaaliissa on vaihdellut noin 30–50 % välillä, kun taas kuhan osuus on aiemmin pysytellyt noin 20 % molemmin puolin, mutta vuoden 2016 jälkeen sen saalisosuus laski tasaisesti. Lahnan osuus kokonaissaaliista oli vuosituhaten vaihteessa noin 30–40 %, mutta laski sittemmin noin 20–30 prosenttiin. Lahnan saaliin aleneminen johtuu todennäköisesti lahnaverkkojen käytön vähenemisestä ja pyynnin keskittymisestä muihin lajeihin. Vuodesta 2019 alkaen aineistot ovat olleet hyvin pienet, joten luotettavaa arviota kalastossa tapahtuneista muutoksista on vaikea tehdä.

Ekologisia vaikutuksia, mukaan lukien kalastovaikutukset, on tarkasteltu padotus- ja juoksutusselvityksen yhteydessä Vesimittari -ohjelmalla, jonka tulokset on esitetty edellä kappaleessa ”2.2.2.3 Arvio säännöstelyn vaikutuksista järven ekologiseen tilaan ja virkistyskäyttöön”. Erityisesti mittarit M13 (Vedenpinnan talvialenema/järven keskisyvyys), M14 (Vedenpinnan alenema syyskutuisten kalojen mädin hautoutumiskaudella) ja M17 (Veden minimisyvyys saraikossa hauen lisääntymisen aikana) kuvaavat kalaston kannalta keskeisiä tekijöitä. Vuosikeskiarvoja tarkasteltaessa havaitaan, että vaihtoehdossa B3 kalaston osalta vaikutukset pysyvät pääsääntöisesti ennallaan tai paranevat. Hakemuksen mukaisen säännöstelyvaihtoehdon B3 mukaan mittarin M13 (vedenpinnan talvialenema/järven keskisyvyys) vaikutus säilyy keskimäärin ennallaan. Tämä on tärkeää järven tuottavan vyöhykkeen, kalojen ravintolanteen sekä talviaikaisen elinympäristön (vesitilavuus, resurssit ja happitilanne) kannalta. Talviaikaisten vaikutusten kannalta keskeisiä ovat myös mittarit M8 (jäätävän vyöhykkeen osuus tuottavasta vyöhykkeestä) ja M9 (jään painaman vyöhykkeen osuus tuottavasta vyöhykkeestä). Mittareiden M8 ja M9 positiivinen muutos hyödyttää erityisesti kalalajeja, jotka ovat herkkiä rantavyöhykkeen jäätymiselle, kuten rantavyöhykkeessä elävät kivisimppu, mutua ja mateen poikaset. Lisäksi talviaikaisiin vaikutuksiin liittyy mittari M14 (vedenpinnan alenema syyskutuisten kalojen mädin hautoutumiskaudella), jonka vaikutus säilyy keskimäärin ennallaan. Tämä on erityisen tärkeää siian ja muikun mädin selviytymiselle, sillä talven aikana vedenpinnan liiallinen aleneminen ja kutualueiden jäätyminen voivat olla haitallisia näiden kalojen mädille.

Positiivinen vaikutus näkyy mittarissa M17 (veden minimisyvyys saraikossa hauen lisääntymisen aikana). Haetun muutoksen myötä kevättulva pääsee varmemmin nousemaan ja peittämään hauen kudulle ja poikasille tärkeät saraikkovyöhykkeet.

Kevättulvan mataluus tai puuttuminen voi puolestaan rajoittaa hauen kutupaikkojen määrää.

2.3.3.5 Vesivoimatalous, vesiliikenne ja uitto

Säännöstelyn muutoksella olisi positiivinen vaikutus Koskienergia Oy:n omistaman Haapakosken vesivoimalan tuotantoon putouskorkeuden ajoittain noustessa. Uudella säännöstelyohjeella muun muassa maataloutta varten tehtävät vedenpinnan alennukset tehtäisiin vain niin alas, kuin maatalous sitä edellyttää.

Vesiliikenne helpottuisi järven vedenpinnan ollessa keskimäärin korkeammalla kuin nykyisellä säännöstelyllä.

Uittoon säännöstelyn muutoksella ei ole vaikutusta, koska uittoa ei enää tehdä Pyhäjoen vesistössä eli uittosäätö on kumottu.

2.3.4 Pohjavesi, vedenottamot, kaivot ja lähteet

Veden pinnan noston vaikutusalueella Haapajärvessä ja sen yläpuolisella jokiosuudella ei ole pohjavesialueita.

Haapaveden kaupunki ei käytä Haapajärven vettä talousvetenä. Haapajärven vettä saatetaan käyttää kasteluvetenä. Säännöstelyn muutoksella ei ole vaikutusta minkäänlaiseen vedenottoon.

Suunnitellun Haapajärven vedenpinnan noston seurauksena veden alle jäävällä alueella ei ole kaivoja tai lähteitä. Alueella ei sijaitse myöskään vesihuoltolaitoksen tai vesiosuuskuntien vedenottamoita. Haapaveden vesi- ja energia Oy:n (oikeastaan Haapaveden energia ja vesi Oy) mukaan vedenpinnan nousu ei aiheuta riskiä vesi- ja viemärlaitokselle. Hankkeella ei ole vaikutusta myöskään Kanteleen voiman Biolaitoksen vedenotolle Pyhäjoesta.

2.3.5 Kaavoitus

Haapajärven suunniteltu vedenpinnan tilapäisen noston yläraja N60 +88,35 m (N2000+88,75 m) ei ylitä alinta rakentamiskorkeutta Haapajärven keskustan ja Vattukylän osayleiskaavan alueella eikä Eskolanniemen teollisuusalueen asemakaavan laajennuksen alueella. Nostolla ei siten ole vaikutusta alueen kaavoitukseen.

2.4 Ilmastomuutos

Yleisesti ottaen ilmastomuutos vaikuttaa Pohjois-Pohjanmaan alueella mm. lumipeitteen kesto aikaan, lumen vesiarvon vuosimaksimiin, valuntaan ja haihduntaan. Kyseisillä suureilla on keskeinen vaikutus vesistöjen virtaamiin ja vedenkorkeuksiin. Suomen ilmasto-oppaan mukaan vaikutus lumen vesiarvoon vaihtelee skenaariosta riippuen siten, että se pienenee 20–80 % vertailujaksosta 1971–2000. Kevään ja kesän valuntasummat vähenevät puolestaan 0–60 % vertailujaksosta. Syksyn valuntasumma lisääntyy 0–20 % ja talven jopa 80 % nykyisestä. Haihduntasumma lisääntyy vuositasolla 0–15 % nykyisestä. Lumipeitteen kesto aika vähenee vertailujaksoon verrattuna 2–60 vuorokautta.

2.5 Hankkeen hyödyt ja menetykset

2.5.1 Hyödyt

Pyhäjoen kunnan alueella kevään 2013 jääpatojen aiheuttamat vahingot olivat noin miljoona euroa. Haapajärven säännöstelyluvan lupamääräyksen 4 muuttamisella hakemuksen mukaisesti vastaavanlaiset vahingot voitaisiin mahdollisesti välttää tai vahingot olisivat pienempiä. Jos Haapajärven vedenpintaa nostettaisiin seuraavien 30 vuoden aikana 10 kertaa, hankkeesta koituvat haitat ja vahingot olisivat 30 vuodelle pääomitettuna maksimissaan noin 100 000 €. Hankkeesta saatava hyöty olisi jo yhden jääpatotulvan kertavahingon välttämisessä miljoona euroa.

2.5.2 Haitat

2.5.2.1 Maataloudelle aiheutuvat vahingot

Haapajärven vedenpinnan tilapäisestä nostosta tasoon N60 +88,35 m on arvioitu voivan aiheuttavan haittaa kevätkylvön toteuttamiselle. Hakemuksen 2.4.2025 täydennyksen liitteenä on esitetty peltomaiden vahinkoarvio (Maveplan Oy, 5.12.2024), jossa kylvöaikaisen kuivavaran määrittämisessä on käytetty 40 cm:ä ja euromääräisten korvausten määrittämisessä sadon vähenemää 100 kg/ha viivästynyttä kylvöpäivää kohti. Vahinko on määritetty nykyisen ja tulevan vettymisrajan (HW+0,4 m) välisten peltoalueiden mukaan, joiden kylvö viivästyy riittämättömän kuivavaran vuoksi. Vahinkoarvion mukaan peltoalueita, joilla kylvö viivästyy, on yhteensä 47,78 hehtaaria. Näistä 28,85 ha sijaitsee Haapajärven rannoilla ja 18,63 ha sen yläpuolisella jokivarrella.

Haitta-arvio on laadittu maksimihaitan periaatteella viivästynyttä kylvöpäivää kohti. Kylvön viivästymistä aiheutuu yhteensä 47,48 hehtaarin alueella, josta vuoden 2023 paikkatiedon perusteella on nurmella 27,6 ha. Haitta-arvio on kuitenkin laskettu siten, että kaikki pellot ovat viljapeltoja, koska peltojen käyttömuoto voi muuttua.

Hakemuksen 2.4.2025 liitteenä esitetyn haitta-arviolaskelman mukaan yhden viivästyneen kylvöpäivän hinta 47,48 hehtaarin alueella olisi yhteensä noin 950 €, jos viljan hinta on 200 €/tonni. Laskelmassa käytetty sadon vähenemä on 100 kg/ha viivästynyttä kylvöpäivää kohti. Jos viivästymistä tapahtuisi esimerkiksi 30 vuoden aikana kymmenen kertaa 10 vuorokauden ajan olisi maataloudelle tuleva haitta yhteensä noin 95 000 €.

2.5.2.2 Rakennusten kastumisvahingot

Tehdyn padotus- ja juoksutusselvityksen perusteella suurin havaittu vedenkorkeus Haapajärven alueella on ollut 30.4.2012 (havaintoasema 5400200) N60 +88,64 m (N2000 +89,04 m). Vuorokauden keskiarvon mukainen lähtövirtaama Haapajärvestä oli tuolloin noin 204 m³/s ja lähtövirtaaman toistuvuus noin 01/15a (kerran viidessätoista vuodessa toistuva) ajanjaksolla 1983–2023. Säännöstelyn ylärajan ylitys oli 0,84 metriä. Hakijan tiedossa ei ole, että edellä mainitusta säännöstelyn ylärajan ylityksestä olisi aiheutunut rakennusten kastumisvahinkoja.

Hakija on kuitenkin selvittänyt Haapajärvelle ja järven yläpuoliselle jokiosuudelle laadittujen tulvakarttojen avulla, onko tulva-alueella mahdollisia kastumisvaaroissa olevia rakennuksia. Rakennuksia etsittiin Rakennus- ja huoneistorekisterin (RHR) ja MML:n rakennustietokannan avulla. Haapajärven ja sen yläpuolisen jokialueen tulva-alueilta

etsittiin rakennukset, jotka sijaitsevat vedenkorkeuden HW1/20a (kerran kahdessakymmenessä vuodessa toistuva tulva) N2000 +0,6 m muodostamalla tulva-alueella, jolloin vedenkorkeus on Haapajärvessä tasossa N2000 +88,80 m (0,6 metrin vedenpinnan nosto yli säännöstelyn ylärajan). Veden korkeus N2000 +88,75 m (N60 +88,35 m) on suunnitellun säännöstelyn tilapäinen yläraja, jossa korotus nykyisestä säännöstelyn ylärajasta on 0,55 m. Järven yläpuoliselle jokiosuudelle laadituista tulvakartoista vaikutusarvioon käytetty skenaario on 0,6 metrin vedenpinnan nosto järvessä, josta mallintamalla on saatu veden noston vaikutus yläpuolisella jokiosuudella 1/20a tulvalla.

Haapajärven yläpuoliselta alueelta löytyi seitsemän (7) rakennusta, jotka ovat mahdollisesti kastumisvaarassa. Koska yksikään edellä mainituista seitsemästä rakennuksesta ei ole Rakennus- ja huoneistorekisterissä, rakennusten rakennusvuosi ei ole tiedossa, eikä siis tiedetä ovatko rakennukset kastuneet 30.4.2012 havaitun suurimman vedenkorkeuden (N60 +88,64 m) aikaan. Haapajärven vedenpinnan 0,55 metrin noston vaikutus Haapajärven yläpuolisella jokiosuudella ulottuu mallinnuksen perusteella korkeintaan Rautionsaaren ja Kuljunsaaressa välimaastoon vedenkorkeuteen noin N2000 +90,02 m asti. On huomioitava, että tarkastelussa käytetty mallinnus on Haapajärven 0,6 metrin vedenpinnan nosto, jolloin mallinnus on ”varmalla puolella”.

Rakennuksista yksi on hirsirakenteinen mökki (kiinteistöllä 71-402-1-136), joka sijaitsee järven yläpuolisella jokialueella. Mökin on arvioitu mahdollisesti kastuvan (alimman hirren alapinta) korkeudella N2000 +89,66 m. Mallinnettu veden korkeus W1/20a mökin kohdalla on N2000 +89,69 m. Mökin kastumisriski on pieni, jos vedenpinnan nosto järvessä on suunniteltu N2000 + 88,75 m. Mökki otetaan tässä vahinkoarvioon mukaan vedenkorkeus- ja virtausmallintamiseen liittyvien epävarmuustekijöiden takia. Saman kiinteistön alueella sijaitsee myös kastumisvaarassa olevat puinen lato ja hirsisauna, joille arvioidaan lyhytaikaisesta kastumisesta tapahtuvan vahinkoa 3 000 €:n arvosta. Mökin kastumisvahingoksi arvioidaan 20 000 €, jolla kastumisvahinko voidaan korjata. Mökin uudelleen rakentamishinnaksi arvioidaan 40 000 €.

Kiinteistöllä 71-402-2-121 sijaitsee hirsirakenteinen sauna tai pieni mökki ja puurakenteinen vaja, jotka ovat mahdollisesti kastumisvaarassa. Kastumisvahingoksi arvioidaan 3 000 €.

Kiinteistöllä 71-402-79-61 sijaitsee hirsirakenteinen pieni aitta, mökki tai hirsisauna, joka on mahdollisesti kastumisvaarassa. Kastumisvahingoksi arvioidaan 3 000 €.

Kiinteistöllä 71-402-18-282 on puurakenteinen vaja, jonka kastumisvahingoksi arvioidaan 3 000 €.

Edellä kerrotut kertaluonteiset vahingot arvioidaan olevan yhteensä noin 32 000 €. Mikäli Kiinteistöllä 71-402-1-136 oleva mökki rakennettaisiin uudelleen korkeammalle, kertaluonteinen vahinko olisi noin 52 000 €.

Maanmittauslaitoksen (MML) kiinteistöjen kauppahintatilastojen mukaan Pohjois-Pohjanmaalla alle 2 hehtaarin rakentamattoman lomakiinteistön kauppahinnan keskiarvo vuonna 2024 oli 9 979 € ja vastaavan rakennetun kiinteistön arvo 54 233 €. Lomarakennuksen keskihinta oli siis vuonna 2024 Pohjois-Pohjanmaalla noin 44 000 €.

2.5.3 Esitys korvauksiksi

2.5.3.1 Maataloudelle aiheutuvien vahinkojen korvaaminen

Hakija on esittänyt, että vedenpinnan noston haitalliset vaikutukset peltoviljelyyn korvattaisiin jälkikäteen haitan selvittyä elinvoimakeskukselle tehtävillä haitankärsijöiden hakemuksilla.

Maataloudelle tulevat haitat ovat toukotöiden viivästymisestä tulevia haittoja, jotka aiheuttavat satotappiota. Mikäli järven vedenpintaa on tilapäisesti nostettu ja nostosta on aiheutunut haittaa maataloudelle, hakija antaa vaikutusalueen maatalouden harjoittajille mahdollisuuden lähettää vuotuisen haitan selvittyä korvaushakemus elinvoimakeskukselle (hakija). Korvauksen maksamisesta ilmoitetaan alueen sanomalehdessä ja kunnan ilmoitustaululla. Lisäksi korvauksen maksamisesta ilmoitetaan Haapaveden kaupungille. Hakija korvaa edellä kohdassa ”2.5.2 Haitat” esitettyihin laskelmiin perustuen maataloudelle tulevan haitan. Korvausta maksetaan 100 kg/ha viivästynyttä kylvöpäivää kohden. Viljan hintana käytetään vuotuista kotimaan viljan oston keskihintaa.

2.5.3.2 Rakennusten kastumisvahinkojen korvaaminen

Mahdolliset ennalta arvaamattomat vahingot, kuten rakennusvahingot, korvattaisiin myös jälkikäteen vahingon selvittyä valtion varoista, elinvoimakeskukselle tehtävällä hakemuksella. Hakija antaa vaikutusalueen kiinteistön omistajille mahdollisuuden lähettää korvaushakemus vahingon määrän selvittyä. Vahinko korvataan täysimääräisenä. Korvauksen maksamisesta ilmoitetaan alueen sanomalehdessä ja kaupungin ilmoitustaululla. Lisäksi korvauksen maksamisesta ilmoitetaan Haapaveden kaupungille. Korvauksen hakijan täytyy korvausta haettaessa näyttää toteen, että vahinko on tapahtunut Haapajärven vedenpinnan noston seurauksena.

3 Käsittely

3.1 Tiedottaminen

Hakemuksesta on tiedotettu julkaisemalla kuulutus ja hakemusasiakirjat aluehallintovirastojen verkkosivuilla osoitteessa <https://ylupa.avi.fi> 4.6.–11.7.2025.

Tieto kuulutuksesta on julkaistu myös Haapaveden kaupungin verkkosivuilla.

Hakemuksesta on lisäksi erikseen annettu tieto niille asianosaisille, joita asia erityisesti koskee.

Hakemusta koskeva ilmoitus on julkaistu Haapavesi -lehdessä 12.6.2025.

3.2 Lausunnot

Aluehallintovirasto on pyytänyt hakemuksesta lausunnon Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY-keskus) ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelta, Lapin ELY-keskuksen kalatalousviranomaiselta (Pohjois-Suomen kalatalouspalvelut), Kainuun ELY-keskuksen patoturvallisuusviranomaiselta, Haapaveden kaupungilta, Haapaveden kaupungin kaavoitus- ja ympäristönsuojeluviranomaiselta sekä Pohjois-Pohjanmaan museolta.

3.2.1 Kainuun ELY-keskuksen patoturvallisuusviranomaisen lausunto

Haapajärven alapuolella olevaa Haapakosken voimalaitosta ei ole luokiteltu patoturvallisuuslain (PTL494/2009) 11 §:n mukaiseen luokkaan eikä patoturvallisuusviranomaisella ole käytettävissä patoon liittyviä asiakirjoja.

Luokittelemattomaan patoon sovelletaan kuitenkin, mitä patoturvallisuuslain 15 §:ssä säädetään padon kunnossapidosta, 16 §:ssä padon käytöstä, 24 §:ssä onnettomuuksien ehkäisemisestä ja 6 luvussa näiden säännösten valvonnasta.

Patoturvallisuusviranomaisen näkemyksen mukaan luvan hakijan tulee varmistaa padon omistajan kanssa vaikuttaako vedenpinnan nosto padon vahingonvaaraan ja mahdolliseen padon luokitukseen.

3.2.2 Haapaveden kaupungin lausunto

Kaupunginhallitus esittää huolensa Kirkkojärven (Haapajärven) vedenpinnan keväisestä, hetkellisestä nostamisesta 0,55 metriä nykyisen lupaehdon yläpuolelle. Arvioiden mukaan tällainen pinnannosto peittäisi veden alle noin 47 hehtaaria peltoalueita. Tämä aiheuttaisi merkittävän riskin ravinteiden huuhtoutumiselle näiltä tulvapeltoalueilta. Ravinnekuormitus heikentää Kirkkojärven ekologista tilaa ja on ristiriidassa vesienhoidon valtakunnallisten ja alueellisten tavoitteiden kanssa. Erityisesti, mikäli vedenpintaa padotetaan jopa kymmenen vuorokauden ajan ja voimalaitoksen luukut avataan kokonaan, vedenpinnan nopea vaihtelu lisää huuhtouman riskiä entisestään. Tulvapeltoalueilta valuvat ravinteet voivat kiihdyttää umpeenkasvua ja rehevöitymistä, mikä on vastoin pitkäjänteisesti tehtyjä kunnostustoimia. Kirkkojärven ekologisen tilan parantamiseksi on jo vuosien ajan toteutettu useita kunnostushankkeita valtion, Haapaveden kaupungin ja yksityisten toimijoiden toimesta. Näihin kuuluvat muun muassa vesikasvien niitto, jolla on tehokkaasti ehkäisty järven umpeenkasvua ja poistettu ravinteita vesistöstä. Suunniteltu vedenpinnan nosto vaarantaa jo tehdyt kunnostusinvestoinnit. Lisäksi on huomioitava, että lisääntynyt ravinnekuormitus vähentää peltojen kasvukuntoa ja heikentää niiden satopotentiaalia, aiheuttaen taloudellisia menetyksiä alueen viljelijöille. Vedenpinnan nostaminen esityksessä mainittuna ajanjaksolla 31.5. saakka olisi peltoviljelyn kannalta mahdoton. Huhtikuun loppuun mennessä haitat olisivat vähäisemmät.

3.2.3 Oulun museo- ja tiedekeskuksen lausunto

Oulun museo- ja tiedekeskus toimii Pohjois-Pohjanmaan alueellisena vastuumuseona ja että museon lausunto koskee arkeologista kulttuuriperintöä.

Haapajärven rannalta tunnetaan kaksi muinaismuistolailla (295/1963) rauhoitettua kiinteää muinaisjäännöstä. Muut arkeologisen kulttuuriperinnön kohteet sijaitsevat sen verran etäällä vesistöstä, että säännöstelyn ylärajan nostamisella ei ole niihin vaikutusta. Haapajärven rannalla sijaitsevat muinaisjäännökset ovat kivikautiset asuinpaikat Niemi (kohdetunnus 71010018) ja Mustikkalahti NW (kohdetunnus 71010059).

Kohde Niemi sijaitsee aivan Haapajärven itärannalla, ja sen arvioidaan suurelta osin tuhoutuneen asuinpaikan sorruttua veteen. Rannalta ei ole löytynyt merkkejä muinaisjäännöksestä. Kohde Mustikkalahti NW koostuu kahdesta muinaisjäännösalueesta, joista itäisempi on jäämässä säännöstelyn yläraja nostettaessa väliaikaisesti aiempaa laajemmalla alueella vedenpinnan alle. Kyseessä oleva

muinaisjäännösalue on länsiosastaan peltoa ja itäosastaan metsäistä aluetta. Liitteen 1.2_vahinkoaluekartta_veden alle jäävät alueet -perusteella säännöstelyn ylärajaa nostettaessa veden alle on tilapäisesti jäämässä etenkin muinaisjäännösalueen metsäinen osuus, ja vain pieni osa muinaisjäännösalueesta on veden alle jäävää peltoa. Museo arvioi, että maaston peitteisyys suojelee kohdetta mahdolliselta eroosiolta. Kun veden nousu on väliaikaista eikä Haapajärven keskivedenkorkeus muutu, vaikutuksia muinaisjäännöksille ei aiheudu.

Museolla ei ole huomautettavaa vesilain mukaisesta lupahakemuksesta arkeologisen kulttuuriperinnön osalta.

3.3 Muistutukset

Hakemuksesta on jätetty yhteensä yhdeksän muistutusta. Niissä on esitetty seuraavanlaisia huomioita ja vaatimuksia:

3.3.1 Muistutus 1

Haapajärven järjestely-yhtiö, joka on säännöstelyluvan haltija, lausuu hakemuksesta seuraavaa:

Tässä lausunnossa on otettu huomioon vaikutukset myös Kytökylän pengerrysalueen osalta ja TH Mehtälä Oy:n osalta.

Säännöstelyluvassa olevat Haapajärven vedenkorkeudet, yläraja +87,80 m ja maatalouden vuoksi tehtävät alennukset keväällä ja syksyllä toukotöiden ja sadonkorjuun osalta +87,20 m tasoon, toteutetaan Haapakosken voimalaitoksen ja padotuksen johdolla. Alun perin säännöstelyn hoito kuului Revon Sähkö Oy:lle ja voimalaitoksen omistusjärjestelyjen johdosta säännöstelyn siirtyessä eri toimijalle säännöstelyn hoito ei ole toteutunut luvan mukaisesti huonosta tiedonvaihdesta ja valvonnasta mahdollisesti johtuen.

Haapajärven padotus- ja juoksutusselvityksestä käy ilmi, että säännöstelyä hoitava taho ei ole noudattanut voimassa olevaa säännöstelylupaa maatalouden kevätalennusten suhteen. Kyseinen menettely ei ole hyväksyttävää Haapajärven järjestely-yhtiön mielestä. Lisäksi säännöstelyluvan haltijaa ei ole pidetty ajan tasalla vedenkorkeuksien suhteen. Tämä on myös vastuutonta.

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen hakemus säännöstelyrajojen muuttamiseksi alajuoksun tulvasuojelun vuoksi on perusteeton.

1. 1990-luvulla selvitettiin nykyisiin vedenkorkeuden säännöstelyrajoihin liittyen Kirkkojärven vesitilavuutta suhteessa Pyhäjoen virtaamaan tulva-aikana. Todettiin sen olevan mitätön tulvasuojelun kannalta.
2. Tällä hetkellä jo kevättulva levittäytyy Joutennivan kosken jälkeen laajalle satojen hehtaarien alalle viljelypeltoja Kuljunsaaressa ja Kytökylän alueilla. Jos vedenkorkeutta edelleen nostettaisiin, vahingot pelloille olisivat vielä mittavammat.
3. Aikaisemmissa selvityksissä myös todettiin, että Ruhansaaren tulppa ja samoin kuin Kirkkojärven ja Pyhäjoen liittymäkohta (Jokitulkkua) on merkittävä hidaste Pyhäjoessa tulvan aikaan, jolloin vesi levittäytyy yläpuolella olevalle peltoaukealle.

4. Alapuolisen tulvasuojelun parantamisen nimissä ei voida aiheuttaa vastaavasti uutta haittaa paikallisesti Kirkkojärven ranta-alueille ja Pyhäjoen yläpuolisille alueille. Tässä Kuljunsaaressa ja Kytökylän laajat peltoalueet ovat ensisijaisena kohteena.
5. Esitys vedenkorkeuden nostamiseksi 0,55 m aikajaksolla 31.3.–31.5. välisenä aikana 10 päivän ajan ei ole hyväksyttävissä. Peltojen viljelyn kannalta se on mahdoton ajatus. Lisäksi tulvahuippu on viimeistään 1.5. keskimäärin ohi Pyhäjoessa. Sitäkin taustaa vasten tuntuu tarpeettomalta säännöstelyluvan muuttaminen 31.5. asti.
6. Ympäristövaikutukset peltojen ravinne- ja humuksen huuhtoutumisessa, rantojen eroosio, yksityisten kaivojen veden laatuun, venepaikkojen, uimarantojen käytettävyyteen ja siltojen sekä muihin rantarakenteisiin on selvittämättä.
7. Ekologiset vaikutukset Kirkkojärveen on myös selvittämättä, jos vedenkorkeutta nostetaan 31.3.–31.5. välisenä aikana.
8. Alapuolisen tulvasuojelun nimissä tulee etsiä muita keinoja, mm. jäiden sahaus, tulvaveden hallitsemiseksi. Koko säännöstelyn alkuperäinen tarkoitus 1956 vuodelta on merkityksellinen, jos säännöstelyn vedenkorkeutta ei valvota, eikä nykyisellä toiminnalla edes toteuteta luvan mukaisesti.
9. Tulvien haittojen ehkäisemiseksi on suunnitelmassa esitetty Kytökylän ja Ryytinsuon pengerrysten korottamista. Tähän todettakoon, että tulvavedet tulee jo nykyisillä tulvakorkeuksilla penkereen yli. Toiseksi säännöstelyn luparajojen nosto edellyttäisi koko jokivarren pengertämistä vahinkojen välttämiseksi. Sitä ei ole esitetty suunnitelmassa.

3.3.2 Muistutus 2

Haapajärven yhteisen vesialueen osakaskunta on muistutuksessaan todennut, että osakaskunnan näkemyksen mukaan säännöstelyn muuttaminen heikentää vesialueen kunnostusta ja tuhoaa niitä toimenpiteitä mitä vesistölle on veden laadun parantamiseksi tehty. Kirkkojärven tutkimushankkeessa selvitettiin ravinnekuormia valuma-alueelta. Maatalous oli pääasiallinen kuormituksen aiheuttaja. Mikäli nyt suunnitelma toteutuu, aiheutetaan vesistölle huomattava ravinnelisiä kuormia. Tutkimuksen mukaan tämänhetkinen virtaama jo aiheuttaa järven liettymistä 0,7 cm/vuosi mikäli tulva tilanne toteutetaan, liettyminen tulee moninkertaistumaan.

Peltoalueelta huuhtoutuvat ravinteet aiheuttavat koko Pyhäjoelle ja merialueelle lisääntyvää sinilevä riskiä.

Mikäli lupamääräystä muutetaan ja otetaan käyttöön, sitä tulee käyttää vain silloin, kun jokialueella on ympäristökeskuksen tekemä tulva ennuste, joka vaatii poikkeustoimia alajuoksun tulvan ehkäisemiseksi. Yläpuolisella jokialueella tehtävien tulvapengerten korotusten yhteydessä on kunnostettava ns. Piispanojan laskeuma kohta Pyhäjokeen, joka on pahoin liettynyt ja aiheuttaa esteenä sen, että ojan yläpuolinen tulva viivästyy ja aiheuttaa samalla lisääntyvää ravinne huuhtoutumaa vesistöön. (Kirkkojärven tutkimushanke).

3.3.3 Muistutus 3

Muistuttajat Kalle ja Satu Haukipuro ja Joonas Partanen, kiinteistöt Ylämaa 71-402-107-44, alamaa 71-402-6-60, Uusiranta 71-402-349-3, Haapaveden voima-laitos 71-402-349-1, Niemelä 71-402-17-109, Ryyti 71-402-17-88, Kulmala I 71-402-17-62, Vilpula II 71-402-17-111, Jokipalsta 71-402-7-170, Kuusiluoto 71-402-114-1, Ruhansaari 71-402-18-292, Niittysilta 71-402-18-291, Ruhanniitty 71-402-1-137, Ruhanranta 71-402-1-141, Nurkka 71-402-1-140, Seikanranta 71-402-18-283, Alasuo 71-402-7-230, Koivuranta 71-402-18-282, Kangas 71-402-210-3, Rimminranta 71-402-210-14, Jokitörmä 71-402-18-333, Peltola 71-402-339-1, Uutela 71-402-153-0, Lehto 71-402-79-55, Lammasniemi 71-402-5-84 ja Koivikko 71-402-71-98, ovat muistutuksessaan vaatineet seuraavaa:

1. Koko asia on lopetettava välittömästi, tai vähintäänkin muistutuksien jättöaikaa on jatkettava 31.12.2025 asti. Veden nostosta kärsivät eniten viljelijät ja tämä asia on tarkoituksellisesti tehty viljelijöiden kiireisimpään aikaan eli kesällä. Näin on toimittu siksi, että muistutuksia saataisiin mahdollisimman vähän tai että ne olisivat heikkosisältöisiä.
2. Nostamisen sijaan nykyisiä rajoja on laskettava vähintään puolella metrillä: sekä ylärajaa että alarajaa.
3. Pyhäjoen kuntakeskuksen mahdollisia tulvatuhoja voidaan ehkäistä veden pintaa säännöstelemällä, mutta ainoastaan silloin, kun se on oikeasti tarpeen. Mahdollisesta tarpeesta tulee esittää julkinen, selkeä data ja suunnitelma miten toimitaan. Ja veden pinta tulee pitää ylhäällä ainoastaan sen aikaa, kun on välitön vaara. Useimpina keväinä tähän ei ole mitään tarvetta.
4. Talvisin veden pinta tulee pitää aina alhaalla. Suurin osa viljelyistä pelloista, jotka ovat veden noston vaikutuspiirin alueella, ovat nurmiviljelyssä. Talviaikainen veden korkealla pitäminen tuhoaa nurmet ja kustannukset ja vahingot ovat valtavat. Myös ympäristövahingot ovat todella mittavat koska peltoja pidetään nurmella yleensä 3–5 vuotta. Kun talviaikainen veden korkealla pito tappaa nurmet, ne kaikki joudutaan perustamaan uudestaan. Jo pelkästään se, että pellot joudutaan muokkaamaan ylimääräisiä kertoja lisää ravinteiden huuhtoutumista vesistöön valtavasti. Peltojen laajamittainen nurmiviljely on oikeasti ainoa asia maataloudessa, joka on jopa hiilinegatiivista. Kun nurmia joudutaan uusimaan ylimääräisiä kertoja, myös hiilijalanjälki kasvaa moninkertaisesti.
5. Myös kesällä veden pinta tulee pitää alhaalla. Nykyiset alhaalla pidot kylvö- ja puintiaikaan eivät riitä. Kuten edellä mainittiin, suurin osa pelloista on nurmella. Kylvö ja puinti koskevat vain viljaa. Toki nekin tarvitaan mutta koko kesä tulee pitää alhaalla. Nurmilta korjataan sato kesällä 1–4 kertaa kesässä. Korjuukertojen välissä nurmia lannoitetaan. Eli käytännössä nurmipelloilla liikutaan koko kesä. Useita nurmipeltoja on myös eläinten laitumina, jossa eläimet ovat koko kesän. Tämä ei ole mahdollista nykyisellä säännöstelyllä.
6. Veden pinnan huomattava alaslasku on tehtävä ennakoivasti aina kun on rankkasaderiski. Näin toimitaan useimmilla tekojärville ja padoilla. Jos veden pintaa aletaan laskea vasta sateella, se ei yksinkertaisesti riitä. Vahinko ehtii jo tapahtua. Joessa pitää olla ennakoivasti tilaa suurille vesimäärille. Jos jostain syystä sääennuste ei pidä ja sataakin vähemmän kuin ennusti, siinä ei tapahdu mitään negatiivista.

7. Veden nostamisen vaikutusalueella on myös lukuisia asuin- ja vapaa-ajan rakennuksia. Veden ylhäällä pitäminen aiheuttaa ison riskin myös näille rakennuksille tuhoutua. Lienee selvää, että vahingot ovat mittavat.
8. Haapavedellä sijaitseva voimalaitos on nykymittapuulla vanha, pieni vesiturbiini. Koskienergia Oy:n tulisi esittää julkisesti ja selkeästi data esimerkiksi viideltä vuodelta taaksepäin, montako wattia voimalaitos on vuodessa tuottanut tällä systeemillä, että vettä pidetään viljelijöille ja muillekin sadoille ihmisille haitallisella tasolla. Vertailuun voitaisiin ottaa keskiarvo yhdestä tuulimyllystä tällä alueella, näin voisimme kaikki nähdä mitä tällä haitalla Koskienergia Oy oikeasti saavuttaa. Ja sen jälkeen miettiä tulevaisuutta.

Yhteenvedona todetaan, että Pyhäjoen kuntakeskuksen mahdollisten jääpatojen ja tulvien torjuntaan tehdään kaikki mahdollinen, silloin kun tarvitaan. Mutta mitään muuta syytä veden ylhäällä pitoon ei saa olla. Sähköntuottaminen vesiturbiinilla ei ole riittävä syy.

3.3.4 Muistutus 4

Maatalousyhtymä Heikola, kiinteistö Heikola 71–402–278–12, on todennut muistutuksessaan seuraavaa:

Laadimme tämän muistutuksen Maatalousyhtymä (Mty) Heikolan yrittäjinä/omistajina. Mty Heikola viljelee omistamiaan ja vuokraamiaan peltoja, joita mahdollisen vedenkorkeuden nostamisen vaikutusalueella on yhteensä noin 50 hehtaaria.

Nykyisessä säännöstelyluvassa oleva vedenkorkeuden yläraja +87,80 m, joka tulee maatalouden kylvö- ja sadonkorjuutöiden ajaksi laskea tasolle +87,20 m. Vedenkorkeuden säätely toteutetaan Haapakosken voimalaitoksen ja padotuksen avulla.

Säännöstelyn toteutuksesta vastaava Koskienergia Oy ei ole noudattanut voimassa olevaa säännöstelylupaa maatalouden kevät- ja kesälennusten suhteen vuoden 2013 jälkeen. Kyseinen toiminta ei ole maatalouden näkökulmasta hyväksyttävää.

Tulvasuojelun vuoksi haetulle säännöstelyrajojen muuttamiselle ei ole perusteita. Alajuoksun tulvasuojelun nimissä ei voi aiheuttaa uutta haittaa paikallisesti Haapajärven ranta-alueille ja Pyhäjoen varrella oleville peltoalueille, joille vesi tulee nousemaan, mikäli järven vedenkorkeutta nostetaan.

Esitys vedenkorkeuden nostamisesta 0,55 metriä 31.3.–31.5. välisenä aikana 10 vuorokauden ajaksi ei ole hyväksyttävissä. Peltojen viljelyn kannalta se on mahdoton ajatus. Keskimäärin tulvahuippu Pyhäjoessa on ohi viimeistään 1.5., joten ei ole perusteltua muuttaa säännöstelylupaa 31.5 asti.

Vedenkorkeuden noston aiheuttamat ympäristövaikutukset peltojen ravinteiden ja humuksen huuhtoutumiseen on selvittämättä.

3.3.5 Muistutus 5

Aila Aakko kiinteistö Herukkaranta 71-402-201-7, Juha ja Riikka Ainasoja kiinteistöt Suvela 71-402-14-76 ja Ainasoja 71-402-14-80, Kaisa ja Esa-Matti Järvinen kiinteistö Kaukoranta 71-402-14-62) ja Kreeta Junno kiinteistö Kesäsaari 71-402-18-321, ovat muistutuksessaan todenneet seuraavaa:

Joen ja järven rannalla asuvina olemme huolestuneita Kirkkojärven vedenpinnan keväisestä, hetkellisestä nostamisesta 0,55 metriä nykyisen lupaehdon yläpuolelle.

Haapaveden kaupunginhallitus päätti kokouksessaan 1.7.2025 seuraavaa: *”esitämme huolestamme Kirkkojärven vedenpinnan keväisestä, hetkellisestä nostamisesta 0,55 metriä nykyisen lupaehdon yläpuolelle. Arvioiden mukaan tällainen pinnannosto peittäisi veden alle noin 47 hehtaaria peltoalueita. Tämä aiheuttaisi merkittävän riskin ravinteiden huuhtoutumiselle näiltä tulvapeltoalueilta. Ravinnekuormitus heikentää Kirkkojärven ekologista tilaa ja on ristiriidassa vesienhoidon valtakunnallisten ja alueellisten tavoitteiden kanssa. Erityisesti, mikäli vedenpintaa padotetaan jopa kymmenen vuorokauden ajan ja voimalaitoksen luukut avataan kokonaan, vedenpinnan nopea vaihtelu lisää huuhtouman riskiä entisestään. Tulvapeltoalueilta valuvat ravinteet voivat kiihdyttää umpeenkasvua ja rehevöitymistä, mikä on vastoin pitkäjänteisesti tehtyjä kunnostustoimia. Kirkkojärven ekologisen tilan parantamiseksi on jo vuosien ajan toteutettu useita kunnostushankkeita valtion, Haapaveden kaupungin ja yksityisten toimijoiden toimesta. Näihin kuuluvat muun muassa vesikasvien niitto, jolla on tehokkaasti ehkäisty järven umpeenkasvua ja poistettu ravinteita vesistöstä. Suunniteltu veden pinnan nosto vaarantaa jo tehdyt kunnostusinvestoinnit. Lisäksi on huomioitava, että lisääntynyt ravinnekuormitus vähentää peltojen kasvukuntoa ja heikentää niiden satopotentiaalia, aiheuttaen taloudellisia menetyksiä alueen viljelijöille.”*

Yhdymme kaupunginhallituksen lausuntoon ja sen lisäksi haluamme muistuttaa seuraavista seikoista:

1. Selvitys veden laadun huononemisesta puuttuu. EU:n tavoitteena on Suomenkin pintavesien laadun saaminen tasoon hyvä. Käsittääksemme suunniteltu veden pinnan nosto edes väliaikaisesti vaarantaa tämän tavoitteen. Viimeisimmässä pintavesien laatuselvityksessä Kirkkojärven vedenlaatu on todettu vain tyydyttäväksi (www.vesi.fi). Pystyykö ravinnehuuhtoutuman jälkeen uimaan tai ottamaan saunavesiä?
2. Mitä veden pinnannosto aiheuttaa asuin- ja muiden rakennusten salaoja- ja viemärintijärjestelmälle? Vaikka itse rakennus ei olisi kastumisvaarassa, vaarana on kivijalan ja piha-alueen kastuminen. Selvityksestä ei käy ilmi, kuinka tällaisessa tapauksessa menetellään. Kuka korvaa vahingot? Korvataanhan ne täysmääräisinä? Jos alapohja kastuu, lunastetaanko rakennus? Entä mahdolliset kuivauskustannukset sekä salaoja- ja viemärijärjestelmän putsaus- ja korjauskustannukset?
3. Pyhäjoen ja Kirkkojärven rannat ovat pehmeitä. Onko selvitetty, miten suunnitellun suuruinen vedenkorkeuden vaihtelu vaikuttaa rantojen eroosioon?
4. Onko selvitetty, miten suunniteltu vedenpinnan nosto vaikuttaa kahlaajien ja muiden kaislikossa ja rannoilla pesivien lintujen pesintään?

3.3.6 Muistutus 6

Saara Aalto, tila Esanpelto 71–402–251–1, on todennut muistutuksessaan olevansa kesämökin ja pellon omistaja Pyhäjoen alajuoksun varrelta, josta on arviolta 1,5 kilometrin matka Haapakosken vedensäännöstelylaitokselle ja padolle.

Muistuttaja vastustaa Pyhäjoen juoksutusluvan muuttamista ja sen vesirajan nostamista keväisin 55 senttimetriltä. Pyhäjoen vesi nousisi liian korkeaksi ensinnäkin kastellen rantani suojapuut ja pensaatsi, jotka voivat siitä lahota.

Lisäksi korkean veden pinnan nosto ja sen laskeminen roskaasi rantani, mikä aiheuttaisi sen rantapohjan rehevöitymistä ja rannalle jälkisiivouksen tarvetta. Lisäksi laiturin voisi olla talvisäilössäkin rannalle vedettynä olla vaarassa ainakin kastua.

Käsintheity hirsimökkini on ympäröity matalilla ojilla eri puolilta sitä ja vedenpinnan nousu esim. matalasta härkäojan venevalkamasta aiheuttaisi kastumisvaaraa jo mökilleni, jossa on matalat kivijalat sokkelina.

Veden nouseminen mökin takana olevalle pellolle parillakin metrillä aiheuttaisi sielläkin suojapuiden, marjapensaiden, halkopinojen ja peltotien kastumisen, mikä vaikuttaisi tienkin hitaaseen kuivumiseen ja vaikeuttaisi sen käyttämistä traktori- ja autotienä.

Pellon päässä on tien vieressä vesiposti, jota varten on tietä päällystetty hiekkasoralla ja sekin huuhtoutuisi veden mukana pois. Olen kieltänyt läpikulun peltoni poikki, sillä sen läpi kulkeminen on houkuttanut ilkivaltaan omaisuuttani kohtaan. Talvikelkkailu peltoni poikki tampoaa lumen jo niin tiiviiksi, että pellon alaosa ja peltotie kuivavat hitaasti vaikeuttaen niiden käyttöä kesäaikana. Aion poistaa ojien yli luvatta laitettut ylityspuut.

Pellon toisella saralla on hirsinen lato, joka toimii halko- ja puutavaravarastona. Latopohjan kastuminen aiheuttaisi sen lahoamista ja pilaisi kuivat puuvarastot.

Edellä mainittuihin seikkoihin vedoten Pyhäjoen juoksutuksen nostaminen aiheuttaisi mökkirannalleni ja pellolleni paljon vahinkoa eikä se ole siksi suotavaa. Jos vedenpintaa päädytään nostamaan, on veden nostamisen riskit ennalta huomioitava ja vältettävä velvoittaen hakija tekemään tarvittavia suojaustoimenpiteitä, kuten pengereitä, lisämaan ajoa ja ojien kaivuuta kiinteistölläni.

Rannan mahdolliset suojapenkereet vaikeuttaisivat varmaan silti sen virkistyskäyttöä, kuten uimaan menemistä ja veneen käyttöä. Rannan virkistyskäytön heikentyminen ei ole suotavaa.

Pyhäjoki on matalapohjainen ja sen rannat savipitoisia, joten sen riski rehevöityä on suuri jo ilmastomuutoksessa. Lisäksi joen alajuoksun vastarannalla lähellä mökkiäni sijaitseva Haapaveden jätepuhdistamon purkupuutputki sekä sen viereen tulevan NordFuelin biojalostamon purkuvesiputki yhdessä lisäävät veden lämpenemistä entisestään kiihdyttäen joen rehevöitymistä eikä niiden jätöksiin auta pelkkä veden juoksutus.

Kesällä veden voimakas juoksutus haittaa jo joen virkistyskäyttöäkin. Joki on aikoinaan ruopattu mökkirantani kohdalta, mutta sekin rantakasvusto on lisääntynyt ja rannan pohja pehmentynyt.

Joen alajuoksun hoitaminen on jäänyt Haapaveden kunnalta huomioimatta, kun on keskitytty keskustan alueelta Pyhäjokea siistimään.

Joen alajuoksu kasvaa runsaasti kaislaa/vesiheiniä Haapaveden jätepuhdistamon kohdalta ja Lammassaaren edustalta sekä Lammassaaren Partaperän puoleinen joen uoma on niin matala ja rämettynyt, ettei vesi pääse sitä kautta enää läpi.

Joen alajuoksun vesialueen hoitamiseen ja tarkkailuun on satsattava enemmän tulevaisuudessa esim. vesiarvoja tarkkailemalla, Lammassaaren uoman avaamisella.

3.3.7 Muistutus 7

Henna ja Ilpo Lehtola, Lehtolan Maito Oy, kiinteistöt Keskikulju 71-402-50-85, Hautakangas 71-402-29-154, Tulisuo 71-402-19-62, Pitkäranta 71-402-107-13, Ranta-Lehtola 71-402-50-80, Alasuo 71-402-50-82, ovat todenneet muistutuksenaan seuraavaa:

Kiinteistöt, joita asia koskee ovat pinta-alaltaan 71 hehtaaria. Tällä hetkellä 41 hehtaaria noista kiinteistöistä on jo näillä vedenpinnan korkeuksilla vaikeasti viljeltäviä. Jos vedenpintaa nostetaan toukokuussa, käytännössä viljely näillä kiinteistöillä muuttuu mahdottomaksi. Loput 30 hehtaaria muuttuu myös vaikeasti viljeltäviksi, jos vedenpintaa nostetaan.

Vaatimukset:

1. Ajatus vedenpinnan nostosta on täysin järjetön. Vedenpinnan nostolle ajalla 31.3-31.5. ei ole mitään perusteita. Toukokuu on peltojen viljelyn kannalta tärkein kuukausi sadon onnistumisen kannalta. Tulvahuippu on Pyhäjoessa viimeistään 1.5 ohi. Kesäajan ylennys pitäisi poistaa, koska pellot ovat viljelykäytössä koko kesän. Talvisin vedenpinta tulee pitää matalalla läpi talven. Talviaikainen vedenpinnan korkealla pitäminen saa aikaan valtavat vahingot nurmipelloilla.
2. Jos säännöstelyrajoja muutetaan toukokuun ajalle, se käytännössä tarkoittaa, että vettä säännöstelevä taho tulee pitämään vettä korkeammalla, oli tulvia tai ei. Tulviensuojelun kannalta tällä toimenpiteellä vain siirrettäisiin tulvaongelma paikasta toiseen. Tulviensuojelun paremmat keinot olisivat esim. jäiden sahaaminen ja jääpatojen räjäyttäminen!
3. Kesätulvat aiheuttavat isoja ongelmia ja taloudellista haittaa. Niiden estämiseksi pitäisi tehdä suunnitelmia ja toimenpiteitä sen pohjalta! Esimerkiksi tänä kesänä heinäkuun alussa soitettiin Koskienergialle olisiko mahdollista pudottaa vedenpinta lupasäännösten alarajalle, kun säätieto lupasi kovia sateita koko suomen alueelle, ajatuksena estää vedennousu pelloille. Vastaus oli Koskienergialta, että vedenpintaa ei ole mahdollista pudottaa koska säätietoihin ei ole luottamista ja jos vettä ei ennusteen mukaan tulekaan, säännöstelyn alaraja rikkoutuu. Rankkasateet kuitenkin toteutuivat ja vettä tuli tällä alueella useampana päivänä 50-100 ml. Sen seurauksena vesi nousi jälleen pelloille. Koskienergiaa ei kuitenkaan huolestuttanut ylärajan ylitys, joka aiheutti jälleen isoa tuhoa pelloilla.
4. Jokivarressa olevat pellot ovat elintärkeä osa meidän elinkeinoamme eli maataloutta ja ruoantuotantoa. Käytännössä vedenpinnanosto voisi pahimmillaan estää maatalouden harjoittamisen meidän osaltamme. Jos vedenpintaa tullaan nostamaan, ehdoton vaatimus on, että kaikille vaikutusalueella oleville kiinteistöille tulee rakentaa tulvapengerrykset ja pumppaamot, joilla ohjataan vesi pois pelloilta. Sitä toimenpidettä ei maksaisi tässä tapauksessa viljelijä. Vedenpintaa tälläkin tasolla pidettäessä voitaisiin alkaa vaatimaan pengerryksiä ja pumppaamoita. Ja se tuleekin olemaan lähitulevaisuudessa vireille laitettava asia.
5. Lähtökohtaisesti peltoviljely ja maanviljely on Pyhäjokivarressa tärkein asia. Kaikki muu pitää sopeuttaa sen ehdoilla. Vedenpinnan taso pitäisi olla läpi vuoden sen

tasoinen, ettei se haittaa viljelyä ja sitä kautta maanviljelijöiden tärkeää elinkeinoa ja ruoantuotantoa.

3.3.8 Muistutus 8

Kari Mäkikangas, kiinteistöt Ojaniemi 71–402–130–5, Nurkkaus 71–402–29–54 ja Savaloja 71–402–29–60, on todennut tulva-alueella viljelevänä maanviljelijänä näkökantanaan seuraavaa:

Paljon oli laskelmia ja karttoja liitteenä, mutta onkohan siellä kukaan käynyt paikan päällä katsomassa ja toteamassa tilannetta vai onko laskelmat tehty vain toimistotyönä? Itse kävin tänään 7.7.2025 mittaamassa vedenkorkeuden pellonpinnasta ja sain pellon kuivavaraksi 37 cm. Jokainen ymmärtää, että kun on näin pieni kuivavara, niin veden imeytyminen pellolta salaojaputkiin ja sitä kautta Pyhäjokeen on todella hidasta.

Mistä te tiedätte mitä korjausliikkeitä me täällä teemme? Kun kuulin, että kevät- ja syyskuoppia ei säännöstelyssä ole noudatettu, se sijoittuu ajallisesti ajankohtaan, jolloin meillä vesi jäi seisomaan pellolle todella pitkälle kesään asti. Yritimme korjata tilannetta ensin laittamalla salaojaputken entisten salaojaputkien väliin, sitten savesimme pellon matalimpia kohtia ja siitä huolimatta vesi ei kerennyt imeytyä salaojiin. Siitä seurauksena jouduimme vielä kaivamaan avo-ojia salaojitettuun peltoon salaojaputken yläpuolelle, jotta saimme veden nopeammin pois. Tämä kertoo siitä, että kun pellon ja ojassa olevan veden korkeusero on näin pieni, niin veden poistuminen pellolta on hyvin hidasta. Tämän takia kevät- ja syyskuopat olisi minun mielestäni syytä palauttaa ennalleen.

Kaavailtu veden pinnan ylärajan nosto vaikuttaa suoraan kylvöjen tekemiseen sekä apulannan ja lietteen levittämiseen. Kuivalannan levitys aloitettiin tänä vuonna 30.4, apulannan levitys 6.5, lietteen ajo 12.5, kylvötyöt aloitettiin 19.5 ja saatiin päätökseen 23.5. Säilörehun teko aloitettiin 14.6. Jos veden pinta on toukokuun loppuun asti korkealla ja pellolta tulevan veden imeytyminen on hidasta pienen kuivavaran takia, niin eipä sitä näille pelloille ole juuri asiaa ennen heinäkuuta. Tietenkin tässä asiassa on vielä sekin, että meidän viljelijöiden on kylvettävä pellot ennen viimeistä kylvöpäivää.

Ympäristönäkökulmasta ajateltuna, jos vesi seisoo pellolla pitkän aikaa ja peltoa on lannoitettu niin kuin kuuluukin, onhan se ravinteiden huuhtoutuminen vesistöön ihan varmaa. Tulvaveden mukana huuhtoutuu maalta myös kaikkien näköistä kiinteää materiaalia veteen, joka sekään ei ole mikään kaunistus. Tietenkin pitää muistaa, että meilläkin on haettu karjalle ja sen lantamäärälle ympäristölupa. Meillä oletetaan olevan tietty määrä peltoa lannan levittämiseen. Jos nämä pellot ovat vettyneet niin mihin se lanta sitten levitetään, koska lannan levityksen yleisten sääntöjen mukaan veden kyllästämiselle pellolle ei saa levittää lantaa.

Ihmettelen, miten kevät- ja syyskuopat jäivät tiedonkulun takia pois. Ihmettelen myös sitä, että koska Kylpyläsaressa on automaattinen vedenkorkeuden seuranta, miten on mahdollista, että nykitekniikan aikana niitä seurantatuloksia ei saada nettiin. Mielestäni ne täytyisi löytyä netistä ja niille, jotka eivät nettiä käytä niin vesiasteikko olisi tarpeen asentaa näkyville. Näitä seurantoja tarvittaisiin luottamuksen palauttamiseksi.

Mielestäni veden korkeudet ja kevät- ja syyskuopat pitää jättää ennalleen ja noudattaa niitä. Niiden noudattamatta jättäminen aiheuttaa liikaa vahinkoa ympäristölle, rakennuksille ja maataloudelle, jotka eivät aina ole rahalla korvattavissa. Maanviljelijöiden

toimintaa rajoittaa myös ympäristöluvut, tukipolitiikka ja tietenkin Suomen laki, kaikki ei ole vain pelkästään itsestä kiinni.

3.3.9 Muistutus 9

Kari Syrjälä (Joutennivan mylly ja saha) on todennut, että katsoo vedenpinnan ylärajan noston tasolta N60 +87,80 m tasoon N60 +88,35 m (N2000 +88,75 m) vaikuttavan erittäin haitallisesti myllyn sahan ja sähköntuotantoon. Kymmenen vuorokauden aika välillä 1.3–31.5 ajoittuu juuri sahauskesäajan ajankohtaan. Tälle kymmenen vuorokauden ajalle on vaikea määrittellä korvauksia, mutta kyllä tästä haitasta pitää jotakin korvauksia saada.

3.4 Hakijan selitys ja hakemuksen täydennys 15.12.2025

3.4.1 Selitys

Hakija on 15.12.2025 antanut seuraavan selityksen hakemusasiassa annettuihin lausuntoihin ja muistutuksiin.

3.4.1.1 Kainuun ELY-keskuksen patoturvallisuusviranomaisen lausunto

Hakija on yhdessä Koskienergia Oy:n kanssa selvittänyt Haapajärven vedenpinnan noston vaikutusta Haapakosken voimalaitoksen säännöstelypadon vahingonvaaraan ja padon luokitukseen. Selvitys tehtiin vertaamalla hakemuksen mukaista Haapajärven ylintä vedenkorkeutta historiassa toteutuneisiin Haapajärven ylimpiin vedenkorkeuksiin ja vedenkorkeuksiin Haapakosken voimalaitoksen säännöstelypadolla. Tämän lisäksi säännöstelyluukkujen yläreunan korkeudet, virtapilarien korkeus ja sillankannen korkeus vaaittiin. Vedenkorkeuksien vertailussa todettiin seuraavaa:

- Haapajärven pinta on historian aikana suurilla kevättulvilla noussut ylemmäksi kuin hakemuksen mukainen ylin vedenpinta.
- Haapajärven pinnanmittausaseman ja säännöstelypadon välillä on tilanteesta riippuen noin 0,35–0,5 metriä putoushäviötä.
- Putoushäviö huomioiden vedenpinta säännöstelypadolla ei nouse hakemuksessa mainitussa Haapajärven ylimmässä vedenkorkeudessa säännöstelyluukkujen yläreunan tasalle ja luukkujen kapasiteetti riittää purkamaan Haapajärvestä tulevan virtaaman.
- Padon yläpuolisen patosillan pinta on noin 1 metrin luukkujen yläreunan yläpuolella. Vesi ei voi nousta tielle Haapajärven ylimmässä vedenkorkeustilanteessa.

Tehtyjen selvitysten perusteella Haapakosken voimalaitoksen padon vahingonvaara ei lisäännä ja padon luokitusta ei tarvitse tehdä.

3.4.1.2 Haapaveden kaupungin lausunto

Hakija on pyytänyt Suomen ympäristökeskukselta arviota Haapajärven vedenpinnan noston vaikutuksesta järven ravinnekuormituksen lisääntymiseen (Kyseinen arvio on esitetty kokonaisuudessaan jäljempänä kohdassa ”hakemuksen 15.12.2025 täydennys”). Arviossa kerrotaan, että verrattaessa vedenpinnan noston seurauksena aiheutuvaa lisäfosforikuormitusta (arviolta 10 + 50 kg/v) Haapajärveen nykytilanteessa tulevaan kokonaisfosforikuormitukseen (31 000 kg/v), voidaan todeta, että kuormituksen lisäyksen vaikutus kokonaisfosforikuormitukseen on hyvin vähäinen.

Typen osalta arvioitu keskimääräinen typpikuormitus Pyhäjoen pelloilta on noin 12 kg/ha/vuosi. Vaikka tulvan aiheuttama kuormituksen kasvu olisi moninkertainen tähän verrattuna, olisi kuorma kuitenkin hyvin vähäinen Pyhäjoesta mereen päätyvään typpikuormitukseen verrattuna.

Lupahakemuksessa on ehdotettu tilapäistä vedenpinnan nostoa ajankohdalle 1.3.–31.5. Ajankohta perustuu Suomen ympäristökeskuksen tekemiin järven vedenkorkeuksien simulointeihin ja niissä käytettyyn säännöstelyvaihtoehtoon B3 (Haapajärven padotus- ja juoksutusselvitys). Simuloinneista nähdään, että esimerkiksi vuoden 2004 vedenkorkeushuippu B3-s3 (2040–69) asettuisi maaliskuun alkuun ja samana vuonna simulointitulokset vedenkorkeushuippu B3-s3 (2010–39) kesäkuun alkuun. Vedenkorkeushuippu vaihtelee eri simulointivuosina riippuen ilmastomuutoskenaariosta (s1, s2 tai s3). Simulointituloksista on haettu eri simulointivaihtoehtoista aikaisin tulvahuipun ajankohta ja myöhemmin tulvahuipun ajankohta. Simulointitulokset on esitetty lupahakemuksen liitteessä 4.

Yleensä jäiden lähtö jokivesistöissä tapahtuu muutamia päiviä ennen virtaamahuippua ja virtaamahuippu voi vaihdella vuosittain suurestikin. Vedenpinnan nostoa eli jäiden lähdön viivyttämistä on lupahakemuksen mukaan tarkoitus tehdä ennen jäiden lähtöä, eikä viivyttäminen yleensä tapahdu tulvahuipun aikaan vaan ennen sitä. Silloin kun vedenpinnan nostoa käytettäisiin, pyritään järven vedenpinta laskemaan maatalouden edellyttämälle tasolle mahdollisimman nopeasti kuitenkin niin, ettei juoksutuksista aiheudu tarpeetonta vahinkoa tai haittaa. Tämä asia on kerrottu lupaehdotuksissa. Vedenpinnan nostoa ei siis ole tarkoitus tehdä vuosittain 31.5. asti, vaan nosto tehtäisiin ainoastaan niinä keväinä, jolloin jäät ovat keskimääräistä vahvempia ja ennen jäiden lähtöä. Mitä tulee kunnanhallituksen valmistelijan mainitsemaan ja aluehallintoviraston toteamaan puutteelliseen hakemukseen ja hakijalle 29.5.2024 lähetettyyn täydennyspyyntöön, hakija toteaa, että vastaus pyyntöön on lähetetty 2.4.2025 päivätyllä vastauskirjeellä. Edellä mainitussa kirjeessä on vastauksia Haapaveden kunnan lausunnossa kerrottuihin muihin näkökantoihin kuten järven yläpuolisten tulvapenkereiden tilanteeseen, maataloudelle ja mökkikiinteistöille maksettaviin korvauksiin sekä veden nousema-alueella mahdollisesti oleviin kaivoihin.

3.4.1.3 Oulun museo- ja tiedekeskuksen lausunto.

Hakijalla ei ole selitettävää annettuun lausuntoon.

3.4.1.4 Muistutukset

Muistutukseen 1 hakija on vastannut seuraavaa:

Kohta 1: Lupahakemuksesta ja sen liitteistä selviää, että veden pinnan nostolla on mahdollista viivyttää Pyhäjoen jäiden lähtöä ja haurastuttaa jokijäitä. Vuoden 2003 lupamuutoksesta käy ilmi, että ennen tulvaa tehtävä kevätalennus on ollut tulvasuojelun kannalta merkityksellinen.

Kohta 2: Vedenpinna tilapäinen nosto kasvattaa nykyistä tulva-aluetta noin 47 ha ja tästä tulevaa haittaa ja siitä maksettavaa korvausta on hakija arvioinut 2.4.2025 hakemuksen täydennyksessä.

Kohta 3: Tässä lupahakemuksessa siihen liittyvissä suunnitelmissa ja selvityksissä ei ole ollut tarkoituksena tulvasuojella nykyisiä tulva-alueita. Mikäli lupa veden pinnan

tilapäiselle nostolle myönnetään, luvan hakija tulee tarkistamaan Ryytisuon ja Kytökylän tulvapenkereiden vakavuuden ja kuivavaran sekä laatii tarvittavat penkereiden kunnostus- ja korotussuunnitelmat. Penkereet kunnostetaan ja korotetaan valtion toimesta. Kunnossapito jää ojitussyhteisöille.

Kohta 4: Viitataan edellisiin kohtiin.

Kohta 5: Viitataan Haapaveden kaupungin lausuntoon ja siihen tässä selityksessä annettuun selvitykseen.

Kohta 6: Sama kuin edellä kohdassa 5. Lisäksi uimarantoja ei käytettäne Haapajärven ollessa jäässä. Vaikutusalueella ei ole tiedossa olevia siltoja tai muita rakenteita, joihin vedenpinnan tilapäinen nosto vaikuttaisi.

Kohta 7: Ekologiset vaikutuksia on selvitetty hakemussuunnitelmassa ja sen liitteissä.

Kohta 8: Kaikki muut tulvasuojelukeinot ovat aina vuosittain käytössä. Säännöstelyn alkuperäistä tarkoitusta vedenpinnan tilapäinen nosto muuttaa lievästi silloin, kun nostoa toteutetaan.

Kohta 9: Vedenpinnan tilapäisen noston ja siitä seuraavan haitan takia ei ole tarkoituksen mukaista pengertää koko jokivartta, kun huomioidaan penkereiden rakentamiskustannukset ja niiden rakentamisesta tuleva haitta suhteessa penkereiden rakentamatta jättämisestä tulevaan haittaan.

Muistutukseen 2 hakija on vastannut, että ravinnekuormituksen lisääntymisestä on kerrottu Suomen ympäristökeskuksen tekemässä arviossa (esitetty jäljempänä kohdassa ”Hakemuksen 15.12.2025 täydennys”).

Lisäksi hakija esittää, että lupamääräykseen 4 lisätään seuraava lause ”*Haapajärven säännöstelyä on hoidettava Ympäristöhallinnon vesistöennustetta hyväksi käyttäen niin, että vedenpinnan tilapäiseen nostoon saadaan ryhtyä, kun jäät ovat keskimääräistä paksummat Haapajärven alapuolisessa Pyhäjoessa eikä järven tilapäisen ylärajan ylittymisen vaaraa ole. Säännöstelyä on hoidettava luparajojen puitteissa huomioiden tulvansuojelu, maatalous sekä järven ja joen ekologinen tila ja virkistyskäyttö.*”

Muistutuksessa 3 esitettyihin vaatimuksiin hakija on vastannut seuraavasti:

Kohta 1: Hakija ei ota kantaa.

Kohta 2: Hakija ei ole hakenut järven ylä- eikä alarajan laskua.

Kohta 3: Veden nostoa on tarkoitus käyttää jäiden pidättämiseksi ainoastaan keskimääräistä vahvempien jäiden aikaan, kuten lupahakemuksesta, padotus- ja juoksutusselvityksestä ja tässä selityksessä kerrotuista vastauksista ilmenee.

Kohta 4: Hakija ei ole hakenut talviaikaiseen ylä- eikä alarajaan pysyvää muutosta. Hakija on 2.4.2025 hakemuksen täydennyksessä esittänyt korvattavaksi vedenpinnan tilapäisen nostamisen maataloudelle aiheuttamat haitat.

Kohdat 5 ja 6: Lupahakemuksessa sekä padotus- ja juoksutusselvityksessä on kerrottu, että nykyiset maatalouden takia tehtävät kevät- ja syysalennukset voidaan edelleen tehdä ja ne sisältyvät ehdotettuihin lupamääräyksiin. Alennuksia ei kuitenkaan suositella tehtäväksi tarpeettomasti alarajan tasolle peltojen käyttömuodot huomioiden. Lisäksi on ehdotettu lupamääräystä, jossa kevät- ja syysalennukset sovitetaan kulloisiinkin vesitilanteisiin sopivaksi.

Kohta 7: Hakija on selvittänyt vedenpinnan tilapäisen noston seurauksena mahdollisesti kastumisvaarassa olevat rakennukset. Selvitys on esitetty lupahakemuksen liitteessä 8. Lisäksi hakija on arvioinut mahdollisten vahinkojen suuruutta hakemuksen 2.4.2025 täydennyksessä.

Kohta 8: Hakija ei ota kantaa Koskienergia Oy:n omistaman Haapakosken voimalaitoksen vuosituotannon suuruuteen eikä tämän lupahakemuksen tavoitteena ja tarkoituksena ole voimalaitoksen tehon kasvattaminen.

Muistutuksen yhteenvetoon jääpatojen ja tulvan torjuntaan liittyen hakija toteaa toteuttavansa lupahakemuksella tulvariskien hallinnasta vastaavana viranomaisena Pyhäjoen vesistön tulvariskien hallintasuunnitelman mukaista toimenpidettä.

Muistutuksen 4 osalta hakija viittaa edellä kerrottuihin lausuntoihin ja muistutuksiin sekä niihin tässä kirjeessä annettuihin selityksiin.

Muistutuksessa 5 esitettyihin vaatimuksiin hakija on vastannut seuraavaa:

Kohta 1: Hakija viittaa edellä kerrottuihin lausuntoihin ja muistutuksiin sekä niihin tässä kirjeessä annettuihin selityksiin.

Kohta 2: Hakija viittaa edellä kerrottuihin lausuntoihin ja muistutuksiin sekä niihin tässä kirjeessä annettuihin selityksiin.

Kohdat 3 ja 4: Lupahakemuksen liitteenä esitetyssä Padotus- ja juoksutus selvityksessä on arvioitu Vesimittari -ohjelmalla vaikutukset lintujen pesintään ja rantaeroosioon.

Muistutukseen 6 hakija on vastannut, että lupahakemuksen liitteenä 7 oleva tulvakartan mallinnettu alue loppuu kiinteistön Esanpelto idän puoleiselle rajalle. Mallinnetun alueen rajalta Haapakosken padolle ei ole määritetty vedenpinnan noston tulva-alueita. Kaikki alueella olevien rakennusten vieressä olevat maanpinnan korkeudet ovat reilusti veden pinnan noston korkeustason N60 +88,35 m yläpuolella. Kiinteistöllä Esanpelto olevan mökin kohdalla maanpinta on noin tasossa N60+ 88,90 m eli reilusti ylempänä kuin suunniteltu vedenpinnan nosto. Halkovaraston kohdalla maanpinta on noin tasossa N60+ 88,60 m. Vedenpinnan noston korkeus ei myöskään yletä mökille menevälle tielle. Joki ja järvi on tulvinut ja tulvii jo nykyiselläänkin ja tuo tullessaan roskaa ym. ranta-alueille. Mikäli vedenpinnan nostosta syntyisi muita ennalta arvaamattomia vahinkoja, luvanhakija korvaisi ne jälkikäteen.

Muistutuksessa 7 esitettyihin vaatimuksiin hakija on vastannut seuraavaa:

Kohta 1: Viitataan edellä Haapaveden kaupungin lausunnosta annettuun selitykseen veden noston ajankohdasta.

Kohta 2: Viitataan edellä annettuihin selityksiin. Lisäksi ELY-keskus toteaa, että vastuu säännöstelystä ja säännöstelyn lupaehtojen noudattamisesta on Haapajärven järjestely-yhtiöllä ja säännöstelyä käytännössä toteuttavalla Koskienergia Oy:llä.

Kohta 3. Viitataan edellä annettuihin selityksiin, joissa hakija ehdottaa lupamääräykseen 4 lisättäväksi lausetta: *”Haapajärven säännöstelyä on hoidettava Ympäristöhallinnon vesistöennustetta hyväksi käyttäen niin, että vedenpinnan tilapäiseen nostoon saadaan ryhtyä, kun jäät ovat keskimääräistä paksummat Haapajärven alapuolisessa Pyhäjoessa eikä järven tilapäisen ylärajan ylittymisen vaaraa ole. Säännöstelyä on hoidettava luparajojen puitteissa huomioiden tulvansuojelu, maatalous sekä järven ja joen ekologinen*

tila ja virkistyskäyttö.” Lisäksi ELY-keskus toteaa, että hakija on esittänyt lupamääräykseksi, että luvan haltijan on laadittava yhteistyössä tulvariskien hallinnasta vastaavan viranomaisen kanssa uusi tämän päätöksen mukainen kirjallinen säännöstelyohje. Kyseisellä ohjeella pyritään mm. siihen, että vesistöennusteita seuraamalla pyritään ennakoimaan vedenkorkeuksia Haapajärven alueella, ettei lupamääräyksiä rikota.

Kohta 4: Viitataan edellä Haapajärven järjestely-yhtiön muistutukseen ja hakijan siihen antamaan selitykseen. Lisäksi hakija on esittänyt, että tästä hankkeesta tulevat tilapäiset haitat hoidettaisiin 2.4.2025 hakemuksen täydennyksessä kerrotulla korvausmenettelyllä.

Nykyisten ja tästä hankkeesta aiheutuvien tulvahaittojen vähentäminen tai poistaminen voi olla mahdollista tulevaisuudessa. On kuitenkin huomioitava haittojen suuruusluokka verrattuna pengerrysten ja pumppaamoiden rakentamisen kustannuksiin. Myöskin on huomioitava, ettei säännöstelyä ole viime vuosina toteutettu maatalouskuoppien osalta lupaehtojen mukaisesti, kuten lupahakemuksesta ja siihen liitetystä padotus- ja juoksutusselvityksestä ilmenee.

Kohta 5: ELY-keskus hakee Haapajärven säännöstelyyn muutosta vesilain 18 luvun 3 a §:n perusteella. Muutosta suunniteltaessa on pyritty huomioimaan Haapajärven ja sen ranta-alueiden ekologia, maatalous ja virkistyskäyttö.

Muistutukseen 8 hakija on vastannut, että ympäristöhallinnon Hertta-tietojärjestelmän mukaan vedenkorkeus Haapajärven alueella on 7.7.2025 ollut korkeudella N60 +87,75 m eli 5 cm alle säännöstelyn ylärajan ja lupaehtojen mukainen. Maatalouden takia tehtävien kevät ja syysalennuksien noudattaminen kuuluu luvanhaltijalle eli Haapajärven järjestely-yhtiölle ja säännöstelyn käytännön toteuttajalle eli Koskienergia Oy:lle. Haapajärven vedenkorkeuksia voi seurata vesitilannepalvelusta osoitteessa <https://www.vesi.fi/>. Vedenkorkeus palvelussa ilmoitetaan N2000- korkeusjärjestelmässä. Veden korkeudesta on vähennettävä 0,40 m, jotta päästään N60- korkeusjärjestelmään. Tässä hakemuksessa ei ole haettu poistettavaksi maatalouden takia tehtäviä kevät- ja syysalennuksia.

Muistutukseen 9 hakija on vastannut, että hakemukseen liitetyn tulvakartoituksen perusteella Haapajärven vedenpinnan nostolla ei ole vaikutusta Joutennivan myllyn ja sahan toimintaan.

3.4.2 Hakemuksen 15.12.2025 täydennys

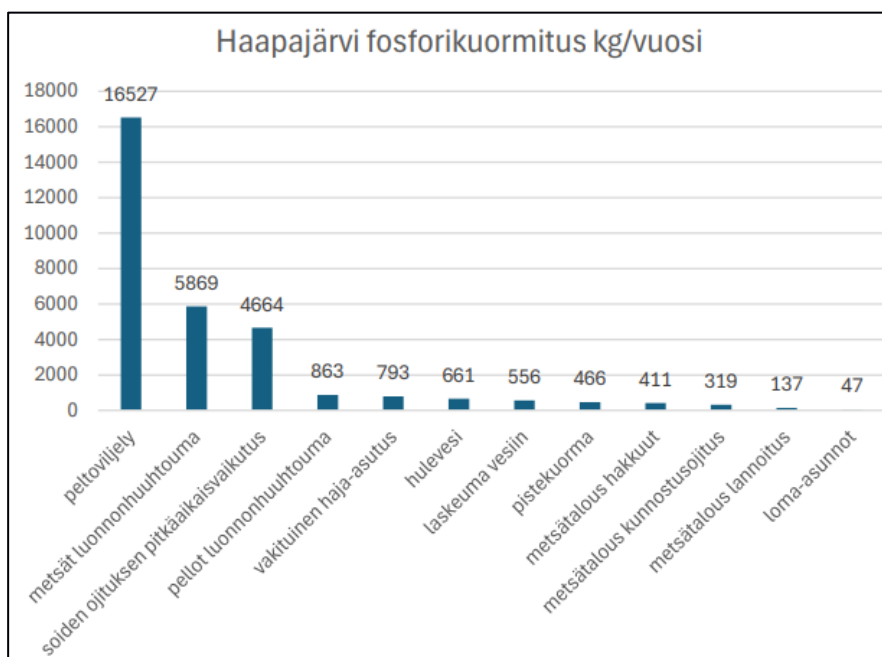
3.4.2.1 Arvio Haapajärven säännöstelyn muutoksen vaikutuksesta fosforikuormitukseen

Selvityksen lähtökohtana oli arvioida Haapaveden Haapajärven suunnitellun säännöstelymuutoksen vaikutusta vedenlaatuun. Säännöstelyä suunnitellaan muutettavan siten, että kevättulvan aikaan järvi nostetaan lyhytaikaisesti nykyistä säännöstelyn ylärajaa ylemmäksi. Tällöin nykyistä suurempi peltoala peittyisi veteen tulvan aikana.

Suomen ympäristökeskuksessa (Syke) meneillään olevassa SOILWRAPS hankkeessa tehtyjen uuttokokeiden perusteella on arvioitu, että tulvivasta peltomaasta vapautuisi tulvaveteen fosforia siten, että 5 cm:n paksuisen vesikerroksen pitoisuus nousisi tasolle 200–400 µg/l. Jos tämän perusteella arvioidaan fosforikuormitusta käyttäen vaihteluvälin ylärajaa 400 µg/l, olettaen että tulvivien veden alkuperäinen pitoisuus on nolla ja tulvivien alueen pinta-ala noin 50 ha, saadaan arvioksi kuormituksen kasvusta 10 kg/vuosi.

Maan päällä olevaan vesikerrokseen vapautumisen lisäksi voi olettaa, että tulviminen vaikuttaa myös sitä kautta, että maa kastuu täysin märäksi ja tulvan jälkeen vettä tulee valumana maakerroksen läpi pois. Tätä kautta tulevan kuormituksen voi olettaa vastaavan sadetapahtumasta tulevaa kuormitusta. Kuitenkin sateiden ja lumen sulannan kautta tulevan valunnan aiheuttama fosforikuormitus on vuodessa luokkaa 1 kg/ha ja yksi sadetapahtuma aiheuttaa vain osan siitä. Tätä reittiä tuleva kuormitus 50 hehtaarilta jäisi tasolle alle 50 kg/vuosi.

Syken WSFS-Vemala -mallilla (<https://www.syke.fi/fi/palvelut/mallinnus-ja-laskenta/vesi-jamerimallinnus/vemala>) arvioidaan vesimuodostumien ravinnekuormitusta vesienhoidon suunnittelua varten. Arvion mukaan Haapajärven fosforikuormitus viimeisen 10 vuoden (2015–2024) aikana on ollut keskimäärin noin 31 000 kg/vuosi.

Kuva 11. Haapajärven arvioitu fosforikuormitus (kg/vuosi) kuormituslähteittäin ajanjaksolla 2015–2024.

Verrattaessa edellä arvioitua vedenpinnan noston vaikutusta fosforikuormitukseen (10 + 50 kg/v) Haapajärveen tulevaan kokonaisfosforikuormitukseen (31 000 kg/v), voidaan todeta, että kuormituksen lisäyksen vaikutus kokonaisfosforikuormitukseen on hyvin vähäinen.

Tässä arvioitiin vaikutusta fosforikuormitukseen, koska fosfori on merkittävin ravinne sisävesien tilan kannalta. Typpi on merkittävästi vedenlaatuun vaikuttava ravinne lähinnä typpirajoitteisilla rannikko- ja merialueilla. WSFS-Vemalan arvio Pyhäjoen typpikuormituksesta mereen on noin 1 340 tonnia N/vuosi. Typelle ei ole tiettävästi saatavilla vastaavan kaltaisia uuttokokeiden tuloksia kuin mitä tässä käytettiin fosforille. Kuitenkin arvioitu keskimääräinen typpikuormitus Pyhäjoen pelloilta on noin 12 kg/ha/vuosi. Vaikka tulvan aiheuttama kuormituksen kasvu olisi moninkertainen tähän verrattuna, olisi kuorma kuitenkin hyvin vähäinen Pyhäjoesta mereen päätyvään typpikuormitukseen verrattuna.

3.4.2.2 Esitys säännöstelyluvan lupamääräyksen 4 muuttamiseksi

Hakija on 15.12.2025 selityksessään esittänyt lupamääräykseen 4 lisättäväksi seuraavaa kappaletta:

”Haapajärven säännöstelyä on hoidettava Ympäristöhallinnon vesistöennustetta hyväksi käyttäen niin, että vedenpinnan tilapäiseen nostoon saadaan ryhtyä, kun jäät ovat keskimääräistä paksummat Haapajärven alapuolisessa Pyhäjoessa eikä järven tilapäisen ylärajan ylittymisen vaaraa ole. Säännöstelyä on hoidettava luparajojen puitteissa huomioiden tulvansuojelu, maatalous sekä järven ja joen ekologinen tila ja virkistyskäyttö.”

3.5 Hakemuksen 15.12.2025 täydennyksestä annetut lausuntojen täydennykset

3.5.1 Lapin elinvoimakeskuksen patoturvallisuusviranomainen (31.12.2026 asti Kainuun ELY-keskuksen patoturvallisuusviranomainen)

Lapin elinvoimakeskuksen patoturvallisuusviranomainen ilmoittaa, että sillä ei ole lisättävää aikaisempaan lausuntoon (KAIELY 25.6.2025 / KAIELY/360/2025).

3.5.2 Haapaveden kaupunki

Haapaveden kaupunki on 24.3.2026 täydentänyt lausuntoaan seuraavasti:

”Esitämme edelleen huolestamme Haapajärven ja siihen saumattomasti kytkeytyvän Kirkkojärven vedenpinnan keväisestä, hetkellisestä nostamisesta 0,55 metriä nykyisen lupaehdon yläpuolelle. Arvioiden mukaan tällainen pinnannosto peittäisi veden alle noin 47 hehtaaria peltoalueita. Tämä aiheuttaisi merkittävän riskin ravinteiden huuhtoutumiselle näiltä tulvapeltoalueilta. Ravinnekuormitus heikentää järven ekologista tilaa ja on ristiriidassa vesienhoidon valtakunnallisten ja alueellisten tavoitteiden kanssa. Erityisesti, mikäli vedenpintaa padotetaan jopa kymmenen vuorokauden ajan ja voimalaitoksen luukut avataan kokonaan, vedenpinnan nopea vaihtelu lisää huuhtouman riskiä entisestään. Tulvapeltoalueilta valuvat ravinteet voivat kiihdyttää umpeenkasvua ja rehevöitymistä, mikä on vastoin pitkäjänteisesti tehtyjä kunnostustoimia. Hakijan esittämä uusi lupamääräyksen lisäys, jonka mukaan säännöstelyssä huomioitaisiin muun muassa maatalous ja ekologinen tila, on sinänsä kannatettava, mutta se ei poista edellä mainittuja perusongelmia, mikäli vedenpintaa tosiasiallisesti nostetaan esitetyllä tavalla.

Haapajärven ja Kirkkojärven ekologisen tilan parantamiseksi on jo vuosien ajan toteutettu useita kunnostushankkeita valtion, Haapaveden kaupungin ja yksityisten toimijoiden toimesta. Näihin kuuluvat muun muassa vesikasvien niitto, jolla on tehokkaasti ehkäisty järven umpeenkasvua ja poistettu ravinteita vesistöstä. Suunniteltu veden pinnan nosto vaarantaa jo tehdyt kunnostusinvestoinnit. Lisäksi on huomioitava, että lisääntynyt ravinnekuormitus vähentää peltojen kasvukuntoa ja heikentää niiden satopotentiaalia, aiheuttaen taloudellisia menetyksiä alueen viljelijöille. Hakijan täydennyksenä toimittama uusi arvio fosforikuormituksesta ei muuta kaupungin näkemystä ravinnehuuhtoumien aiheuttamista riskeistä.

Vedenpinnan nostaminen esityksessä mainittuna ajanjaksolla 31.5. saakka olisi peltoviljelyn kannalta mahdoton. Huhtikuun loppuun mennessä haitat olisivat vähäisemmät.”

3.5.3 Oulun museo ja tiedekeskus

Oulun museo- ja tiedekeskuksella ei ole lausuttavaa asiassa arkeologisen kulttuuriperinnön osalta.

3.6 Hakemuksen 15.12.2025 täydennyksestä annetut muistutusten täydennykset

3.6.1 Muistutus 1

Haapajärven järjestely-yhtiö (säännöstelyluvan haltija) on 9.3.2026 täydentänyt muistutustaan seuraavasti:

”Pyydetään selvitys seuraaviin kohtiin:

1. Hakijan tekemään täydennykseen lupapäätöksen nro 44/03/2 "tummennettu teksti". Mitä kyseinen kappale todella tarkoittaa? Miten se vaikuttaa nykyisen lupamääräyksen noudattamiseen? Mitä tarkoittaa lause "järven tilapäisen ylärajan ylittymisen vaaraa ei ole"? Jos vedenpinnan tilapäiseen nostoon ryhdytään, se tarkoittaa säännöstelyluvan ylärajan ylittymistä järvessä, miten siis kyseinen tilanne on edes mahdollinen?

Edellä mainittu asia on kuulutettu 4.6.–11.7.2025. Hakija on 15.12.2025 antanut selityksen asiaan saapuneista lausunnoista ja muistutuksista sekä täydentänyt hakemustaan. Täydennyksenä on toimitettu arvio Haapajärven säännöstelyn muutoksen vaikutuksista fosforikuormitukseen. Lisäksi hakija on esittänyt säännöstelyä ohjaavan lupapäätöksen nro 44/03/2 lupamääräykseen 4 lisättäväksi seuraavaa lausetta **"Haapajärven säännöstelyä on hoidettava Ympäristöhallinnon vesistöennustetta hyväksi käyttäen niin, että vedenpinnan tilapäiseen nostoon saadaan ryhtyä, kun jäät ovat keskimääräistä paksummat Haapajärven alapuolisessa Pyhäjoessa eikä järven tilapäisen ylärajan ylittymisen vaaraa ole. Säännöstelyä on hoidettava luparajojen puitteissa huomioiden tulvansuojelu, maatalous sekä järven ja joen ekologinen tila ja virkistyskäyttö."**

2. Onko säännöstelyluvan lupamääräysten muuttaminen seuraavan tekstin osalta vielä voimassa täydentämisen jälkeen? Onko todella tarkoituksenmukaista jatkaa jääpatotulvariskin päiväystä 31.5. asti? Tämä tarkoittaa käytännössä toukokuun estymisen kokonaan sinä keväänä tulva-alueella. Jos tulvahuippu on 1.5. ollut Pyhäjoessa aikaisemmin ja edelleen siitä aikaistuu, on päivämäärä 31.5. tarpeeton. Takaraja ehdottomasti aikaisemmin, jos ylitetään tulva-aikana luparaja. Ylärajan ylitys 1.3. on ymmärrettävissä käytännön toteutuksena.

Luvan haltijan tulee yhteistoiminnassa tulvariskien hallinnasta vastaavan viranomaisen kanssa määritellä erikseen se ajankohta, jolloin vedenpintaa saadaan vallitseva kokonaistilanne huomioon ottaen ryhtyä nostamaan säännöstelyrajan yläpuolelle ja jolloin virtaama tulee rajoittaa Pyhäjoen jääpatotulvariskien vähentämiseksi. Jääpatotulvariskin ollessa korkea, Haapajärven lähtövirtaamaa voidaan rajoittaa ja säännöstelyn yläraja ylittää, kuitenkin enintään tasoon N60 +88,35 m. Ylärajan ylitys voi kestää yhtäjaksoisesti enintään 10 vuorokautta ja ylitys voi ajoittua ajalle 1.3.–31.05. Kun Haapajärven vedenkorkeus on saavuttanut tason N60 +88,35 m tai ylitys on kestänyt 10 vuorokautta, on säännöstelyluukut avattava täysin auki kuitenkin varoen haitallisen tulva-aallon syntymistä alapuoliseen Pyhäjokeen.

Mikäli edellisessä kohdassa mainitun luvan haltijan ja tulvariskien hallinnasta vastaavan viranomaisen yhteistoiminnan johtopäätöksenä on, että Pyhäjoen jääpatotulvariski ei ole suuri, säännöstelypadon kaikkien luukkujen on oltava täysin auki, kun vedenkorkeus on nousemassa säännöstelyn ylärajan yläpuolelle. Kun kaikki luukut ovat avattuina, on yläraja määrittelemätön.”

3.6.2 Muistutus 6

Saara Aalto, tila Esanpelto 71–402–251–1, on 11.3.2026 täydentänyt muistutustaan seuraavasti:

”Minulla ei ole täydennettävää muistutukseeni koskien Haapaveden Pyhäjoen veden vedenpinnan nostoa yli 50 cm juoksutuksilla, asia LVV-U/21426/2026. Vastustan sitä edelleen. Tärkeintä on tällaisilta toimenpiteiltä suojattua ennakkoon rakentamalla pysyvät suojevallit rakennusten ympärille ja kaivaa rakennuksia ympäröivät ojat syvemmiksi toimenpiteen hyväksyjän osalta. Mahdolliset rannan roskaamiset ja virkistyshaitat on korvattava asianmukaisesti.”

3.6.3 Muistutus 9

Kari Syrjälä (Joutennivan mylly ja saha) on 7.3.2026 täydentänyt muistutustaan seuraavasti:

”Haapajärven vedenpintaa on ainakin 50 v. pyritty nostamaan puolimetriä. Pyritäänkö sitä nyt tulvasuojelun nimissä nostamaan tämä puolimetriä.

Jos ja kun tämä vedenpinnan nosto muuttuu pysyväksi, katson että myllyn ja sahan toiminta menee mahdottomaksi.

Siksi vaadin menetetyn energian korvaamista täysimääräisesti Myllyn ja sahan toimintaan Laitoksessa olevan 36KW Generaattorin tuottaman sähkön pajalle autotalleihin varastorakennukseen sekä omakoti taloon sähkön ja lämmön.

PS. Onko ilmastonmuutos peruttu, kun joissa oletetaan olevan 70 cm jäät. Ollikainen ja kumppanit väittää, että 2030 luvulla talvet ovat lumettomia ja joet jäättömiä.”

3.7 Hakijan selitys ja hakemuksen täydennys 24.4.2026

3.7.1 Selitys

Hakija on 24.4.2026 selityksessään vastannut lausunnon ja muistutusten täydennyksiin seuraavaa:

3.7.1.1 Haapaveden kaupungin lausunnon täydennys

Vastauksia Haapaveden kaupungin lausuntoon hakija antoi jo selityksessään 15.12.2025 ja täydentää selitystä vielä seuraavasti. On yleisesti tiedossa kevättulvien hyödyllisyydestä luonnon monimuotoisuudelle, vesistöjen tilalle ja pohjavesivarannoille. Lupahakemuksen liitteenä olevasta Vesimittarin tuloksista selviää, että kevättulvaa pidetään erittäin hyvänä järven ekologialle. Vesimittarin tuloksista käy ilmi, että kevättulva pääsääntöisesti vähentää järven ruovikoitumista sekä nykyilmastossa että ilmastonmuutostilanteessa (kohdat M1-M8).

Elinvoimakeskus toistaa jo aiemmin lausutun, että tilapäisen vedenpinnan noston ajankohdan ulottuminen toukokuun loppuun asti perustuu simulointeihin. Jos oletetaan, että Pyhäjoen jäät olisivat keskimääräistä vahvemmat ja jäiden lähtö tapahtuisi vasta toukokuun lopulla, niin pelloille toukotöihin pääseminen tuskin olisi mahdollista, koska tulvahuippu olisi vasta siinä vaiheessa tulossa. Jäät siis lähtevät yleensä ensin ja vasta sen jälkeen tulee tulvahuippu. Tulvahuipun aikaan merkittävä osa talven lumista on vielä sulamatta ja pellot roudassa, eikä silloin vielä päästä toukotöihin.

Kuluva vuosi osoittaa, etteivät vuodet ole veljiä keskenään. Kevät ja lumien sulaminen on tänä vuonna noin kuukauden aikaisessa ja osoittaa, että vedenpinnan noston aloituksen ajoittaminen 1.3. on perusteltua. Vastaavasti on mahdollista, että kevään tulo voi tulevaisuudessa myös viivästyä kuukaudella tai enemmän.

3.7.1.2 Muistutusten täydennykset

Muistutuksen 1 täydennykseen hakija on vastannut seuraavaa:

Elinvoimakeskus ei ymmärrä, mitä järjestely-yhtiö tarkoittaa hakijan tekemästä täydennyksestä. Hakija on täydentänyt hakemustaan 2.4.2025, eikä täydennyksessä ole tummennettua tekstiä. Jos tarkoitetaan hakijan selitystä 15.12.205 ja siinä olevaa lausetta, joka on kursivoitu ja jota on ehdotettu lisättäväksi lupamääräyksiin: *”Haapajärven säännöstelyä on hoidettava Ympäristöhallinnon vesistöennustetta hyväksi käyttäen niin, että vedenpinnan tilapäiseen nostoon saadaan ryhtyä, kun jäät ovat keskimääräistä paksummat Haapajärven alapuolisessa Pyhäjoessa eikä järven tilapäisen ylärajan ylittymisen vaaraa ole. Säännöstelyä on hoidettava luparajojen puitteissa huomioiden tulvansuojelu, maatalous sekä järven ja joen ekologinen tila ja virkistyskäyttö.”*

Edellä mainittu kappale tarkoittaa sitä, mitä on kirjoitettu. Järven tilapäisen ylittymisen vaaralla tarkoitetaan sitä, ettei kyseistä vaaraa saa olla, jos vedenpinnan nostoon ryhdytään. Tämä siis tulee kyseen, jos lupa tilapäiselle nostolle on myönnetty ja se otetaan käyttöön. Noston ylärajahan olisi N60+88,35 metriä, eikä sitä saisi ylittää. Mikäli tulvaennusteiden perusteella em. tilapäisen ylärajan ylittymisen vaaraa olisi ei vedenpinnan nostoon ryhdyttäisi ainakaan tilapäiseen ylärajaan asti. Lauseella siis halutaan estää tilapäisen ylärajan ylitys. Mainittakoon, että nykyinen järven yläraja on ylitetty useita kertoja, enimmillään 0,88 metrillä. Vedenpinnan noston ajankohdan perusteluista toukokuun loppuun asti on kerrottu esim. tässä kirjeessä.

Muistutuksen 6 ja 9 täydennykseen hakija on vastannut, ettei elinvoimakeskuksella ole lisättävää aikaisempaan selitykseen.

3.7.2 Hakemuksen täydennys

Tilakohtainen korvausesitys

Aiemmassa selvityksessä maataloudelle tuleva haitta oli arvioitu kylvön viivästymisenä viljan osalta. Lapin elinvoimakeskus täydentää aiemmin 2.4.2025 annettua selvitystä maataloudelle tulevaa haittaa nurmen osalta. Arvio on laadittu siten, että kaikki veden alle jäävät ja vettyvät pellot ovat nurmella. Nurmella ja muillakin kasveilla on korvauslaskelmassa käytetty tuotantokustannusta 22 snt/kg ja satona 6 000 kg/ha satokaudessa. Satokauden tuotanto on laskelmassa puolitettu eli satokauden tappio on puolet pinta-alalta saatavasta tuotannosta, jos satoa saadaan kaksi kertaa satokaudessa.

Hakemuksen täydennyksen liitteenä on esitetty tilakohtaiset korvausesitykset yhden vuoden satotappioista viljalle (sadon vähenemänä on käytetty 100 kg/ha viivästynyttä kylvöpäivää kohti ja viljan hintana 200 €/tonni) ja nurmelle. Korvausesityksissä on kylvön viivästymisestä tuleva tappio yhdelle satokaudelle ja se perustuu aiemmin 2.4.2025 lähetettyyn Maveplan Oy:n tekemään vahinkoarvioon. Korvaus maksettaisiin jälkikäteen niinä vuosina, jolloin vedenpinnan nostamista yli nykyisen ylärajan tehdään. Korvaus voidaan maksaa oheisten korvausesitysten perusteella tai vahingon kärsijän tekemän oman korvaushakemuksen perusteella, joka olisi toteen näytettävä. Kiinteistöjen omistajatiedot on tarkistettu ja korjattu 1.4.2026.

Tilapäistä säännöstelyn ylärajan ylitysoikeutta käytettäisiin arviolta korkeintaan kerran 3–10 vuodessa, tulevaisuuden lämpenevinä talvina yhä harvemmin. Ylitysoikeus on rajattu koskemaan jääpatotulvariskien vähentämistä, joten vedennosto tapahtuisi aina tulvan nousuvaiheessa ennen tulvahuippua tai poikkeuksellisesti juuri pienen tulvahuipun aikaan (Pyhäjoen jäänlähtövirtaaman aikaan), kun pellot ovat muutenkin märkiä sulavan lumen takia. Vedenkorkeus lasketaan enintään 10 vuorokauden noston jälkeen nykyiselle säännöstelyn ylärajalle mahdollisimman nopeasti varoen tulva-aallon muodostumista. Peltotöiden aloitus viivästyy vedennoston takia vain vähän, kun otetaan lisäksi huomioon, että tulvahuipun aikana pellolle nouseva vesi sulattaa routaa ja omalta osaltaan nopeuttaa peltojen kuivumista ja peltotöiden aloitusta. Hakijan mielestä ylityksen harvinaisuudesta ja lyhytaikaisuudesta johtuen siitä ei aiheudu kiinteistöjen käyttömahdollisuuksien olennaista huonontumista ja käytönrajoitetta, ja on epäselvää, että onko käyttöoikeuden hankkiminen ylipäänsä tarpeen.

Erkki J. Hollo kirjoittaa teoksessa Vesioikeus (2. uudistettu painos, 2021) s. 228:

”Vedenkorkeuden nostamiseen padotuksen yhteydessä pysyvää käyttöoikeutta ei tarvita, jos vedenkorkeus vaihtelee ilman, että keskivedenkorkeus eli rantaviiva muuttuu. Jos keskivedenkorkeus hankkeen seurauksena nousee eli rantaviivan paikka muuttuu, käyttöoikeus tarvitaan uuteen keskivedenkorkeuden rajaan asti. Siltä osin kuin vesi tilapäisesti peittää toisen alueen, tarvitaan nykyisen lain mukaan vähäinen pakkotoimioikeus, mutta korvausta tulee suoritettavaksi vain haitasta ja vahingosta. Veden alle pysyvästi jäävästä maasta taas annetaan puolitoistakertainen lunastuskorvaus”.

Vedenkorkeuden nosto joka vuosi 10 vuorokauden ajan 55 cm johtaisi 1,5 cm keskivedenkorkeuden nousuun nykyiseen ylärajaan verrattuna (55 cm x 10/365). Kerran 3–10 vuodessa toteutettuna keskivedenkorkeuden muutos olisi korkeintaan 0,15–0,5 cm. Käytännössä keskivedenkorkeuden muutosta ei laskennallisesti tapahdu lainkaan, eikä siihen tässä asiassa pyritä. Jos lupa- ja valvontaviranomainen katsoo, että käyttöoikeus on näin harvinaiselle ja lyhytaikaiselle vedennostolle tarpeen, tulee korvaus siitä määrätä vain haitasta ja vahingosta eikä peltomaan arvosta. Hakija arvioi haitan ja vahingon määräksi 9 495 €/vuosi viljan osalta ja 62 265 €/vuosi nurmen osalta. Tosiasiassa puolta nurmisadosta ei menetetä 10 vuorokauden vedenpinnan noston takia. Hakijan mielestä käyttöoikeus tulisi myöntää vähäisenä pakkotoimioikeutena VL 2:12 mukaisesti. Hakijan mielestä VL 17:8 ei tule sovellettavaksi, koska säännös koskee tilanteita, joissa oikeus on aikaisemmin perustettu asianmukaisessa järjestyksessä, mutta myöhemmin jostain syystä on menetetty.

Hakijan mielestä kohtuulliseen ja maanomistajien kannalta edulliseen lopputulokseen päästään määräämällä korvaus todellisten edunmenetysten mukaisesti (korvaus satovahingoista). Korvaus määräytyy edellä viljalle ja nurmelle erikseen esitetyn

laskentaperusteen mukaan. Korvaus maksettaisiin sellaisina vuosina, kun oikeutta todella käytetään. Tämä tapa johtaa oikeudenmukaiseen ja tarkkaan korvaussumman määrittelyyn ja sen laskentaperusteet tulee määrittäytyä luvan myöntämisen yhteydessä.

Vahingonkäsijällä olisi vielä mahdollisuus hakea lisäkorvauksia tai hakea korvausta omaan laskelmaan perustuen, jos korvaussumma ei vastaa todellista edunmenetystä esimerkiksi viljelykasvin vaihtumisen takia. Lapin elinvoimakeskus ei tässä vaiheessa täydennä hakemusta tilapäisen käyttöoikeuden osalta edellä kerrottuun perustuen. Tilapäisestä käyttöoikeudesta voidaan toimittaa arvio myöhemmin, jos Lupa- ja valvontavirasto pitää sitä edellä kerrotut perustelutkin huomioiden välttämättömänä.

Lapin elinvoimakeskus ehdottaa, että Lupa- ja valvontavirasto määrää päätöksessään korvausta koskevan asian tarkistettavaksi esim. kymmenen vuoden kuluttua, kun on selvillä, kuinka usein oikeutta on käytetty ja minkälaisia edunmenetyksiä vedennoususta on aiheutunut.

3.8 Hakemuksen 24.4.2026 täydennyksen johdosta tehdyt muistutusten täydennykset

Lupa- ja valvontavirasto on 7.5.2026 varannut mahdollisille korvausten saajille mahdollisuuden muistutuksen tekemiseen hakemuksen 24.4.2026 täydennyksessä esitettyjen tilakohtaisten korvausten osalta (peltoviljely ja nurmiviljely).

3.8.1 Muistutus 1

Haapajärven järjestely-yhtiö, joka on säännöstelyluvan haltija, lausuu hakemuksen täydennyksestä seuraavaa:

Lapin elinvoimakeskus on täydentänyt hakemustaan Haapajärven tilapäisen noston seurauksena vedenpinnan alle jäävän peltoalan sadon menetyksen korvausten osalta.

Korvausten laskentaperusteet ei vastaa tämän hetken satotasoja aktiivitulojen osalta.

Sadon mittaus tapahtuu tiloilla luotettavasti nurmen osalta ajosilppurin sadonmittausjärjestelmän avulla ja viljan osalta vaa'alla tai leikkuupuimurin sadonmittauksella.

Jokivarsipellot ovat pääsääntöisesti nurmirehulla ja ajosilppurin sadonmittaus voidaan todentaa useampien vuosien osalta. Lapin elinvoimakeskuksen esittämät laskelmat ovat selkeästi alhaisemmat ja ei pidä paikkaansa.

Lisäksi sadonmenetys on totaalinen, jos säännöstelylupaa muutetaan niin, että 31.5. asti 10 vuorokauden ajan Pyhäjoen vettä voidaan varastoida viljelijöiden pelloille. Siinä korvataan kylvön viivästymistä, ei sadon menetystä.

Kevätviljan kylvö ja nurmien perustaminen tehdään 1.5–31.5. välisenä aikana. Kevätviljan kylvö kesäkuussa ei tule kysymykseen. Myös säilörehun korjuu tapahtuu kesäkuun toisella viikolla, silloin veden pidättäminen pelloilla toukokuun loppuun saakka on mahdoton ajatus.

Hakemuksessa esitetty 49 ha vedenpinnan alle jäävä uusi peltoala ei pidä paikkaansa, koska Ryytinsuon ja Kytökylän pengerryksien korkeustaso ei riitä hakemuksessa esitetylle vedennostolle. Penkereen yli tuleva vesi levittäytyy yli 300 ha alueelle ja aiheuttaa myös penkereille vahinkoa.

Siksi Haapajärven järjestely-yhtiö ei voi hyväksyä hakemuksessa olevia laskentaperusteita.

Toiseksi Lupa- ja valvontavirasto ei ole ottanut kantaa edes Haapajärven järjestely-yhtiön lausuntoon Haapajärven säännöstelyluvan muuttamiseksi, joka itsessään on perusteeton. Lausunnosta huomioitavia perusteita, joihin Lupa- ja valvontaviraston on ehdottomasti kiinnitettävä huomioita, etenkin kohta 5.

Haapajärveä säännöstellään vesistötoimikunnan 23.8.1956 antamalla ja PSVEO:n 15.12.1987 ja Pohjois-Suomen ympäristölupaviraston 11.9.2003 muuttamalla järjestelyluvalla.

Nykyinen säännöstelynpä on ollut voimassa vuodesta 2003 lähtien ja käytännön toimista vastaa nykyisin Koskienergia Oy.

Säännöstelyluvassa olevat Haapajärven vedenkorkeudet yläraja +87,80 ja maatalouden vuoksi tehtävät alennukset keväällä ja syksyllä toukokuun ja sadonkorjuun osalta +87,20 tasoon toteutetaan Haapakosken voimalaitoksen ja padotuksen johdolla.

Alun perin säännöstelyn hoito kuului Revon Sähkö Oy:lle ja voimalaitoksen omistusjärjestelyjen johdosta säännöstelyn siirtyessä eri toimijalle säännöstelyn hoito ei ole toteutunut luvan mukaisesti huonosta tiedonvaihdesta mahdollisesti johtuen.

Haapajärven padotus- ja juoksutusselvityksestä käy ilmi, että säännöstelyä hoitava taho ei ole noudattanut voimassa olevaa säännöstelylupaa maatalouden kevätalennusten suhteen. Kyseinen menettely ei ole hyväksyttävää Haapajärven järjestely-yhtiön mielestä. Lisäksi säännöstelyluvan haltijaa ei ole pidetty ajan tasalla vedenkorkeuksien suhteen. Tämä on myös vastuutonta.

Miten Lupa- ja valvontavirasto aikoo hoitaa nämä edellä mainitut laiminlyönnit säännöstelyluvan hoidosta kuntoon ja miten valvontaviranomainen tiedottaa laiminlyönneistä luvan haltijalle, eli Haapajärven järjestely-yhtiölle.

Lapin elinvoimakeskusten hakemus säännöstelyrajojen muuttamiseksi alajuoksun tulvasuojelun vuoksi on perusteeton.

1. 1990- luvulla selvitettiin nykyisiin vedenkorkeuden säännöstelyrajoihin liittyen Kirkkojärven vesitilavuutta suhteessa Pyhäjoen virtaamaan tulva-aikana. Todettiin sen olevan mitätön tulvasuojelun kannalta.
2. Tällä hetkellä jo kevättulva levittäytyy Joutennivan kosken jälkeen laajalle satojen hehtaarien alalle viljelypeltoja Kuljunsaaressa ja Kytökylän alueilla. Jos vedenkorkeutta edelleen nostettaisiin vahingot pelloille olisi vielä mittavammat.
3. Aikaisemmissa selvityksissä myös todettiin, että Ruhansaaressa tulppa ja samoin kuin Kirkkojärven ja Pyhäjoen liittymäkohta (Jokitulkkua) on merkittävä hidaste Pyhäjoessa tulvan aikaan, jolloin vesi levittäytyy yläpuolella olevalle peltoaukealle.
4. Alapuolisen tulvasuojelun parantamisen nimissä ei voida aiheuttaa vastaavasti uutta haittaa paikallisesti Kirkkojärven ranta-alueille ja Pyhäjoen yläpuolisille alueille. Tässä Kuljunsaaressa ja Kytökylän laajat peltoalueet ovat ensisijaisena kohteena.

5. Esitys vedenkorkeuden nostamiseksi 0,55 m aikajaksolla 31.3.–31.5. välisenä aikana 10 päivän ajan ei ole hyväksyttävissä. Peltojen viljelyn kannalta se on mahdoton ajatus. Lisäksi tulvahuippu on viimeistään 1.5. keskimäärin ohi Pyhäjoessa. Sitäkin taustaa vasten tuntuu tarpeettomalta säännöstelyluvan muuttaminen 31.5. asti.
6. Ympäristövaikutukset peltojen ravinne- ja humuksen huuhtoutumisessa, rantojen eroosio, yksityisten kaivojen veden laatuun, venepaikkojen, uimarantojen käytettävyyteen ja siltojen sekä muihin rantarakenteisiin on selvittämättä.
7. Ekologiset vaikutukset Kirkkojärveen on myös selvittämättä, jos vedenkorkeutta nostetaan 31.3.–31.5 välisenä aikana.
8. Alapuolisen tulvasuojelun nimissä tulee etsiä muita keinoja, mm. jäiden sahaus, tulvaveden hallitsemiseksi. Koko säännöstelyn alkuperäinen tarkoitus 1956 vuodelta on merkityksellinen, jos säännöstelyn vedenkorkeutta ei valvota, eikä nykyisellä toiminnalla edes toteuteta luvan mukaisesti.

Näiden perusteella hakemuksen täydentäminen on oikeastaan tarpeeton. Lähtökohtana on tulvasuojelun kannalta, että loput alavalla alueella sijaitsevista pelloista suojataan tulvapengereillä. Kuten on tehty 2000-luvun alussa Ryytinsuon ja Kytökylän pengerryshankkeilla.

Hakemus säännöstelyluvan muuttamiseksi lähti 2010-luvulla Pyhäjoella jääpadon aiheuttamasta tulvavahingosta yhtenä keväänä. Sitä taustaa vasten on erikoista, että Haapaveden keskustan, Kirkkojärven yläpuolisille maanviljelys alueille kohdennetaan koko yhden kevään aiheuttama vahinko Pyhäjoen keskustasta.

Se, että viranomainen käyttää maanviljelijöiden peltoja tulvaveden varastointiin 10 päivän ajan maatalouden kevättöiden kriittisimpään aikaan ei ole millään tavalla perusteltu.

3.8.2 Muistutus 3

Muistuttajat Kalle ja Satu Haukipuro ja Joonas Partanen, kiinteistöt Ylämaa 71-402-107-44, alamaa 71-402-6-60, Uusiranta 71-402-349-3, Haapaveden voima-laitos 71-402-349-1, Niemelä 71-402-17-109, Ryyti 71-402-17-88, Kulmala I 71-402-17-62, Vilpula II 71-402-17-111, Jokipalsta 71-402-7-170, Kuusiluoto 71-402-114-1, Ruhansaari 71-402-18-292, Niittysilta 71-402-18-291, Ruhanniitty 71-402-1-137, Ruhanranta 71-402-1-141, Nurkka 71-402-1-140, Seikanranta 71-402-18-283, Alasuo 71-402-7-230, Koivuranta 71-402-18-282, Kangas 71-402-210-3, Rimminranta 71-402-210-14, Jokitörmä 71-402-18-333, Peltola 71-402-339-1, Uutela 71-402-153-0, Lehto 71-402-79-55, Lammasniemi 71-402-5-84, Koivikko 71-402-71-98 ja Satula 71-402-17-159, ovat toistaneet vuonna 2025 esittämänsä vaatimukset ja täydentäneet muistutustaan seuraavasti:

Hakijan esittämät vahingonkorvaukset vedenpinnan nostosta ovat täysin merkityksettömät ja eivät ole missään suhteessa aiheutettuun vahinkoon. Täten nämä rahalliset korvaukset voidaan unohtaa täysin ja ainoa tapa toimia on, että veden pintaa ei nosteta, vaan sitä lasketaan.

Nurmiviljelyssä jo nyt liian korkea veden pinta aiheuttaa sadon menetyksen lisäksi sen, että sato on lähes mahdotonta laiduntaa, koska pellot eivät kanna eläimiä.

Eläinten (nautojen) laidunnus on mahdotonta toteuttaa liian märillä pelloilla. Luomu kotieläintiloilla eläinten on laidunkaudella päästävä päivittäin laitumelle ja saatava ruokansa laitumesta. Tämä tulee suoraan tuotantoehdoista ja jos laidunnusta ei voida toteuttaa, tila ei voi olla luomutuotannossa.

Luonnonmukaisessa tuotannossa pysyminen on tiloillemme taloudellisesti elinehto. Vahingon määrä on monikymmen kertainen tarjoamaan korvaussummaan nähden.

3.8.3 Muistutus 6

Saara Aalto, tila Esanpelto 71-402-251-1, on täydentänyt muistutustaan seuraavasti:

Olen kesämökin ja pellon omistaja Haapajärven/Pyhäjoen alajuoksun varrella, josta on arviolta reilun kilometrin matka Haapakosken vedensäännöstelylaitokselle ja padolle.

Vastustan Pyhäjoen juoksutusluvan muuttamista ja sen vesirajan nostamista 55 senttimetrillä keväisin. Perustelunani on se, että suunnitelluilla voimakkailla vedenjuoksutuksilla pilataan ensinnäkin peltoviljelmät heinä/luomu kaura sekä peltotien käyttö mökkirantaan. Lisäksi jos vesi nousee mökin takana olevalle pellolle, kastuu siinä samalla myös peltosaran päässä olevat halkopinot sekä toisen peltosaralla oleva puuvarastona toimiva lato. Mökkini ja pellon välissä on matalat pelto-ojat sekä Härkäojan venevalkama on matala, joten näiden kautta mökinikin voi joutua saarroksiin ja aiheuttaa savipitoisen maan pehmenemistä mökin ympärillä ja sen maapohjaa. Korkeapintainen vedenjuoksutus haittaa mökkirannan istutuksia ja aiheuttaa sen roskaantumista.

Jos Pyhäjoen vedenpintaa päädytään nostamaan juoksutuksilla, on veden nostamisen riskit ennakoitava ja vältettävä velvoittaen hakija tekemään tarvittavia suojapengereitä ja ojien kaivuuta kiinteistölläni. Lisäksi veden juoksutusajankohdista on ilmoitettava asianomaisille kiinteistölle tekstiviestillä. Pyhäjoen alajuoksun vesialueen hoitamiseen ja tarkkailuun on satsattava enemmän tulevaisuudessa esim. sen vesiarvoja tarkkailemalla. Edellä mainittuihin seikkoihin vedoten vaadin myös asianmukaisia korvauksia mahdollisesti vedenjuoksutuksista aiheutuvista vahingoista, sillä vedenpinnan nostaminen moneksi päiväksi aiheuttaa sekä mökin virkistyskäyttöhaittaa ja pellon viljelylle haittaa.

3.8.4 Muistutus 10

Lehtola Markku (Lehtolan luomutilan pellot), kiinteistöt 71-402-107-40 Ristipuro, 71-402-4-60 Kortepuro, 71-402-4-68 Kortepuro, 71-402-17-104 Päivilä, 71-402-50-78 Alakulju, 71-402-50-86 Saarela, on todennut muistutuksenaan seuraavaa:

Veden nosto vaikeuttaa laidunnusta ja nurmen tuotantoa. Jokivarressa on peltoja 55,24 ha, jotka ovat laidunnus ja nurmentuotanto käytössä. Tila on luomussa niin hankita/ostorehu on haasteellista. Veden nosto vaikuttaa koko lohkolle ei vain osittain, vaaditaan korvausta koko lohkosta.

3.9 Hakemuksen täsmennys 11.6.2026

Hakija on Lupa- ja valvontaviraston pyynnöstä 11.6.2026 täsmentänyt hakemustaan seuraavasti:

”2.4.2025 antamassamme täydennyksessä oli kohdassa 6. virhe kahdessa lauseessa. Kohdan 6. ensimmäisen kappaleen toiseksi viimeinen lause ja saman kohdan

Lupamääräysesityksen ensimmäisen kappaleen toiseksi viimeinen lause olisi pitänyt kuulua: ” Korvausta maksetaan 100 kg/ha viivästynyttä kylvöpäivää kohden.”

Korvauslaskelmissa on käytetty viljan hintana 200 €/tonni. Kuitenkin, jos korvauksia joskus maksettaisiin, niin käytettäisiin vuotuista kotimaan viljanoston keskihintaa tai viljelijän omaa laskelmaa satomenetyksestä. Viljan hinnoista löytyy tietoa netistä.”

3.10 Hakijan selitys 13.8.2026

Hakija on 13.8.2026 antanut seuraavan selityksen hakemusasiassa annettuihin lausuntoihin ja muistutuksiin:

Elinvoimakeskuksesta ei ole annettujen muistutusten täydennysten johdosta lisää selitettävää aiheen lupahakemusasiassa ja jättää asian LVV:n ratkaistavaksi.

4 Merkinnät

Asiaa ratkaistaessa on otettu huomioon seuraavat asiakirjat, asiat ja lähteet:

- Oulujoen–Iijoen vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelma vuosille 2022–2027. Osa 1. Vesienhoitoaluekohtaiset tiedot. Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Raportteja 8/2022.
- Oulujoen–Iijoen vesienhoitoalueen toimenpideohjelma vuosille 2022–2027: Osa 1. Lähtökohdat toimenpiteiden suunnittelulle Osa 2. Vesienhoidon toimenpiteet. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, raportteja 9/2022

5 Ratkaisu

5.1 Lupamääräyksen muuttaminen ja annetut uudet määräykset

Lupa- ja valvontavirasto muuttaa vesistötoimikunnan 23.8.1956 antaman Haapajärven säännöstelyä koskevan päätöksen nro 10/1956, sellaisena kuin se on Pohjois-Suomen vesioikeuden 15.12.1987 antamalla päätöksellä nro 38/87/III ja Pohjois-Suomen ympäristölupaviraston 11.9.2003 antamalla päätöksellä nro 44/03/2 muutettuna voimassa, lupamääräyksen 4 kuulumaan jäljempää ilmenevällä tavalla. Muutettu lupamääräys 4 korvaa kokonaisuudessaan aiemmin voimassa olleen lupamääräyksen 4.

Lupa- ja valvontavirasto antaa Ryytisuon ja Kytökylän penkereiden kunnostamista ja korottamista koskevan uuden lupamääräyksen jäljempänä ilmenevästi.

Lupa- ja valvontavirasto myöntää luvan haltijalle vesilain 2 luvun 12 §:n mukaisen vähäisen käyttöoikeuden yhteensä noin 49 hehtaarin maa-alueisiin, jotka jäävät vedenkorkeusvälillä N60 +87,80 m – +88,35 m tilapäisesti veden alle. Vähäinen käyttöoikeus on voimassa ainoastaan silloin, kun Haapajärven lähtövirtaamaa rajoitetaan ja vedenkorkeutta nostetaan säännöstelyn ylärajan (N60 +87,80 m) yläpuolelle muutetun lupamääräyksen 4 mukaisesti. Myönnettävä vähäinen käyttöoikeus oikeuttaa pelkästään veden nostamiseen väliaikaisesti maa-alueelle. Lupa- ja valvontavirasto määrää korvattavaksi vähäisen käyttöoikeuden jäljempänä olevasta korvausmääräyksestä ilmenevästi.

Lupamääräyksen 4 muuttamisesta voi aiheutua maa-alueiden väliaikaista veden alle jäämistä, vettymishaittaa ja satotappioita (vilja ja nurmi) peltoalueilla sekä rakennusten

kastumisvahinkoja. Lupa- ja valvontavirasto määrää selvitettäväksi ja korvattavaksi väliaikaisesti veden alle jäävien maa-alueiden edunmenetykset, peltoalueille aiheutuvat vettymishaitat ja satotappiot sekä mahdolliset rakennusten kastumisvahingot jäljempänä olevasta korvausmääräyksestä ilmenevästi. Hankkeesta ei ennalta arvioiden aiheudu muuta vesilain mukaan korvattavaa edunmenetystä. Ennakoimattoman edunmenetyksen varalta annetaan jäljempää ilmenevä ohjaus.

Luvan haltijan on noudatettava vesilain säännöksiä sekä muutettua lupamääräystä 4 ja uutta pengerten kunnostamista ja korottamista koskevaa määräystä. Muilta osin on noudatettava Pohjois-Suomen vesioikeuden päätöstä nro 82/68/I siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

5.1.1 Muutettu lupamääräys 4

Lupamääräys 4 kuuluu muutettuna kokonaisuudessaan seuraavasti:

4) Haapakosken säännöstelypadolla on vesistön vedenjuoksua säännösteltävä niin, että Kylpyläsaaren mittauspaikalla Haapajärven vedenkorkeuden yläraja on N60 +87,80 m ja alaraja N60 +87,50 m.

Kun Haapajärven vedenkorkeus on nousemassa säännöstelyn ylärajan (N60 +87,80 m) yläpuolelle, on säännöstelypadon kaikkien luukkujen oltava täysin auki. Kun kaikki luukut ovat avattuina, on yläraja määrittelemätön.

Haapajärven säännöstelyn alaraja (N60 +87,50 m) voidaan alittaa maatalouden tarpeisiin alimmilleen tasolle N60 +87,20 m. Kevätalennus voidaan tehdä ajalla 1.4.–10.6. ja syysalennus ajalla 10.8.–15.11. Säännöstely on hoidettava niin, että kevät- ja syysalennus on mahdollisimman pieni ja lyhytkestoinen viljelyhaittaa aiheuttamatta. Luvan haltijan on huolehdittava vuosittain kulloisiinkin vesitilanteisiin sopivat kevät- ja syysalennukset.

Haapajärvestä on juoksutettava vettä aina vähintään 3 m³/s.

Tilanteissa, joissa Pyhäjoen jääpatotulvariski on suuri, voidaan Haapajärven lähtövirtaamaa rajoittaa ja säännöstelyn yläraja (N60 +87,80 m) ylittää enintään tasoon N60 +88,35 m saakka. Säännöstelyn ylärajan (N60 +87,80 m) ylitys voi kestää yhtäjaksoisesti enintään 10 vuorokautta ja ajoittua ajalle 1.3.–31.05. Kun Haapajärven vedenkorkeus on saavuttamassa tason N60 +88,35 m tai säännöstelyn ylärajan (N60 +87,80 m) ylitys on kestänyt 10 vuorokautta, on säännöstelypadon luukut avattava täysin auki kuitenkin varoen haitallisen tulva-aallon syntymistä alapuoliseen Pyhäjokeen.

Luvan haltijan on yhdessä tulvariskien hallinnasta vastaavan viranomaisen (Lapin elinvoimakeskus) kanssa tehtävä vuosittain helmikuussa arvio Haapajärven säännöstelyn ylärajan ylittämisen tarpeesta. Arvion perusteella on määriteltävä mahdollinen ajankohta, jolloin Haapajärven lähtövirtaamaa on rajoitettava ja vedenpintaa ryhdyttävä nostamaan tilapäisesti säännöstelyn ylärajan (N60 +87,80 m) yläpuolelle Pyhäjoen jääpatotulvariskin vähentämiseksi. Arvio on tehtävä Ympäristöhallinnon vesistöennustetta hyväksi käyttäen. Haapajärven vedenpinnan tilapäiseen nostamiseen saadaan ryhtyä, kun jäät ovat keskimääräistä paksummat Haapajärven alapuolisessa Pyhäjoessa eikä Haapajärven tilapäisen ylärajan (N60 +88,35 m) ylittymisen vaaraa ole. Tehty arvio ja mahdolliset toimenpiteet on toimitettava vuosittain helmikuun loppuun mennessä tiedoksi säännöstelyn toteuttajalle. Mikäli säännöstelyn ylärajan ylittämiseen ryhdytään, on siitä ilmoitettava hyvissä ajoin etukäteen alueen laajalevikkisimmässä sanomalehdessä,

Haapaveden kaupungin ilmoitustaululla ja Haapaveden kaupungille sekä kirjeitse vedenkorkeuden nostamisen vaikutusalueella olevien kiinteistöjen omistajille, jotka on esitetty tämän päätöksen liitteissä 2 ja 3. Kirjeissä on myös ilmoitettava mahdollisuudesta korvauksen hakemiseen aikatauluineen.

Säännöstelyn hoidosta vastaa luvan haltija. Luvan haltijan on laadittava yhteistyössä tulvariskien hallinnasta vastaavan viranomaisen (Lapin elinvoimakeskus) kanssa tämän päätöksen mukainen kirjallinen säännöstelyohje. Ohje on laadittava kuuden (6) kuukauden kuluessa tämän päätöksen lainvoimaiseksi tulemisesta. Säännöstelyssä on otettava huomioon tulvansuojelu, maatalous sekä järven ja joen ekologinen tila ja virkistyskäyttö. Säännöstelyohje on toimitettava säännöstelyn käytännön toteuttajalle. Lisäksi tulvariskien hallinnasta vastaavan viranomaisen (Lapin elinvoimakeskus) on julkaistava säännöstelyohje verkkosivuillaan tai muussa yleisesti saatavilla olevassa sähköisessä palvelussa sekä tiedotettava ohjeen valmistumisesta vaikutusalueen maanomistajille ja viljelijöille.

Juoksutus, edellä olevia määräyksiä noudattaen ja siinä määrin kuin se säännöstelyn tarkoituksen saavuttamiseksi on tarpeen, on suoritettava mahdollisimman tasaisesti ja siten, ettei vesistössä aiheuteta haitallista jäätymistä tai tarpeetonta vahinkoa tai haittaa.

Vedenkorkeuden tarkkailua varten Haapakosken padon yläpuolelle sekä Kylpyläsaaren automaattisen vedenkorkeushavaintopaikan läheisyyteen helposti luettavaan paikkaan on asennettava mitta-asteikko, johon on selvästi merkitty ainakin seuraavat korkeudet: N60 +88,35 m, N60 +87,80 m, N60 +87,50 m, ja N60 +87,20 m.

5.1.2 Penkereiden kunnostamista ja korottamista koskeva uusi määräys

Haapajärven vedenpinnan tilapäiseen nostamiseen säännöstelyn ylärajan (N60 +87,80 m) yläpuolelle ei saa ryhtyä ennen kuin hankkeen vaikutusalueella sijaitsevat Ryytisuon ja Kytökylän penkereet on kunnostettu ja korotettu suojaamaan tausta-alueita vähintään 1/20a (kerran kahdessakymmenessä vuodessa toistuva) tulvalle tilanteessa, jossa järven vesipintaa on nostettu 0,55 m yli säännöstelyn ylärajan eli tasoon N60 +88,35 m (N2000 +88,75), huomioiden tarvittava penkereiden kuivavara.

Penkereiden kunnostuksista sekä korotusten suunnittelusta ja toteutuksesta vastaa luvan hakija, eli valtion tulvariskien hallinnasta vastaava viranomainen (Lapin elinvoimakeskus). Penkereiden kunnossapidosta vastaavat ojitusyhteisöt.

5.2 Korvausmääräys

Luvan hakijan (Lapin elinvoimakeskus) on maksettava vedenkorkeuden nostosta vilja- tai nurmiviljelyssä oleville peltoalueille aiheutuvasta vettymishaitoista ja rakennusten kastumisvahingoista korvaukset seuraavasti:

5.2.1 Maataloudelle aiheutuvista vahingoista maksettavat korvaukset

Niinä vuosina, jolloin Haapajärven vedenpintaa on nostettu lupamääräyksen 4 mukaisesti säännöstelyn ylärajan (N60 +87,80 m) yläpuolelle, Lapin elinvoimakeskuksen on yhdessä vahingonkäräjien kanssa selvítettävä vedenpinnan nostamisesta maataloudelle mahdollisesti aiheutuneet vahingot ja korvattava ne täysimääräisesti.

Korvausten määrän arvioinnissa on käytettävä esimerkiksi luonnonvarakeskuksen keskimääräisiä satotilastoja tai muuta luotettavaa selvitystä kyseisen vuoden satotasosta, vilja- tai nurmisadon arvosta ja vahingon määrästä. Arvioinnissa voidaan lisäksi hyödyntää Maanmittauslaitoksen sadonmenetysvahinkojen korvausperusteita. Korvausten määrässä on otettava huomioon veden nostamisen ajankohdan ja keston vaikutus kyseisen vuoden satoon.

Vahingonkärsijä voi tehdä Lapin elinvoimakeskukselle myös oman esityksen korvauksen määrästä. Korvausvaatimus ja sen perusteet on esitettävä luotettavan selvityksen avulla. Lapin elinvoimakeskuksen on ilmoitettava lupamääräyksessä 4 määrätyn ilmoituksen yhteydessä mahdollisuudesta korvauksen hakemiseen aikatauluineen.

Korvauksista on pyrittävä ensisijaisesti sopimaan vahingonkärsijöiden kanssa.

Mikäli vaikutusalueella olevilla kiinteistöillä sijaitseva peltoalue on jäänyt pois viljelykäytöstä ennen tämän päätöksen antamista, ei korvausta kyseisen peltoalueen osalta tarvitse maksaa. Vastaavat korvaukset on kuitenkin maksettava myös sellaisille hankkeen vaikutusalueella sijaitsevien peltoalueiden omistajille, joiden pellot on otettu viljelykäyttöön ennen tämän päätöksen antamista ja joille aiheutuu edellä tarkoitettua maataloudellista haittaa, vaikka kyseisiä peltoalueita ei ole huomioitu liitteessä 2.

Korvauksista on sovittava ja ne on maksettava viimeistään kuuden (6) kuukauden kuluessa vahingon toteutumisesta. Korvauksille on maksettava vuotuista viivästyskorkoa eräpäivästä lukien. Viivästyskorkon määrä on kulloinkin voimassa oleva korkolain mukainen viitekorko lisättynä seitsemällä (7) prosenttiyksiköllä.

Mikäli korvauksista ei päästä sopimukseen, on Lapin elinvoimakeskuksen viipymättä laitettava korvausasia vireille hakemusasiana Lupa- ja valvontavirastossa.

5.2.2 Rakennusten kastumisvahingoista maksettavat korvaukset

Niinä vuosina, kun Haapajärven vedenpintaa on nostettu lupamääräyksen 4 mukaisesti säännöstelyn ylärajan (N60 +87,80 m) yläpuolelle, Lapin elinvoimakeskuksen on selvitettävä yhdessä vahingonkärsijöiden kanssa veden nostamisesta aiheutuneet rakennusten kastumisvahingot ja korvattava ne täysimääräisesti.

Vahingonkärsijä voi tehdä Lapin elinvoimakeskukselle myös oman esityksen korvauksen määrästä. Korvausvaatimus ja sen perusteet on esitettävä luotettavan selvityksen avulla. Lapin elinvoimakeskuksen on ilmoitettava lupamääräyksessä 4 määrätyn ilmoituksen yhteydessä mahdollisuudesta korvauksen hakemiseen aikatauluineen.

Korvauksista on pyrittävä ensisijaisesti sopimaan vahingonkärsijöiden kanssa.

Korvauksista on sovittava ja ne on maksettava viimeistään kuuden (6) kuukauden kuluttua vahingon toteutumisesta. Korvauksille on maksettava vuotuista viivästyskorkoa eräpäivästä lukien. Viivästyskorkon määrä on kulloinkin voimassa oleva korkolain mukainen viitekorko lisättynä seitsemällä (7) prosenttiyksiköllä.

Mikäli korvausten määrästä tai korvattavuudesta ei päästä sopimukseen, on Lapin elinvoimakeskuksen viipymättä laitettava korvausasia vireille hakemusasiana Lupa- ja valvontavirastossa.

5.3 Ohjaus ennakoimattoman edunmenetyksen varalta

Jos hankkeesta aiheutuu edunmenetyks, jota lupaa myönnettäessä ei ole ennakoitu ja josta luvan saaja on vesilain säännösten mukaisesti vastuussa, eikä asiasta sovita, voidaan edunmenetyksestä vaatia tämän ratkaisun estämättä korvausta hakemuksella Lupa- ja valvontavirastossa siten kuin vesilain 13 luvun 8 §:ssä on säädetty.

6 Ratkaisun perustelut

6.1 Sovelletut säännökset

Lupamääräyksen 4 muuttamista on haettu ensisijaisesti vesilain 3 luvun 21 §:n perusteella.

Vesilain 3 luvun 21 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan Lupa- ja valvontavirasto voi omasta aloitteesta tai hakemuksesta tarkistaa lupamääräyksiä ja antaa uusia määräyksiä, jos: 4) tulvasta tai kuivuudesta voi aiheutua yleistä vaaraa ihmisen hengelle, turvallisuudelle tai terveydelle, suurta vahinkoa yleiselle edulle tai suurta ja laaja-alaista vahinkoa yksityiselle edulle, eikä näitä vaikutuksia muutoin voida riittävästi vähentää.

Saman pykälän 3 momentin mukaan lupamääräysten tarkistaminen tai uusien määräysten antaminen 1 momentin 4 kohdan nojalla ei saa sanottavasti vähentää hankkeesta saatavaa hyötyä.

Saman pykälän 4 momentin mukaan hakemuksen 1 momentin 4 kohdan nojalla voi tehdä vesitaloustehtäviä hoitava elinvoimakeskus ottaen huomioon, mitä 18 luvun 3 a §:ssä säädetään. Lupaviranomaisen on käsiteltävä asia soveltuvien osin kuten lupahakemus.

Vesilain 18 luvun 3 a §:n (572/2025) mukaan vesitaloustehtäviä hoitava elinvoimakeskus laatii tarvittaessa selvityksen toimenpiteistä, joilla tulvasta tai kuivuudesta aiheutuvia haitallisia vaikutuksia voidaan vähentää (vesistöalueen padotus- ja juoksutusselvitys). Pykälän 2 momentin mukaan padotus- ja juoksutusselvityksen perusteella vesitaloustehtäviä hoitava elinvoimakeskus voi tehdä Lupa- ja valvontavirastolle hakemuksen vesitaloushanketta koskevien lupamääräysten tarkistamiseksi tai uusien määräysten antamiseksi 3 luvun 21 §:n 1 momentin 4) kohdan nojalla.

6.2 Perustelut lupamääräyksen 4 muuttamiselle

Haapajärveä säännöstellään vesistötoimikunnan 23.8.1956 antamalla ja Pohjois-Suomen vesioikeuden 15.12.1987 sekä Pohjois-Suomen ympäristölupaviraston 11.9.2003 muuttamalla järjestelyluvalla. Säännöstelyn alkuperäisenä tarkoituksena on ollut Haapajärven ylävirran puolella olevan tulva-alueen vapauttaminen haitallisista vedenkorkeuksista. Nykyinen säännöstelyä koskeva lupamääräys 4 on ollut voimassa vuodesta 2003 lähtien, jolloin säännöstelyä muutettiin pääasiassa maatalouden ehdoilla, mutta myös järven muun käytön vuoksi. Haapajärven säännöstelytilavuus oli niin pieni, ettei sillä katsottu olevan merkitystä tulvan tasaajana ja ennen kevättulvaa tehtävä kevätalennus jätettiin pois tarpeettomana ja haitallisena. Säännöstely toteutetaan Haapakosken säännöstelypadolla, jonka nykyinen omistaja sekä ylläpitäjä on Koskienergia Oy. Säännöstelyluvan haltija on Haapajärven järjestely-yhtiö.

Hakemuksen mukaan säännöstelyä ohjaavan lupamääräyksen 4 muuttamisen pääasiallinen syy on jääpatotulvariskin pienentäminen Haapajärven alapuolisessa Pyhäjoessa sekä varautuminen ilmastonmuutokseen.

Hakemuksen lähtökohtana on ollut vesitaloustehtäviä hoitavan ja valtion tulvavaarasta vastaavana viranomaisena toimivan Lapin elinvoimakeskuksen (31.12.2025 saakka Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus) teettämä Haapajärven padotus- ja juoksutus selvitys, joka on sidosryhmäyhteistyönä laadittu. Selvityksen taustalla on Pyhäjoella vuonna 2013 huomattavia vahinkoja aiheuttanut jääpatotulva. Pyhäjoki on nimetty vuonna 2018 uutena kohteena merkittäväksi tulvariskialueeksi Pohjois-Pohjanmaalla ja Haapajärven säännöstelyn kehittäminen on yksi Pyhäjoen vesistöalueen tulvariskien hallintasuunnitelman mukaisista toimenpiteistä. Tehdyn selvityksen tarkoituksena oli selvittää, voidaanko Haapajärven säännöstelyä kehittämällä pienentää järven alapuolisen Pyhäjoen jääpatoriskejä sekä kehittää säännöstelyä ekologisesti parempaan suuntaan virkistyskäyttö ja ilmastonmuutos sekä järven yläpuolinen jokialue huomioiden. Selvityksen tavoite ja toteutus vastaavat vesilain 18 luvun 3 a §:n mukaista padotus- ja juoksutus selvitystä.

Haapajärven lainvoimaisen säännöstelyä koskevan lupamääräyksen 4 mukaan Haapajärven vedenkorkeuden ylittäessä säännöstelyn ylärajan (N60 +87,80 m), tulee Haapakosken säännöstelypadon luukkujen olla täysin auki, jolloin vedenkorkeudella ei ole ylärajaa. Säännöstelyn ylärajan (N60 +87,80 m) tasolla Haapajärven säännöstelytilavuus on 2,1 Mm³. Hakemuksen mukaan, kun Haapajärven lähtövirtaamaa rajoitetaan ja säännöstelyn yläraja ylitetään 0,55 metrillä eli tasoon N60 +88,35 m saakka, Haapajärven säännöstelytilavuus on 2,9 Mm³, jonka avulla tulvaa voidaan viivyttää alapuolisessa Pyhäjoessa enimmillään kaksi vuorokautta. Haapajärven lähtövirtaaman rajoittaminen viivyttää jäiden lähtöä Pyhäjoesta ja haurastuttaa jokijäitä, jonka seurauksena jääpatojen aiheuttama tulvariski pienentyy. Hakemuksen mukaan säännöstelyn ylärajan tilapäisen ylityksen tarve arvioidaan vuosittain. Hakijan 15.12.2025 toimittaman selityksen mukaan säännöstelyn ylärajan ylitys tehdään ennen jäiden lähtöä ainoastaan sellaisina vuosina, jolloin Pyhäjoen jäät ovat keskimääräistä vahvempia ja jääpatoriski on ennakoarvion mukaan keskimääräistä suurempi.

Tällä päätöksessä ei ole muutettu säännöstelyn nykyistä ylärajaa (N60 +87,80 m), mutta ylärajan ylitystä koskevaa lupamääräystä 4 on muutettu siten, että se mahdollistaa Haapajärven hyödyntämisen virtaaman viivyttämisessä Pyhäjoen jääpatotulvariskin pienentämiseksi. Ylärajan ylitysoikeus on rajattu koskemaan ainoastaan jääpatotulvariskien vähentämistä ja vedenkorkeus on laskettava viimeistään 10 vuorokauden noston jälkeen nykyiselle säännöstelyn ylärajalle (N60 +87,80 m). Ylärajan ylitykseen on arvioitu olevan tarvetta suhteellisen harvoin, arviolta korkeintaan kolme kertaa 10 vuoden aikana. Lupa- ja valvontavirasto pitää lupamääräyksen muuttamista tarpeellisena sekä nykyisissä ilmasto-oloissa että tulevassa ilmastonmuutostilanteessa. Vuoden 2013 keväällä Pyhäjoen alaosalla jääpadoista aiheutui tulvia, jotka aiheuttivat merkittäviä taloudellisia vahinkoja Pyhäjoen kunnan keskustaajaman alueella. Haapajärven säännöstelyn ylärajan tilapäisellä ylittämällä tasolle N60 +88,35 m kasvatetaan Haapajärven varastotilavuutta poikkeustulvatilanteissa noin 0,8 Mm³ nykytilanteeseen verrattuna, mikä vähentää alapuolisen Pyhäjoen jääpatotulvavahinkojen riskiä. Muutos on käytössä vain erityisissä tulvatilanteissa, eikä sillä muuteta normaalitilanteen aikaista säännöstelykäytäntöä tai säännöstelyn tarkoitusta. Haapajärven keskivedenkorkeus ei myöskään muutu tällä päätöksellä myönnetyn

säännöstelyn ylärajan ylittämisen takia. Kyseinen lupamääräyksen muuttaminen rinnastuu perusteiltaan ja vaikutuksiltaan vesilain 18 luvun 4 §:n vaarantorjuntatoimiin.

Lisäksi Haapajärven nykyisen säännöstelyn haasteena on päivämääriin sidottu säännöstelyn alaraja. Ilmastomuutoksen myötä kevättulvien arvioidaan aikaistuvan nykyisestä, minkä vuoksi kevät- ja syyskuoppien tarpeen ajankohta muuttuu vaikeasti ennustettavaksi. Tällä päätöksellä säännöstelyn alarajasta on hakemuksessa esitetyn mukaisesti poistettu päivämääriin sidonta ja alaraja on asetettu nykyisen kesäajan alarajan (N60 +87,50 m) tasolle. Alaraja on edelleen mahdollista alittaa maatalouden tarpeisiin enintään tasoon N60 +87,20 asti, mutta alarajan alittamisen mahdollisia ajankohtia on aikaistettu nykyisestä. Lupa- ja valvontavirasto arvioi, että ilmastomuutoksen vuoksi säännöstelylupien määräysten on oltava joustavia, jotta säännöstelyjä voidaan hoitaa erilaisissa ennakoitavissa olevissa olosuhteissa ja mahdollisimman tarkkaan vallitsevan vesi- ja lumitilanteen mukaisesti. Hydrologisen seurannan, mallintamisen ja ennustamisen sekä varoitusjärjestelmien kehittymisen ansiosta mahdollisuudet ennakoivaan ja vesiolojen mukaan joustavaan vesistöjen säännöstelyyn ovat parantuneet.

Lupa- ja valvontavirasto on myöntänyt tämän päätöksen yhteydessä Haapajärven säännöstely-yhtiölle vesilain 2 luvun 12 §:n 1 momentin 2) -kohdan mukaisesti vähäisen käyttöoikeuden maa-alueisiin (noin 49 ha), jotka jäävät vedenkorkeudella N60 + 88,35 m tilapäisesti veden alle.

Suunniteltu vedenpinnan tilapäisen noston yläraja (N60 +88,35 m) ei ylitä alinta rakentamiskorkeutta Haapajärven keskustan ja Vattukylän osayleiskaavan alueella eikä Eskolanniemen teollisuusalueen asemakaavan laajennuksen alueella. Vedenpinnan nostolla ei siten ole vaikutusta alueen kaavoitukseen.

Asiassa saadun selvityksen perusteella Haapajärven säännöstelyluvan lupamääräyksen 4 muuttamisella ei ole vaikutusta patoturvallisuuteen.

Lupamääräyksen 4 muuttaminen ei vaaranna yleistä terveydentilaa tai turvallisuutta, aiheuta huomattavia vahingollisia muutoksia ympäristön luonnonsuhteissa tai vesiluonnossa ja sen toiminnassa eikä huononna paikkakunnan asutus- tai elinkeino-oloja.

Vesienhoitosuunnitelman ja toimenpideohjelman huomioon ottaminen

Oulujoen-lijoen vesienhoitoalueen vuosille 2022–2027 laaditussa vesienhoitosuunnitelmassa Haapajärven ekologinen tila on arvioitu tyydyttäväksi ja kemiallinen tila hyvää huonommaksi. Ekologiseen tilaan vaikuttavaksi merkittäväksi paineeksi on tunnistettu maatalous. Fosfori- ja typipikuormituksen vähentämistarve on 30–50 %. Pyhäjoen keski- ja alaosa on luokiteltu ekologiselta tilaltaan hyväksi ja kemialliselta tilaltaan hyvää huonommaksi. Pyhäjoen alaosa on tunnistettu merkittäväksi tulvariskialueeksi ja vesienhoitosuunnitelmassa yhtenä tulvariskien hallintatoimenpiteenä on esitetty Haapajärven säännöstelyn kehittäminen. Toimenpiteen yhteensopivuus vesienhoidon tavoitteiden kanssa on arvioitu melko hyväksi. Tulvariskien yhteensovittamisesta vesienhoidon kanssa todetaan, että Pyhäjoen merkittävällä tulvariskialueella jää- ja hyhydepatojen räjäyttämällä voi olla haitallisia vaikutuksia vesien tilaan, mutta lyhytkestoisena ja harvoin toistuvana se ei aiheuta pysyvää riskiä vesimuodostuman tilan heikentymisestä. Lisäksi on todettu, että säännöstelyn kehittäminen voi tukea vesienhoidon tavoitteita, kunhan se huomioidaan suunnittelussa ja toteutuksessa.

Vesienhoidon toimenpideohjelmassa säännöstelyn kehittämisen osalta on todettu, että Järvien ekologisen tilan parantamiseksi säännöstelyn kehittämisessä pyritään kohti luonnonmukaisempaa vedenkorkeusvaihtelua. Tärkeimpänä tavoitteena on yleensä kevättalvisen aleneman vähentäminen. Tulvakorkeuden lisääminen ja luontaisesti kesän myötä laskeva vesipinta voivat myös olla oleellisia tavoitteita.

Hakemuksessa esitetyt ja tällä päätöksellä myönnetyt muutokset säännöstelyyn ovat toimenpideohjelman ja vesienhoidon yleisten tavoitteiden mukaisia. Hanke ei siten vaikeuta Oulujoen–Iijoen vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelmassa vuosille 2022–2027 asetettujen vesistön tilatavoitteiden saavuttamista hankealueen vesimuodostumissa.

Lupamääräyksen 4 muuttamisesta saatavat hyödyt

Hoitamalla säännöstelyä muutetun lupamääräyksen 4 mukaisesti, kevään äkillisiä virtaamavaihteluita Haapajärvestä Pyhäjokeen on mahdollista vähentää, mikä ehkäisee jääpadoista aiheutuvaa tulvan vaaraa Pyhäjoessa, sekä nykyisissä ilmasto-oloissa että ilmastonmuutostilanteessa. Lupamääräyksen muutoksella saadaan siten merkittävää hyötyä jääpatojen aiheuttamien tulvavahinkojen vähentymisenä. Kevään 2013 jääpatotulvan aiheuttamat vahingot Pyhäjoen kunnan alueella olivat arviolta noin miljoona euroa. Hankkeesta yleiselle tai yksityiselle edulle saatava hyöty olisi siten jo yhden jääpatotulvan kertavahingon välttämiseksi noin miljoona euroa.

Järven ekologisen tilan kannalta sekä kevättulva että kesän mittaan Haapajärven hieman laskeva vedenkorkeus ovat hyödyllisiä. Hakemuksen mukaan järven ekologisen tilan kannalta säännöstelyn muutoksen merkittävin hyöty on tulvasta johtuvan ranta-alueen soistumisen hidastuminen. Ekologisen tilan kannalta hyödyllistä on myös se, että kevät- ja syyskuoppa tehdään vain sille tasolle ja sen kestoisena, mikä on peltotöiden kannalta tarpeellista. Haapajärven säännöstelyn muutoksen arvioidaan tukevan vesienhoidon tavoitteita.

Haapajärven virkistyskäyttömahdollisuuksia parantaa se, että virkistyskäyttökauden (kesäkuu–elokuu) aikainen vedenkorkeus pysyy melko korkeana eikä suuria vedenkorkeuden vaihteluja tapahdu.

Lupamääräyksen 4 muuttamisesta aiheutuvat menetykset

Lupamääräyksen 4 muuttamisen seurauksena uusia maa-alueita jää tilapäisesti veden alle niinä keväinä, kun vedenkorkeuden nostaminen toteutetaan. Tilapäistä säännöstelyn ylärajan ylitysoikeutta on arvioitu käytettävän korkeintaan kolme kertaa 10 vuoden aikana ja tulevaisuuden lämpenevinä talvina todennäköisesti tätäkin harvemmin. Tilapäisesti veden alle jäävien alueiden osalta luvan haltijalle on myönnetty vähäinen käyttöoikeus ja Lapin elinvoimakeskuksesta on määrätty maksettavaksi toteutuneiden vahinkojen mukainen korvaus. Lupamääräyksen 4 muuttamisesta ei aiheudu Haapajärven keskivedenkorkeuden nousemista eikä siten vesilain mukaista pysyvästi veden alle jäävää uutta aluetta.

Tämän päätöksen mukaisella lupamääräyksellä 4 muutetaan Haapajärven kevättulvan ja välittömästi sen jälkeisen ajan säännöstelyn ylärakaa enimmillään 10 vuorokauden ajaksi. Kevätaikaisen vedenkorkeuden ylärajan nostamisesta voi aiheutua tilapäistä vettymishaittaa viljelykäytössä (vilja- tai nurmiviljely) olevilla peltoalueilla Haapajärven ranta-alueilla ja Haapajärven yläpuolisen Pyhäjoen varrella. Lisäksi voi aiheutua

rakennusten kastumishaittaa. Nämä yksityiselle edulle aiheutuvat edunmenetykset on määrätty korvattavaksi korvausmääräyksestä ja sen perusteluista ilmenevästi. Hakijan toimittama arvio haitan ja vahingon määrästä vuotena, jolloin vedennosto toteutetaan, on viljan satovahinkojen osalta 9 495,19 euroa/vuosi ja nurmiviljelyn osalta 62 265 euroa/vuosi. Mahdollisten rakennusten kastumisvahinkojen osalta vahinkojen on arvioitu olevan täysimääräisenä toteutuessaan (7 rakennusta) noin 32 000 euroa. Poikkeuksellisissa tilanteissa ei ole arvioitu aiheutuvan muuta haittaa tai korvattavaa edunmenetystä ranta- ja maa-alueilla.

Lupa- ja valvontavirasto toteaa, että koska tarkistettu lupamääräys tulee sovellettavaksi vain erityistilanteessa ja sen vaikutukset riippuvat muun muassa vedenpinnan nostamisen ajankohdasta, määrästä ja kestosta, ei mahdollisesti aiheutuvien vahinkojen määrää ja korvausten perusteita voida arvioida luotettavasti ennalta. Esimerkiksi maataloudelle aiheutuvat vahingot voidaan todeta ja arvioida luotettavasti vasta sen jälkeen, kun vedenpinnan nostaminen on toteutettu ja sen vaikutukset kyseisen vuoden viljelyyn ovat tiedossa. Tämän vuoksi on ollut tarpeen määrätä Lapin elinvoimakeskus selvittämään yhdessä vahingonkäräjöiden kanssa vedenpinnan nostamisesta mahdollisesti aiheutuneet vahingot sekä korvaamaan ne täysimääräisesti. Edellä mainittua hakijan esittämää rahallista arviota hankkeesta koituvina menetyksinä on kuitenkin voitu käyttää hankkeen intressivertailussa.

Intressivertailu

Lupamääräyksen 4 muuttamisesta koituu vähäistä suurempaa yksityistä menetystä, minkä vuoksi luvan myöntämisen edellytykset tulee harkittavaksi vesilain 3 luvun 4 §:n 1 momentin 2) kohdan perusteella. Jotta lupa vesitaloushankkeelle voidaan myöntää, hankkeesta yleisille tai yksityisille eduille saatavan hyödyn on oltava huomattava verrattuna siitä yleisille tai yksityisille eduille koituviin menetyksiin.

Suurin lupamääräyksen 4 muuttamisesta saatava yleinen hyöty on jääpatojen aiheuttaman tulvan estyminen Haapajärven alapuolisessa Pyhäjoessa. Muita lupamääräyksen muuttamisesta saatavia hyötyjä ovat Haapajärven ekologiselle tilalle sekä virkistyskäytölle aiheutuvat hyödyt. Kyseiset hyödyt ovat vaikeasti rahassa mitattavissa, mutta Lupa- ja valvontavirasto arvioi ne kuitenkin suhteellisen suuriksi.

Lupamääräyksen 4 muuttamisesta koituvina yksityisinä menetyksinä otetaan täysimääräisinä huomioon veden noston seurauksena vettyivistä pelloista ja rakennusten kastumisvahingoista mahdollisesti maksettavaksi tulevat korvaukset. Edellä mainitut edunmenetykset on voitu arvioida rahamääräisinä arvoina ja ne on arvioitu olevan yhteensä noin 100 000 euroa vuotena, jolloin vedennosto toteutetaan.

Lupamääräyksen 4 muuttamisesta saatava hyöty on yhden jääpatotulvan välttämisen osalta rahamääräisesti arvioituna noin miljoona euroa. Haapajärven ekologiselle tilalle tai virkistyskäytölle saatavia hyötyjä ei voida arvioida rahamääräisesti, mutta ne voidaan arvioida suhteellisen suuriksi. Muutettu lupamääräys 4 tukee nykyäänöstelyä paremmin Haapajärven hyvän ekologisen tilan saavuttamisen tavoitteita (luonnonmukaisempi vedenkorkeuden vaihtelu), mikä on Euroopan parlamentin ja neuvoston 23.10.2000 antaman direktiivin 2000/60/EY (vesipuitedirektiivi) asettama kaikkien vesistöjen tavoite.

Edellä mainitun perusteella Lupa- ja valvontavirasto arvioi, että lupamääräyksen 4 muuttamisesta yleisille eduille saatava hyöty on huomattava verrattuna siitä yksityisille

eduille koituihin menetyksiin. Näin ollen luvanmyöntämisen edellytykset täyttyvät tämän hankkeen osalta ja lupamääräystä voidaan muuttaa ratkaisuosasta ilmenevällä tavalla.

6.3 Perustelut penkereiden korottamista koskevalle määräykselle

Penkereet on määrätty korotettavaksi tasolle, jolla ne suojaavat tausta-alueita vähintään 1/20a (kerran kahdessakymmenessä vuodessa) toistuvalla tulvalla myös tilanteissa, joissa Haapajärven vedenpintaa on tilapäisesti nostettu 0,55 metriä säännöstelyn ylärajan yläpuolelle.

Penkereiden korotusta koskeva määräys on annettu hakijan 15.12.2025 selityksessä esitetyn mukaisena. Hakija on esittänyt, että se tulee tarkistamaan Ryytisuon ja Kytökylän tulvapenkereiden vakavuuden ja kuivavaran sekä laatii tarvittavat penkereiden kunnostus- ja korotussuunnitelmat. Penkereet kunnostetaan ja korotetaan valtion toimesta. Kunnossapito jää ojitussyhteisöille, kuten nykytilanteessakin.

Penkereitä kunnostamalla ja korottamalla voidaan mahdollisten tulvavahinkojen riskiä ja määrää pienentää.

6.4 Perustelut vähäisen käyttöoikeuden myöntämiselle

Vesilain 2 luvun 12 §:ssä (611/2017) säädetään vähäisestä käyttöoikeudesta toisen alueeseen. Edellä mainitun lainkohdan mukaan, jos 3 luvun 4 §:n 1 momentissa säädetyt edellytykset täyttyvät, hakijalle voidaan myöntää oikeus: 1) tehdä vähäinen rakennelma vesistöön maa-alueelle ulottuvine rakenteineen tai sijoittaa laite tai johto vesistöön toiselle kuuluvalla tai yhteisellä alueella vesistöä huomattavasti muuttamatta; 2) tilapäisesti nostaa vettä toiselle kuuluvalla alueelle; 3) suorittaa toisen alueella perkaustyötä; 4) vähäisessä määrin oikaista tai leventää uomaan toisen alueella; 5) sijoittaa poistettavaa maata toisen maa- tai vesialueelle, ei kuitenkaan erityiseen käyttöön otetulle alueelle.

Lupamääräyksen 4 muuttamisen myötä uusia maa-alueita jää joinakin vuosina kevätaikaan väliaikaisesti veden alle. Vesilain 3 luvun 4 §:n 3 momentin mukaan hakijalla on oltava oikeus hankkeen edellyttämiin alueisiin. Jos hakija ei omista aluetta tai hallitse sitä pysyvällä käyttöoikeudella, luvan myöntämisen edellytyksenä on, että hakijalle myönnetään oikeus alueen käyttämiseen siten kuin 2 luvussa säädetään tai että hakija esittää luotettavan selvityksen siitä, miten oikeus alueeseen järjestetään. Koska hakija ei ole esittänyt luotettavaa selvitystä siitä, miten oikeus alueeseen järjestetään, on Lupa- ja valvontavirasto vesilain 2 luvun 12 §:n 1 momentin 2) kohdan nojalla myöntänyt luvan haltijalle vähäisen käyttöoikeuden väliaikaisesti veden alle jääviin alueisiin.

Vähäisestä käyttöoikeudesta on määrätty maksettavaksi korvaus toteutuneiden vahinkojen perusteella.

6.5 Korvausmääräysten perustelut

6.5.1 Sovelletut säännökset

Vesilain 3 luvun 21 §:n 3 momentin mukaan lupamääräysten tarkistamisesta tai uusien määräysten antamisesta aiheutuvat muut kuin vähäiset edunmenetykset määrätään hakijan korvattaviksi noudattaen soveltuvin osin, mitä 13 luvussa säädetään. Jos lupamääräyksiä tarkistetaan tai uusia lupamääräyksiä annetaan 1 momentin 4 kohdan

nojalla, tästä aiheutuvien edunmenetysten korvaamiseen sovelletaan lisäksi, mitä 18 luvun 6 §:n 1 momentissa säädetään.

Vesilain 18 luvun 6 §:n 1 momentin mukaan 4 §:n 1 momentissa tarkoitetuista toimenpiteistä aiheutuneista omaisuutta välittömästi kohdanneista edunmenetyksistä on suoritettava korvaus valtion varoista. Korvattavana vahinkona ei pidetä vesivoiman menetyksestä aiheutuvia edunmenetyksiä. Jos korvaukseen oikeutettu on saanut 4 §:n 1 momentissa tarkoitettua tapahtumasta tai vaarantorjuntatoimista hyötyä, korvausta voidaan kohtuuden mukaan sovitella.

Vesilain 13 luvun 7 §:n 1 momentin mukaan myöntäessään tämän lain mukaisen luvan tai oikeuden viranomaisen on viran puolesta määrättävä hankkeesta aiheutuvat edunmenetykset korvattavaksi, jollei 11 luvun 18 §:stä muuta johdu.

6.5.2 Korvaukset maataloudelle aiheutuvista vahingoista

Haapajärven vedenpinnan nostaminen kevättulvan aikaan tilapäisesti enintään 0,55 metriä nykyisen ylärajan N60 +87,80 m yläpuolelle aiheuttaa vettymishaittaa Haapajärven ja sen yläpuolisen jokiosuuden rantapelloilla. Niinä vuosina, kun vedenpintaa nostetaan nykyisen ylärajan yläpuolelle, vettymishaitta voi haitata peltotöitä, aiheuttaa kevätkylvöjen viivästymistä sekä satomenetyksiä.

Hakemuksessa esitetyssä vahinkoarviolaskennassa säännöstelyn nykyinen yläraja (N2000 +88,20 m), nykyinen vettymisalueen raja (N2000 +88,60 m), tuleva yläraja (N2000 +88,75 m) sekä tuleva vettymisalueen raja (N2000 +89,15 m) on määritetty Maanmittauslaitoksen KM2-korkeusmalliaineistosta saatavien korkeuskäyrien perusteella. Vahinkoarviossa kylvöaikaisen kuivavaran määrityksessä on käytetty 0,40 metriä. Vahinko määräytyy nykyisen ja tulevan vettymisrajan (HW+0,4 m) välisten peltoalueiden mukaan, joiden kylvö viivästyy riittämättömän kuivavaran vuoksi.

Hakemuksessa esitetyn arvion mukaan muutetun lupamääräyksen 4 mukaisen vedenpinnan noston seurauksena pohjaveden pinta nousee kevättulvan aikana yhteensä noin 47,48 hehtaarin peltoalalla siinä määrin, että se aiheuttaa vettymishaittaa pelloille ja haittaa maanviljelylle. Näistä 28,85 ha sijaitsee Haapajärven rannoilla ja 18,63 ha yläpuolisen Pyhäjoen jokivarrella. Hakija on esittänyt korvausta maksettavaksi viljan satovahinkojen osalta 100 kg:n viljan hinta/hehtaari siten, että viljan hintana käytetään vuotuista kotimaan viljan oston keskihintaa. Nurmiviljelyn osalta korvauslaskelmassa käytetty tuotantokustannusta 22 snt/kg ja satona 6 000 kg/ha satokaudessa. Satokauden tuotanto on laskelmassa puolitettu eli satokauden tappio on puolet pinta-alalta saatavasta tuotannosta, jos satoa saadaan kaksi kertaa satokaudessa.

Tässä tapauksessa tarkistettu lupamääräys 4 tulee sovellettavaksi vain lupamääräyksessä määritellyssä erityistilanteessa. Erityistilanteissa sovellettavaa lupamääräystä annettaessa vahinkojen laatu ja määrä tai korvaukseen oikeutetut tahot eivät ole riittävän tarkasti tiedossa, vaan korvausten perusteet ja tarkat korvausmäärät on mahdollista selvittää vasta, kun tarkistettua lupamääräystä on päätöksen mukaisesti sovellettu. Edunmenetyksiin vaikuttaa esimerkiksi se, minä ajankohtana ja miten pitkään tarkistettua määräystä noudatetaan.

Koska korvauksista ei ole ollut mahdollista määrätä tässä päätöksessä riittävän yksityiskohtaisesti, luvan hakijalle on annettu määräys selvittää aiheutuneet menetykset ja

ensisijaisesti sopia niiden korvaamisesta muutetun lupamääräyksen käyttöönottoa vaatineen tilanteen jälkeen. Jos sopimukseen ei päästä, luvan hakijalle on annettu määräys saattaa asia Lupa- ja valvontaviraston ratkaistavaksi. Tämä vastaa vaarantorjuntatoimista aiheutuneiden vahinkojen selvittämisessä ja korvaamisessa vakiintunutta menettelyä. Hakijan 24.4.2026 täydennyksessä esittämää korvausmääräysten tarkistamisvelvoitetta ei ole määrätty, koska korvaukset määräytyvät toteutuneiden vahinkojen perusteella niinä vuosina, kun vedenpintaa on nostettu tällä päätöksellä muutetun lupamääräyksen 4 mukaisesti.

Lupa- ja valvontavirasto arvioi, ettei kevättulvien ja välittömästi sen jälkeisestä enintään 10 vuorokauden aikaisesta vedenkorkeuden nostosta aiheudu peltojen salaojitukselle tai avo-ojille korvattavaa edunmenetystä.

Korvauksen saamisen edellytyksenä on, että peltoalue on otettu viljelykäyttöön ennen tämän päätöksen antamista. Mikäli tämän päätöksen liitteenä olevasta korvausluettelosta on jäänyt pois sellaisia peltoalueita, jotka on otettu viljelykäyttöön ennen tämän päätöksen antamista, on myös niiden osalta maksettava vastaavalla periaatteella laskettavat vettymishaittakorvaukset.

6.5.3 Korvaukset rakennusten kastumisvahingoista

Haapajärven vedenkorkeuden tilapäinen nostaminen säännöstelyn ylärajan yläpuolelle voi esitetyn arvion mukaan aiheuttaa rakennusten kastumisvahinkoja Haapajärven ja sen yläpuolisen Pyhäjoen ranta-alueilla. Saadun selvityksen perusteella vedenkorkeuden tilapäisen nostamisen vaikutusalueella sijaitsee seitsemän kastumisvaarassa olevaa rakennusta. Koska mahdollisten vahinkojen tarkkaa laajuutta ei voida arvioida etukäteen, on korvausvastuu ja -määrä sidottu toteutuneisiin vahinkoihin samalla periaatteella, kuin edellä mainitut maataloudelle aiheutuneet vahingot. Mahdolliset vahingot on määrätty korvattavaksi hakemuksessa esitetyn mukaisesti täysimääräisinä.

7 Vastaus lausunnoissa ja muistutuksissa esitettyihin vaatimuksiin

Lupa- ja valvontavirasto ottaa annetut lausunnot ja muistutukset huomioon ratkaisusta, lupamääräyksistä sekä niiden perusteluista ilmenevällä tavalla.

Koska useassa muistutuksessa on kritisoitu hakijan esittämiä vahingonkorvauksia, vastaa lupa- ja valvontavirasto korvauksia koskeviin vaatimuksiin kootusti seuraavasti: Muistutuksissa on muun muassa todettu, että esitetyt korvaukset ovat riittämättömiä ja että vahinkoarviossa tulisi kylvön viivästymisen sijaan arvioida sadon menetystä. Lupa- ja valvontavirasto toteaa, että nyt annettu korvausmääräys mahdollistaa korvauksen hakemisen myös satomenetyksen osalta vahingonkärsijän omaan laskelmaan perustuen. Mikäli asiaa ei saada sovittua, Lapin elinvoimakeskuksesta on annettu määräys laittaa korvausasia vireille hakemusasiana Lupa- ja valvontavirastossa.

Muistutuksen 1) johdosta Lupa- ja valvontavirasto toteaa seuraavaa:

18.6.2026 saapuneessa muistutuksen täydennyksessä on todettu, ettei Lupa- ja valvontavirasto ole ottanut kantaa järjestely-yhtiön lausuntoon (oikeastaan muistutukseen) ja korostettu kohtia, joita tulisi ottaa huomioon. Lupa- ja valvontavirasto toteaa, että vesilain 11 luvun 7 §:n 1 momentin mukaan Lupa- ja valvontaviraston on ennen asian ratkaisemista varattava niille, joiden oikeutta, etua tai velvollisuutta asia saattaa koskea

(asianosainen), tilaisuus tehdä muistutuksia asiasta. Edelleen 11 luvun 17 §:n 1 momentin mukaan asian ratkaisevan viranomaisen on tutkittava asiassa annetut lausunnot ja tehdyt muistutukset sekä lupa-asiassa luvan myöntämisen edellytykset osana päätösharkintaa. 21 §:n 1 momentin mukaan päätöksessä on vastattava lausunnoissa ja muistutuksissa tehtyihin yksilöityihin vaatimuksiin.

Säännöstelyä koskevien laiminlyöntien ja valvontaa koskevien vaatimusten osalta todetaan, että lupa- ja valvontaviraston valvontaviranomainen ja kunnan ympäristönsuojeluviranomainen valvovat tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista, joten ne jätetään tämän lupa-asian yhteydessä tutkimatta.

Muistutuksen 6) osalta Lupa- ja valvontavirasto toteaa, että kiinteistöllä Esanpelto olevan mökin kohdalla maanpinta on noin tasossa N60+ 88,90 m mpy ja halkovaraston kohdalla noin tasossa N60+ 88,60 m mpy eli selvästi ylempänä kuin suunniteltu vedenpinnan nosto (N60+ 88,35 m mpy). Vedenpinnan noston korkeus ei ylety myöskään mökille menevälle tielle. Mikäli vedenpinnan nostosta syntyisi muita ennalta arvaamattomia vahinkoja, korvaisi luvanhakija (Lapin elinvoimakeskus) ne jälkikäteen.

8 Sovelletut säännökset

Vesilain 3 luvun 4 §:n 1 momentin 2) kohta, 5 §, 6 §, 7 §, 10 §, 21 §:n 1 momentti, 7 luvun 2 §, 13 luvun 9 §:n 1 momentti, 13 § 1 momentti, 16 §:n 1–3 momentit, 17 §:n 4 momentti ja 18 luvun 3a §

Korkolain 4 ja 12 §

9 Päätöksen täytäntöönpano

9.1 Päätöksen yleinen täytäntöönpanokelpoisuus

Päätös on täytäntöönpanokelpoinen sen saatua lainvoiman. Valitus korvauksista ei estä täytäntöönpanoa.

10 Käsittelymaksu

Käsittelymaksu on 17 640 euroa.

Lasku lähetetään erikseen Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksesta.

Asian käsittelystä peritään maksu aluehallintovirastojen maksuista heinä–joulukuussa vuonna 2023 annetun valtioneuvoston asetuksen (867/2023) mukaisesti asetuksen voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaan. Hakemuksen vireilletuloaikana voimassa olleen aluehallintovirastojen maksuista heinä–joulukuussa vuonna 2023 annetun valtioneuvoston asetuksen (867/2023) liitteen kohdan 3.3 taulukon mukaan alle 10 km²:n suuruisen vesialueen säännöstelyä koskevan asian käsittelystä perittävän maksun suuruus on 21 000 euroa. Edellä mainitun maksuasetuksen liitteen kohdan 3.3 alakohdan 1 mukaan luvan muuttamista koskevan hakemuksen käsittelystä peritään maksu, jonka suuruus on 70 prosenttia taulukon mukaisesta maksusta. Näin ollen maksun suuruus olisi 14 700 euroa.

Hakemusta on täydennetty ennen kuulemistakin kaksi kertaa. Kuulemisen jälkeen hakemusta on täydennetty kaksi kertaa ja tämän johdosta myös lausuntoja ja muistutuksia on pyydetty täydentämään kaksi kertaa. Edellä mainitun maksuasetuksen liitteen kohdan 3.3 alakohdan 3 mukaan jos asian käsittelyn vaatima työmäärä on taulukossa mainittua tai 1–2 kohdassa tarkoitettua määrää suurempi, maksu voidaan periä 10–50 % suurempana. Hakemuksen käsittelyn lisävaiheista johtuen maksu peritään 20 % suurempana. Näin ollen maksun suuruus on 17 640 euroa.

11 Tiedottaminen

11.1 Päätös

Lapin elinvoimakeskus
 Haapaveden kaupunki
 Haapaveden kaupungin ympäristönsuojeluviranomainen
 Haapaveden kaupungin terveydensuojeluviranomainen
 Haapaveden kaupungin kaavoitusviranomainen
 Kalatalousviranomainen (Lapin elinvoimakeskus)
 Patoturvallisuusviranomainen (Lapin elinvoimakeskus)
 Suomen ympäristökeskus
 Lupa- ja valvontavirasto, yleisen edun valvontayksikkö

11.2 Päätöksestä tiedottaminen

Päätöksen antamisesta ilmoitetaan niille, joille hakemuksesta on annettu erikseen tieto, sekä niille, jotka ovat tehneet muistutuksen tai ilmaisseet mielipiteensä asiassa.

Lupa- ja valvontavirasto tiedottaa päätöksen antamisesta julkaisemalla kuulutuksen ja päätöksen Lupa- ja valvontaviraston verkkosivuilla (<https://ytietopalvelu.lv.fi/fi-FI>).

Tieto kuulutuksesta julkaistaan Haapaveden kaupungin verkkosivuilla.

Päätöstä koskeva ilmoitus julkaistaan Haapavesi-lehdessä.

12 Muutoksenhaku

Päätökseen saa hakea muutosta Vaasan hallinto-oikeudelta valittamalla.

13 Liitteet

Liite 1	Valitusosoitus
Liite 2	Korvausluettelo, maataloudelle aiheutuvat satovahingot
Liite 3	Korvausluettelo, mahdolliset rakennusten kastumisvahingot

14 Asian käsittelijät

Asian on ratkaissut ympäristöneuvos Jaakko Pirttijoki ja esitellyt ympäristöylitarkastaja Noora Huotari.

Asiakirja on hyväksytty sähköisesti. Merkintä sähköisestä hyväksymisestä on asiakirjan viimeisellä sivulla.

Valitusosoitus

Tähän Lupa- ja valvontaviraston päätökseen tai siitä perittävään maksuun voi hakea muutosta kirjallisella valituksella. Valituksen saa tehdä sillä perusteella, että päätös on lainvastainen.

Päätöksestä voivat valittaa asianosaiset, sekä vaikutusalueella ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun tai asuinympäristön viihtyisyyden edistämiseksi toimivat rekisteröidyt yhdistykset tai säätiöt, sijaintikunta ja vaikutusalueen kunnat ja niiden ympäristönsuojeluviranomaiset, vesitaloustehtäviä tai kalataloustehtäviä hoitava elinvoimakeskus sekä muut asiassa yleistä etua valvovat viranomaiset. Lisäksi valitusoikeus on Lupa- ja valvontaviraston yleisen edun valvontayksiköllä mm. sen valvottavaksi kuuluvissa asioissa painavan yleisen edun turvaamiseksi.

Asian käsittelystä hallinto-oikeudessa voidaan periä oikeudenkäyntimaksu siten kuin tuomioistuinemaksulaissa (1455/2015) ja oikeusministeriön asetuksessa tuomioistuinemaksulain 2 §:ssä säädettyjen maksujen tarkistamisesta (1020/2024) säädetään. Maksun suuruus on 310 euroa. Tuomioistuinemaksulaissa on erikseen säädetty tapauksista, joissa maksua ei peritä. Tarkempia tietoja maksuista saa hallinto-oikeudesta.

1 Toimi näin

Jos haet muutosta Lupa- ja valvontaviraston päätökseen, tee kirjallinen valitus Vaasan hallinto-oikeuteen ennen valitusajan päättymistä. Valitusaika päättyy 7.12.2026.

Valitusaika määräytyy seuraavasti:

- Päätöksen tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen viimeistään seitsemäntenä (7.) päivänä siitä, kun Lupa- ja valvontavirasto on julkaissut päätöksen verkkosivuillaan.
- Valitusaika on 30 päivää päätöksen tiedoksisaannista.
- Kun määräaika lasketaan, sitä päivää, kun päätös on saatu tiedoksi, ei oteta lukuun.
- Jos määräajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, jouluaatto, juhannusaatto tai arkilauantai, määräaika päättyy ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen.

2 Ilmoita valituksessa

- Valittajan nimi, henkilötunnus, postiosoite, puhelinnumero ja muut tarpeelliset yhteystiedot, kuten sähköpostiosoite. Jos valittajana on yhteisö, ilmoita sen nimi, yhteystiedot ja yritys- ja yhteisötunnus.
- Laillisen edustajan, asiamiehen tai muun valituksen laatineen henkilön nimi ja postiosoite, puhelinnumero ja muut tarpeelliset yhteystiedot, kuten sähköpostiosoite.
- Sellainen sähköinen osoite tai mahdollinen muu osoite, johon oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat voidaan lähettää (prosessiosoite). Valituksen tai muun asiakirjan toimittaminen hallinto- ja erityistuomioistuinten sähköiseen asiointipalveluun katsotaan ilmoitukseksi sähköisen asiointipalvelun käyttämisestä prosessiosoitteena. Sähköistä asiointipalvelua käytettäessä erillistä prosessiosoitetta ei tarvitse ilmoittaa. Hallinto-oikeus voi valita, mihin osoitteeseen se

toimittaa asiakirjat, jos sille on ilmoitettu useampia prosessiosoitteita tai jos yhtäkään ilmoitettua yhteystietoa ei ole nimetty prosessiosoitteeksi.

- Päätös, johon haetaan muutosta (valituksen kohteena oleva päätös)
- Miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi (vaatimukset).
- Vaatimusten perustelut
- Mihin valitusoikeus perustuu, jos valituksen kohteena oleva päätös ei kohdistu valittajaan.

Yhteystietojen muutoksesta on ilmoitettava viipymättä hallinto-oikeudelle valituksen vireillä olon aikana.

3 Valituksen liitteet

- Lupa- ja valvontaviraston päätös, johon muutosta haetaan (alkuperäisenä tai jäljennöksenä) valitusosoituksineen
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole toimitettu jo aiemmin Lupa- ja valvontavirastoon
- valtakirja
 - Asiamiehen on liitettävä valitukseen valittajalta saatu valtakirja – ellei hän ole asianajaja, julkinen oikeusavustaja tai sellainen oikeudenkäyntiavustaja, joka määrittellään luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annetussa laissa (715/2011).
 - Asiamiehen ei tarvitse toimittaa valtakirjaa, jos hallinto-oikeuteen toimitetaan sellainen sähköinen asiakirja, jossa on selvitys asiamiehen toimivallasta. Asiamiehen ei myöskään tarvitse esittää valtakirjaa, jos valittaja on antanut valtuutuksen suullisesti tuomioistuimessa tai jos asiamies on toiminut asiamiehenä asian aikaisemmassa käsittelyvaiheessa.

4 Lähetä valitus hallinto-oikeuteen

Hallinto-oikeuden yhteystiedot ovat:

Sähköinen asiointi: Hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelu

<https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>

Vaasan hallinto-oikeus

Korsholmanpuistikko 43, 4. krs (käyntiosoite)

PL 204, 65101 Vaasa (postiosoite)

sähköposti: vaasa.hao@oikeus.fi

puhelinvaihte: 029 56 42 611

asiakaspalvelu/kirjaamo: 029 56 42 780 (avoinna ma–pe kello 8.00–16.15)

telekopio (fax): 029 56 42 760

Jos valitus toimitetaan hallinto-oikeuteen henkilökohtaisesti tai asiamiehen tai muun laillisen edustajan toimesta tai postitse tai lähetin välityksellä, valituksen on oltava perillä hallinto-oikeuden kirjaamossa viimeistään valitusajan viimeisenä päivänä ennen hallinto-oikeuden aukioloajan päättymistä klo 16.15.

Jos valitus toimitetaan hallinto-oikeuteen sähköisenä asiakirjana, sähköisen asiakirjan katsotaan saapuneen määräajassa, jos asiakirja saapuu viimeistään määräajan viimeisen päivän aikana laissa tarkoitetulla tavalla (Laki sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa (13/2003) 2 §, 4 § ja 11 § (211/2026)).

Valituksen saapuminen määräajassa on valittajan vastuulla. Suljetussa laitoksessa oleva henkilö voi antaa valituskirjelmän valitusajan kuluessa myös sille henkilölle, joka on määrätty laitoksessa tätä tehtävää hoitamaan tai laitoksen johtajalle.

Liite 2. Tilakohtainen luettelo hankkeen vaikutusalueella olevista peltoalueista ja mahdollisten korvausten saajista.

Lapin elinvoimakeskukseen tulee ennen kirjeitse tehtävää ilmoitusta mahdollisuudesta korvausten hakemiseen tarkistaa kiinteistöjen omistus-/haltijatietojen ajantasaisuus.

Kiinteistötunnus	Kiinteistön nimi	Omistaja/haltija	Pinta-ala (m ²)	Pinta-ala (ha)	Alue
71-402-102-0	Joutenniva	Syrjälä, Kari Asko Olavi	99,6	0,010	joki
71-402-102-0			15,2	0,002	joki
71-402-10-39	Jussila	Ville Laitinen Oy	44,4	0,004	järvi
71-402-10-39			877,9	0,088	järvi
71-402-10-39			899,8	0,090	järvi
71-402-10-39			2 423,1	0,242	järvi
71-402-10-39			2 309,8	0,231	järvi
71-402-104-41	Tiala	Pitkälä, Elina Margareta	258,0	0,026	järvi
71-402-104-41			1 233,6	0,123	järvi
71-402-106-56	Huiska	Haapaveden kaupunki	10 263,2	1,026	järvi
71-402-107-40	Ristipuro	Lehtola, Markku Sakari	127,5	0,013	joki
71-402-107-44	Ylämaa	Jokilaaksojen koulutuskuntayhtymä	60,6	0,006	järvi
71-402-107-44			8 117,5	0,812	järvi
71-402-107-8	Torkkola	Vahe, Ville Kalervo	6 790,5	0,679	järvi
71-402-107-9	Särkilahti	Pitkälä, Elina Margareta	9 140,1	0,914	järvi
71-402-107-9			10,3	0,001	järvi
71-402-11-117	Mäkelä	Myllylä, Ari Ohto	1,7	0,000	joki
71-402-11-117			358,2	0,036	joki
71-402-11-117			9,0	0,001	joki
71-402-113-16	Rajala	Savolainen, Heikki Juhani	136,5	0,014	joki
71-402-113-26	Savalojantaus	Mäkikangas, Kari Juhani	11,0	0,001	joki
71-402-113-26			955,9	0,096	joki
71-402-113-26			1,8	0,000	joki
71-402-113-26			28,0	0,003	joki
71-402-113-32	Peltola	Vähäsaari, Raimo Tapio	513,4	0,051	joki

Kiinteistötunnus	Kiinteistön nimi	Omistaja/haltija	Pinta-ala (m ²)	Pinta-ala (ha)	Alue
71-402-113-32			382,4	0,038	joki
71-402-113-32			261,3	0,026	joki
71-402-113-32			238,0	0,024	joki
71-402-113-32			90,1	0,009	joki
71-402-113-32			11,8	0,001	joki
71-402-11-41	Oja	Paananen, Rauli Tapani	3 913,1	0,391	joki
71-402-11-65	Ojaniitty	Malinen, Markku Tapio	1 696,0	0,170	joki
71-402-11-65			12,3	0,001	joki
71-402-11-65			9,0	0,001	joki
71-402-11-93	Pyhäaho	Malinen, Markku Tapio	1497,6	0,150	joki
71-402-12-46	Autio	Malinen, Markku Tapio	3 963,0	0,396	joki
71-402-12-46			61,5	0,006	joki
71-402-12-46			2 394,1	0,239	joki
71-402-12-46			3,8	0,000	joki
71-402-12-46			8,5	0,001	joki
71-402-130-5	Ojaniemi	Mäkikangas, Kari Juhani	1 177,7	0,118	joki
71-402-130-5			60,5	0,006	joki
71-402-130-5			10,0	0,001	joki
71-402-130-5			3,9	0,000	joki
71-402-130-5			6,4	0,001	joki
71-402-130-5			1 121,1	0,112	joki
71-402-130-5			2 128,0	0,213	joki
71-402-130-5			1,7	0,000	joki
71-402-13-96	Myllylä	Vanhatalo, Matti Antero	31 538,6	3,154	järvi
71-402-153-0	Uutela	Kokkonen, Esko Olavi	1 131,6	0,113	joki
71-402-154-0	Koskela	Autio, Sisko Annikki	3,1	0,000	joki
71-402-158-1	Jussila	Paananen, Rauli Tapani	6,9	0,001	joki
71-402-158-1			258,2	0,026	joki
71-402-158-1			34,6	0,003	joki

Kiinteistötunnus	Kiinteistön nimi	Omistaja/haltija	Pinta-ala (m ²)	Pinta-ala (ha)	Alue
71-402-159-0	Alatalo	Palo, Tero Sakari	37,1	0,004	joki
71-402-17-102	Pikkuhylykylä	Haukipuro, Aimo Oskari Aukusti	8782,6	0,878	joki
71-402-17-104	Päivilä	Lehtola, Markku Sakari	35,6	0,004	joki
71-402-17-104			3142,98	0,314	joki
71-402-17-109	Niemelä	Jokivarren Tila Oy	3 338,7	0,334	joki
71-402-17-109			10,7	0,001	joki
71-402-177-18	Kotiranta	Pirttisalo, Sami Tapani	809,4	0,081	järvi
71-402-177-2	Rantalehto	Pirttisalo, Sami Tapani	456,3	0,046	järvi
71-402-19-245	Hautapelto	Mattila, Ahti Einari / kuolinpesä	4 882,8	0,488	järvi
71-402-20-118	Tapiola II	Hannonen, Irma Matilda Aliina	1 884,1	0,188	järvi
71-402-201-3	Ylärantaa	Ratilainen, Hanna-Mari	78,24	0,008	joki
71-402-20-365	Pakari	MylMilk Oy	8 507,8	0,851	järvi
71-402-20-62	Leppiaho	Hannonen, Irma Matilda Aliina	3 837,2	0,384	järvi
71-402-210-19	Pikkurinne	Lehtola, Päivi Anneli	758,3	0,076	joki
71-402-2-111	Mehtälä	Lehtola, Sirkka Hellevi	1 464,1	0,146	joki
71-402-2-116	Seppä-Hatunen	Törmälehto, Timo Pekka	655,0	0,066	joki
71-402-2-116			29,9	0,003	joki
71-402-2-116			1,5	0,000	joki
71-402-2-120	Riihelä	Vähäsaari, Raimo Tapio	55,5	0,006	joki
71-402-2-126	Suvanto	Savolainen, Heikki Juhani	371,9	0,037	joki
71-402-2-126			6,2	0,001	joki
71-402-2-130	Hakala	Ilvesviita, Einar Veli Matti	2,4	0,000	joki
71-402-2-130			483,2	0,048	joki
71-402-2-130			100,2	0,010	joki
71-402-2-155	Kytökangas	Aalto-Nitschke, Maarit Helena	270,9	0,027	joki
71-402-2-185	Uusi-Lassila	Savolainen, Jukka Ilmari	834,7	0,083	joki
71-402-2-185			5,2	0,001	joki
71-402-2-188	Salonen	Ahola, Hannu Tapani	1 508,3	0,151	joki
71-402-2-203	Kuusikko	Mäkikangas, Kari Juhani	457,8	0,046	joki

Kiinteistötunnus	Kiinteistön nimi	Omistaja/haltija	Pinta-ala (m ²)	Pinta-ala (ha)	Alue
71-402-2-211	Paavola	TH Mehtälä Oy	4,5	0,000	joki
71-402-2-211			1 066,6	0,107	joki
71-402-2-211			1 178,6	0,118	joki
71-402-2-211			1,0	0,000	joki
71-402-2-211			3,4	0,000	joki
71-402-2-211			7,4	0,001	joki
71-402-2-211			16,6	0,002	joki
71-402-2-211			1,7	0,000	joki
71-402-2-211			4,5	0,000	joki
71-402-2-211			1 544,3	0,154	joki
71-402-22-132	Sunila I	Savolainen, Heikki Juhani	1 150,3	0,115	joki
71-402-22-22	Pirnes	Malinen, Markku Tapio	783,1	0,078	joki
71-402-2-46	Suonperä	Aalto-Nitschke, Maarit Helena	584,4	0,058	joki
71-402-251-1	Esanpelto	Aalto, Saara Kristiina	6 352,1	0,635	järvi
71-402-252-1	Rantajokela	Uusitalo, Osmo Ilmari	12,9	0,001	joki
71-402-252-1			179,7	0,018	joki
71-402-252-1			361,7	0,036	joki
71-402-252-1			3 746,0	0,375	joki
71-402-252-1			1 125,6	0,113	joki
71-402-252-1			997,9	0,100	joki
71-402-26-28	Väliaho	Korkiasaari, Leila Tuula Elina	4 758,9	0,476	järvi
71-402-26-330	Onnela	Satela, Satu Helena	2 845,3	0,285	järvi
71-402-267-2	Kuppana	Lausamo, Kirsi Kaarina	103,0	0,010	järvi
71-402-268-0	Kivitasku	Kiinteistö Oy Haapaveden Kivitasku	201,0	0,020	järvi
71-402-272-0	Loppula	Kangas, Jarmo Mikko	8,3	0,001	joki
71-402-278-13	Heikola	Ahola, Jaakko Tapani	4 521,8	0,452	joki
71-402-278-13		Ahola, Mikko Henrik	31,4	0,003	joki
71-402-278-13		Ahola, Tuomas Samuel	19,7	0,002	joki
71-402-278-13			1 045,4	0,105	joki

Kiinteistötunnus	Kiinteistön nimi	Omistaja/haltija	Pinta-ala (m ²)	Pinta-ala (ha)	Alue
71-402-27-86	Niemi	Laitinen, Mauno Kalevi	542,5	0,054	järvi
71-402-278-8	Ylitalo	Jääskelä, Laura Annikki /kuolinpesän osakkaat	126,7	0,013	järvi
71-402-278-8		Jääskelä Martti Johannes /kuolinpesän osakkaat	3 2091,9	3,209	järvi
71-402-278-8			3 987,9	0,399	järvi
71-402-278-8			14 495,5	1,450	järvi
71-402-28-101	Rantapelto	Pirttisalo, Sami Tapani	1335,9	0,134	järvi
71-402-28-127	Alanko	Ahola, Jaakko Tapani	56,8	0,006	järvi
71-402-28-127			3 852,5	0,385	järvi
71-402-28-127			21,3	0,002	järvi
71-402-29-151	Aimonpelto	Oksa, Aimo Aarre	2,29	0,000	järvi
71-402-29-151			10,2	0,001	järvi
71-402-29-154	Hautakangas	Lehtola, Ilpo Sakari	3,12	0,000	joki
71-402-29-154			26,8	0,003	joki
71-402-32-21	Kallensuo	Paananen, Rauli Tapani	385,7	0,039	joki
71-402-32-3	Tuorila	Paananen, Rauli Tapani	1 264,8	0,126	joki
71-402-32-3			14,1	0,001	joki
71-402-32-33	Kuusela	Ruuska, Eliisa Tellervo	753,0	0,075	joki
71-402-3-236	Jokisuo	Niemelä, Janne Oskari	197,0	0,020	joki
71-402-3-236			7,3	0,001	joki
71-402-324-2	Haarala	Mäkikangas, Kari Juhani	12,7	0,001	joki
71-402-324-2			1 010,8	0,101	joki
71-402-32-43	Nummela	Nummela, Vesa Risto	17,8	0,002	joki
71-402-32-43			940	0,094	joki
71-402-32-48	Kivikko	Tuovila, Timo Lauri Olavi	1 186,0	0,119	joki
71-402-32-51	Rupula	Paananen, Rauli Tapani	3,4	0,000	joki
71-402-32-51			2,9	0,000	joki
71-402-32-51			2,0	0,000	joki
71-402-32-51			4,4	0,000	joki
71-402-32-51			80,2	0,008	joki

Kiinteistötunnus	Kiinteistön nimi	Omistaja/haltija	Pinta-ala (m ²)	Pinta-ala (ha)	Alue
71-402-32-51			23,9	0,002	joki
71-402-3-315	Harju	Viitala, Arto Joonas	105,0	0,010	joki
71-402-3-315			1,03	0,000	joki
71-402-3-336	Teerimäki	Huitula, Hannu Aarre Immanuel	6,5	0,001	joki
71-402-3-336			221,6	0,022	joki
71-402-3-339	Jokipelto	Huitula, Hannu Aarre Immanuel	236,9	0,024	joki
71-402-3-344	Manninen	Niemelä, Janne Oskari	282,8	0,028	joki
71-402-3-347	Alapiha	Niemelä, Janne Oskari	712,6	0,071	joki
71-402-3-347			2,76	0,000	joki
71-402-339-1	Peltola	Partanen, Joonas Juhani	108,1	0,011	joki
71-402-339-1			4 033,9	0,403	joki
71-402-340-0	Piipsanpelto	Satela, Matti Pietari	785,8	0,079	joki
71-402-340-0			5 333,5	0,533	joki
71-402-344-0	Kuljunneva	Vapo Terra Oy	10,8	0,001	joki
71-402-344-0			2 757,5	0,276	joki
71-402-344-0			4,7	0,000	joki
71-402-344-0			110,9	0,011	joki
71-402-344-0			11,5	0,001	joki
71-402-349-1	Haapaveden voimalaitos	NordFuel Oy	5 775,7	0,578	joki
71-402-349-1			5,1	0,001	joki
71-402-349-1			21,9	0,002	joki
71-402-349-1			410,2	0,041	joki
71-402-349-1			198,2	0,020	joki
71-402-349-1			126,6	0,013	joki
71-402-349-1			166,4	0,017	joki
71-402-349-1			6 366,3	0,637	joki
71-402-349-1			4,4	0,000	joki
71-402-349-1			5,1	0,001	joki

Kiinteistötunnus	Kiinteistön nimi	Omistaja/haltija	Pinta-ala (m ²)	Pinta-ala (ha)	Alue
71-402-349-1			4,5	0,000	joki
71-402-349-1			1,3	0,000	joki
71-402-349-1			808,9	0,081	järvi
71-402-349-1			11 541,7	1,154	järvi
71-402-349-1			98,8	0,010	järvi
71-402-349-1			249,4	0,025	järvi
71-402-349-1			10 221,5	1,022	järvi
71-402-349-1			1 214,9	0,121	järvi
71-402-349-1			10,4	0,001	järvi
71-402-349-1			14,2	0,001	järvi
71-402-349-1			1,1	0,000	järvi
71-402-349-1			36,2	0,004	järvi
71-402-349-1			1 101,7	0,110	järvi
71-402-349-1			17,7	0,002	järvi
71-402-349-1			49 086,6	4,909	järvi
71-402-349-1			2,5	0,000	järvi
71-402-349-1			1934,6	0,193	järvi
71-402-349-1			990,4	0,099	järvi
71-402-349-1			15 297,4	1,530	järvi
71-402-354-0	Loppuranta	Seppä, Saimi Katariina	323,4	0,032	joki
71-402-360-0	Yläherrala	Rautio, Janne Jöran	1 516,8	0,152	järvi
71-402-367-12	Marjaranta	Råman, Kalle Eerikki	2 877,8	0,288	järvi
71-402-367-6	Savitalo	Råman, Kalle Eerikki	3 543,5	0,354	järvi
71-402-367-6			14,3	0,001	järvi
71-402-367-6			116,7	0,012	järvi
71-402-37-36	Peltola	Morko, Seppo Elias	18,7	0,002	järvi
71-402-37-36			14,0	0,001	järvi
71-402-374-0	Möyrylä	Kallio, Anne-Kaisa	1,2	0,000	joki
71-402-378-5	Mäkikangas	Viitala, Arto Joonas	510,1	0,051	joki

Kiinteistötunnus	Kiinteistön nimi	Omistaja/haltija	Pinta-ala (m ²)	Pinta-ala (ha)	Alue
71-402-378-5			240,9	0,024	joki
71-402-392-0	Kivelä	Kivelän Tila Oy	847,3	0,085	joki
71-402-392-0			406,7	0,041	joki
71-402-395-2	Vanhasuo	Satela, Matti Pietari	4 137,3	0,414	joki
71-402-395-2			2,7	0,000	joki
71-402-395-2			9 571,6	0,957	joki
71-402-4-29	Turkkila	Rimpioja, Niilo / kuolinpesä	261,9	0,026	joki
71-402-4-29			2,6	0,000	joki
71-402-4-404	Ranta-Askola	Viitanen, Mirja Marjatta	4,54	0,000	joki
71-402-4-506	Purola II	Ratilainen, Hanna-Mari	3 895,1	0,390	joki
71-402-4-506		Ratilainen, Ilkka Samuel	947,1	0,095	joki
71-402-4-506			13,3	0,001	joki
71-402-4-506			5 125,0	0,513	joki
71-402-45-40	Lepistö IV	Oksa, Jyrki Aarre	3 251,6	0,325	joki
71-402-45-68	Siiri	Siiri, Markku Viljo	1 923,2	0,192	joki
71-402-45-70	Alamäki	Oksa, Jyrki Aarre	311,4	0,031	joki
71-402-45-9	Tusina	Putila, Atso Juhani Ilmari / oikeuden omistajat	543,0	0,054	joki
71-402-4-60	Kortepuro	Lehtola, Markku Sakari	1,8	0,000	joki
71-402-4-60			484,4	0,048	joki
71-402-4-60			117,2	0,012	joki
71-402-4-68	Kortepuro	Lehtola, Markku Sakari	848,6	0,085	joki
71-402-4-68			219,1	0,022	joki
71-402-4-68			2,0	0,000	joki
71-402-4-96	Tulkkula	Ratilainen, Hanna-Mari	2 045,06	0,205	joki
71-402-50-36	Maapala	Harjula, Maire Helena Harjula, Martti Johannes / kuolinpesä	489,44	0,049	joki
71-402-50-63	Kangasrinne	Kulju, Marko Antero	148,0	0,015	joki
71-402-50-63			8,9	0,001	joki
71-402-50-63			406,8	0,041	joki

Kiinteistötunnus	Kiinteistön nimi	Omistaja/haltija	Pinta-ala (m ²)	Pinta-ala (ha)	Alue
71-402-50-65	Alavansuo	Kangas, Jorma Tapani	181,7	0,018	joki
71-402-50-78	Alakulju	Lehtola, Markku Sakari	2 661,6	0,266	joki
71-402-50-78			352,5	0,035	joki
71-402-50-78			1 065,5	0,107	joki
71-402-50-78			18,5	0,002	joki
71-402-50-78			244,4	0,024	joki
71-402-50-82	Alasuo	Lehtolan Maito Oy	233,4	0,023	joki
71-402-50-85	Keskipulju	Lehtolan maito Oy	259,3	0,026	joki
71-402-50-85			109,8	0,011	joki
71-402-50-85			1 328,4	0,133	joki
71-402-50-85			167,2	0,017	joki
71-402-50-85			217,3	0,022	joki
71-402-50-85			10 242,1	1,024	joki
71-402-50-85			1 395,1	0,140	joki
71-402-50-85			13,4	0,001	joki
71-402-50-86	Saarela	Lehtola, Markku Sakari	6,9	0,001	joki
71-402-50-86			177,0	0,018	joki
71-402-50-86			22,8	0,002	joki
71-402-50-86			538,5	0,054	joki
71-402-50-89	Kulju	Kulju, Marko Antero	272,7	0,027	joki
71-402-50-89			548,1	0,055	joki
71-402-5-24	Soukka	Laitinen, Mauno Kalevi	7 316,9	0,732	järvi
71-402-5-24		Laitinen, Pekka Juhani	25,6	0,003	järvi
71-402-5-24			5,4	0,001	järvi
71-402-5-253	Ukkola-Huhtinen	Laitinen, Mauno Kalevi	5 687,5	0,569	järvi
71-402-5-253		Laitinen, Pekka Juhani	974,6	0,097	järvi
71-402-5-253			86,1	0,009	järvi
71-402-61-15	Purola	Ratilainen, Hanna-Mari	15,6	0,002	joki
71-402-61-15		Ratilainen, Ilkka Samuel	1 837,7	0,184	joki

Kiinteistötunnus	Kiinteistön nimi	Omistaja/haltija	Pinta-ala (m ²)	Pinta-ala (ha)	Alue
71-402-61-26	Haukipuro	Ratilainen, Hanna-Mari Ratilainen, Ilkka Samuel	3 992,9	0,399	joki
71-402-61-37	Marttila	Viitanen, Mirja Marjatta	5 324,9	0,532	joki
71-402-61-37			2 092,4	0,209	joki
71-402-62-11	Jokiniitty	Kangas, Jarmo Mikko	297,3	0,030	joki
71-402-62-11			1,6	0,000	joki
71-402-62-11			204,2	0,020	joki
71-402-62-9	Jokiniitty	Lehtola, Päivi Anneli	25,7	0,003	joki
71-402-62-9		Lehtola, Seppo Jorma	50,1	0,005	joki
71-402-62-9			2 194,3	0,219	joki
71-402-71-33	Savalsuo	Huitula, Hannu Aarre Immanuel	867,43	0,087	joki
71-402-71-33			36,19	0,004	joki
71-402-7-230	Alasuo	Partanen, Joonas Juhani	314,3	0,031	joki
71-402-7-230			1 784,2	0,178	joki
71-402-7-230			2 581,2	0,258	joki
71-402-7-230			2 022,2	0,202	joki
71-402-7-230			159,5	0,016	joki
71-402-7-230			184,3	0,018	joki
71-402-7-230			66,6	0,007	joki
71-402-7-230			21,9	0,002	joki
71-402-7-38	Siirtola	Peltoniemi, Olavi Oskari / kuolinpesä	207,7	0,021	joki
71-402-77-50	Tialahinttala	Satela Matti Pietari	29,55	0,003	joki
71-402-79-49	Jokisaari	Käräjäoja, Anni Elina	8,5	0,001	joki
71-402-79-49		Käräjäoja, Kaarlo Armas /oikeudenomistajat	20,2	0,002	joki
71-402-79-55	Lehto	Haukipuro, Kalle Samuli	305,4	0,031	joki
71-402-79-60	Rapinpuro	Lehtola, Päivi Anneli	484,2	0,048	joki
71-402-79-61	Suopelto	Taskilan Maatila Oy	277,3	0,028	joki
71-402-79-61			2 581,6	0,258	joki
71-402-79-61			340,0	0,034	joki

Kiinteistötunnus	Kiinteistön nimi	Omistaja/haltija	Pinta-ala (m ²)	Pinta-ala (ha)	Alue
71-402-79-61			1 979,3	0,198	joki
71-402-878-19	Venevalkama ja muramaa	Yhteinen vesialue	308,1	0,031	järvi
71-402-878-19			77,0	0,008	järvi
71-402-878-19			275,9	0,028	järvi
71-402-878-33	Venevalkama	Yhteinen maa-alue	2,4	0,000	järvi
71-402-878-37	Rantapalsta	Yhteinen maa-alue	20,3	0,002	järvi
71-402-878-71	Yht. puistoalue	Yhteinen maa-alue	160,2	0,016	järvi
71-402-878-71			11,5	0,001	järvi
71-402-96-8	Junnola	Syrjälä, Kari Asko Olavi	127,9	0,013	joki
71-402-96-8			9,6	0,001	joki
71-403-9-339	Koski	MylMilk Oy	7 546,7	0,755	järvi
71-876-1-0	Haapajärven ja Vätjuksen jakokunta	Haapajärven yhteisen vesialueen osakaskunta	14,2	0,001	järvi
71-876-1-0			55,1	0,006	järvi
71-876-1-0			1,8	0,000	järvi
71-876-1-0			4,2	0,000	järvi
71-876-1-0			1,2	0,000	järvi
71-876-1-0			40,8	0,004	järvi
71-876-1-0			42,7	0,004	joki
71-876-1-0			1,0	0,000	joki
71-876-1-0			9,8	0,001	joki
71-876-1-0			7,2	0,001	joki
71-876-2-0	Mieluskosken jakokunnan vesialue	Mieluskosken osakaskunta	15,6	0,002	järvi
71-876-2-0			4,71	0,000	järvi

Kiinteistötunnus	Kiinteistön nimi	Omistaja/haltija	Pinta-ala (m ²)	Pinta-ala (ha)	Alue
71-895-1-8405	Lunastusyksikkö 71-895-1-8405, VATTUKYLÄ- KORKATTI PT	Väylävirasto	13,71	0,001	joki
71-895-1-8405			343,57	0,034	joki
71-895-1-8405			10,16	0,001	joki
71-895-1-8405			44,78	0,004	joki
71-895-1-8405			880,6	0,088	joki

Liite 3. Tilakohtainen luettelo hankkeen vaikutusalueella mahdollisesti kastumisvaarassa olevista rakennuksista ja korvausten saajista.

Lapin elinvoimakeskuksen tulee ennen kirjeitse tehtävää ilmoitusta mahdollisuudesta korvausten hakemiseen tarkistaa kiinteistöjen omistus-/haltijatietojen ajantasaisuus.

Kiinteistötunnus	Kiinteistön nimi	Omistaja/haltija	Kastumisvaarassa olevat rakennukset
71-402-1-136	Antinpelto	Niemi Anna-Kaisa Aniita	3 kpl: hirsirakenteinen mökki, puinen lato ja hirsisauna
71-402-2-121	Kytöranta	Haapaveden kaupunki	2 kpl: hirsirakenteinen sauna/mökki ja pieni vaja
71-402-79-61	Suopelto	Taskilan Maatila Oy	1 kpl: hirsirakenteinen aitta/mökki/sauna
71-402-18-282	Koivuranta	Partanen Kaija Kyllikki, Partanen Juha Tapio	1 kpl: puurakenteinen vaja

Tämä asiakirja LVV-U/21426/2026 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument LVV-U/21426/2026 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Huotari Noora 27.10.2026 09:13

Puheenjohtaja Pirttijoki Jaakko 27.10.2026 09:33